

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด
จังหวัดเชียงราย

โดย

นางสาวจารุวรรณ นันทพงษ์ และคณะ

เสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

“การพัฒนากระบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด”

จังหวัดเชียงราย

ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2548 - สิงหาคม 2549

ทีมวิจัยกลาง	นางสาวจรรุวรรณ	นันทพงษ์
	นายไพศาล	พรินทรากุล
	นางจุฑามาศ	ชุมพานิช
	นางวันเพ็ญ	พรินทรากุล
	นายศรีศักดิ์	วงษ์ทัศนะดิกล
	นายสมัย	แก้วภูศรี
	นายสุวัฒน์	ญาณะโค
ทีมวิจัยพื้นที่	นายกำจร	พิงคะสัน
	นางคุณฉิย์ภรณ์	บุญพุ่มพวง
	นางสาวศิวาพร	วังสมบัติ
ผู้ช่วยนักวิจัย	นางสาวศิริชวัลย์	อุทา
	นางสาวสุทธิรา	ตะวีไชย
	นายอินจันทร์	นันทิตศักดิ์

คำนำ

รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย “การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด” เป็นการสรุปผลการดำเนินงานในช่วงเดือนสิงหาคม 2548 - สิงหาคม 2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่างกลุ่ม/องค์กรประชาชน และสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดเพื่อให้เกิดการหนุนเสริมการพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรในการแก้ปัญหาความยากจน โดยการนำผลการดำเนินงานนำไปปรับใช้เพื่อให้เกิดแนวทางการสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่างกลุ่ม/องค์กรประชาชนและสหกรณ์ในจังหวัด เชียงรายที่สอดคล้อง เหมาะสมและเกิดความยั่งยืนต่อไป

ทีมวิจัย

ตุลาคม 2549

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 1	บทนำ	1
	- ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเชียงราย	1
	- ข้อมูลพื้นฐาน Baseline survey เกี่ยวกับกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ในพื้นที่เข้าโครงการ	45
	- บทบาทภารกิจของกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย	46
	- จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา อุปสรรคของกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์	52
	- ข้อมูลพื้นฐาน Baseline survey เกี่ยวกับเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย	62
	- สรุป	63
บทที่ 2	บทสังเคราะห์ข้อมูลคนจนในพื้นที่จังหวัด	64
	- แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล	64
	- ตารางวิเคราะห์ข้อมูลคนจนจนทะเบียน	64
	- บทสรุป	66
บทที่ 3	ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่าของทีมวิจัย	67
บทที่ 4	เครือข่ายที่เกิดขึ้น	97
บทที่ 5	บทสังเคราะห์เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ปัญหาความยากจน	111
	- ตัวแบบในการวิเคราะห์	111
	- สรุปผลการวิเคราะห์	111
บทที่ 6	สรุปและข้อเสนอแนะ	113
ภาคผนวก		117

บทที่ 1

บทนำ

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดเชียงราย

สัญลักษณ์จังหวัดเชียงราย

ตราประจำจังหวัดเชียงราย

รูปช้างสีขาวได้เมฆ

เมื่อพญามังรายได้ทรงรวบรวมหัวเมืองฝ่ายเหนือในอาณาจักรรอบ ๆ ได้แล้ว จึงทรงกรีธาทัพไปแสดงฝีมือในการยุทธต่อหัวเมืองฝ่ายใต้ลงมา จึงได้ไปรวมพล ณ เมืองลาวกู่เต้า และหมอบถวายได้นำช้างมงคลของพญามังรายไปทอด (ผูก) ไว้ในป่าห้วยคอยทิศตะวันออกพลัดหายไป พญามังราย จึงได้เสด็จติดตามรอยช้าง ไปจนถึงคอยทองริมแม่น้ำกกกนัทธิ ได้ทัศนการณ์เห็นภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์เป็นชัยภูมิที่ดี จึงได้สร้างเมืองใหม่ ขึ้นในที่นั้น ให้ก่อปราสาทโอบเอาคอยจอมทองไว้ในท่ามกลางเมืองขนานนามเมืองว่า “เวียงเชียงราย” ตามพระนามของพญามังรายผู้สร้าง เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 1805 ดังนั้น จึงได้นำรูปช้างสีขาวได้เมฆแห่งความรุ่งเรือง และอยู่เย็นเป็นสุข บนพื้นสีม่วงของ วันเสาร์ ซึ่งตรงกับวันประสูติของพญามังราย เป็นสีประจำจังหวัด

คำขวัญของจังหวัดเชียงราย

“เหนือสุดในสยาม ชายแดนสามแผ่นดิน
ถิ่นวัฒนธรรมล้านนา ถ้ำคำพระธาตุคอกตุง”

วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย (Vision)

“เชียงราย : ประตูทองของวัฒนธรรมล้านนา และการค้าสู่สากล”

Chiangrai : Global Golden Gateway of Lanna Culture and International Trade

ธงประจำจังหวัดเชียงราย

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ชื่อดอกไม้

ดอกพวงแสด

ชื่อ วิทยาศาสตร์ : *Pyrostegia Venusta* (ker) Miers

วงศ์ : Bignonia Ceae

ลักษณะชนิดพันธุ์ไม้ : ไม้เลื้อยต่างประเทศ

ชื่ออื่น ๆ : Orange trumpet, Flane Flower,
Fire – Cracder Vine

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ชื่อพันธุ์ไม้ กาสะลองคำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Radermachera ignea* (Kurz) Steenis

วงศ์ Dignoniaceae

ชื่ออื่น ๆ ปีบทอง, แคนเปี๊ยะ, สำเภาลามต้น, สะเภ,
อ้อยช้าง, จางจืด

เชียงรายในอดีต

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของบางยุคบางสมัยในดินแดนเหล่านี้ บางครั้งก็มีความคลาดเคลื่อนกันไปทั้งทางด้านสถานที่หรือด้านของเวลา จึงยากที่จะชี้ชัดลงไปอย่างชัดเจนว่า หลักฐานใดถูกต้องสำหรับอาณาจักรโบราณและเมืองต่างๆ อันเป็นที่ตั้งของจังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน ที่ปรากฏในตำนานหรือพงศาวดารและหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น นักวิชาการในท้องถิ่นได้แบ่งประวัติเชียงรายออกเป็นยุคต่างๆ ดังนี้

1. ยุคอาณาจักรโยนกไชยบุรีศรีช้างแสน
2. ยุคหิรัญนครเงินยาง
3. ยุคเชียงราย (มังราย)
4. ยุคพันธุมตรีรัตนอาณาจักร

1. ยุคอาณาจักรโยนกไชยบุรีศรีช้างแสน

เรื่องราวของอาณาจักรโยนกไชยบุรีศรีช้างแสน (ช้างเผือกก็เรียก) ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองโยนกนครราชธานีศรีช้างแสน หรือเมืองนาคพันธุสิงหนวัตินครนั้น เป็นเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในพงศาวดารโยนกได้กล่าวถึงมหากษัตริย์องค์หนึ่ง ชื่อว่า เทวกาละ ครองราชย์สมบัติเป็นใหญ่แก่ไทยทั้งหลายในเมืองนครไทยเทศ อันมีเมืองราชทะเล (ราชคฤห์) เป็นนครหลวงมหากษัตริย์พระองค์นั้นมีราชโอรส 30 พระองค์ ราชธิดา 30 พระองค์ รวมทั้งหมด 60 พระองค์ ราชโอรสองค์แรกมีพระนามว่า พิมพิสารราชกุมาร องค์ที่สองมีพระนามว่า สิงหนวัติกุมาร (บางตำราเป็นสิงหนตุมาร และเพี้ยนไปเป็น สิหนตุมาร หรือศรีหนตุมารก็มี) ด้วยเหตุว่ามีลักษณะและกำลังดุจราชสีห์นั่นเอง

เมื่อนั้น มหากษัตริย์ผู้เป็นพ่อได้แบ่งราชสมบัติให้แก่ราชโอรสและธิดาทั้ง 60 พระองค์แล้ว ได้แต่งตั้งให้เจ้าพิมพิสาร โอรสองค์แรกเป็นอุปราชา และให้อภิเษกสมรสกับพระราชธิดาผู้หนึ่งให้อยู่ในเมืองราชคฤห์นครหลวง ส่วนโอรสและราชธิดา 29 คู่ นั้น ให้จับคู่กันแล้วแยกย้ายออกไปตั้งบ้านเมืองอยู่ตามที่ต่างๆ

ส่วนเจ้าสิงหนวัติกุมารโอรสที่สองกับน้องหญิงผู้หนึ่งได้แบ่งเอาราชสมบัติพร้อมไพร่พลแสนหนึ่งแล้วก็เสด็จออกจากเมืองราชคฤห์นครหลวง ข้ามแม่น้ำสะพุงมุ่งหน้าไปทางทิศภาคเหนือออกจากเมืองราชคฤห์ได้ 4 เดือน “พอถึงเดือน 5 ออก 11 ค่ำ วันศุกร์ ก็จึงได้ไปถึงประเทศที่หนึ่งมีสถานราบเปียงเรียงงาม มีแม่น้ำใหญ่ น้ำสาม น้ำน้อยมากนัก ก็บ่อพ้อไกลชนบท (แม่น้ำโขง) เท่าใดนัก แลมีน้ำห้วยน้อยอันจักสร้างไร่นาดินนักแลเป็นแวนแคว้นเมืองสุวรรณโคมคำเก่าอันร้างไปแล้วนั้น ในกาลนั้น มีแต่พวกลัวะ มิละขู คือชาวป่าชาวคอยทั้งหลาย ยังอยู่ในซอกห้วยราวเขาภูคอยไคว้จู่ที่แล้ว และมีขุนหลวงผู้หนึ่ง นามว่า ปู่เจ้าลาวจก เป็นใหญ่แก่มิละขูทั้งหลายก็ยังอยู่คอยดินแดงอันมีหนประจิมทิศประเทศนั้น แลยามนั้นสิงหนวัติกุมารก็

มารอดถึงที่หนึ่งหมคไสกวางนั้ก บ่ไกลแม่น้ำใหญ่ แม่น้ำฮาม แม่น้ำน้อยมากแล แลห่างจากแม่น้ำชนที
นั้น 7,000 วา แลเมืองสุวรรณโคมคำเก่านั้น อยู่เบื้องฝ่ายแม่น้ำชนทีกำหนานั้นแล”

ในตำนานนั้นได้กล่าวอีกว่า “เมื่อนั้นท่านก็ให้แบ่งปางจอดยั้งเอาชัยอยู่ที่นั้นรอดเดือนสี่ ขึ้นหนึ่งค่ำ
วันศุกร์ มหาศักราชขึ้นใหม่แลมตัวหนึ่งเป็น 18 ตัวปีลวงเป้า วันนั้นยังมีพญานาคตัวหนึ่ง มีชื่อว่า “พันธุ
นาคราช” ก็มาเนรมิตตนเป็นพราหมณ์ผู้หนึ่ง แล้วเข้ามาสู่ที่แห่งเจ้าสิงหนวัติกุมาร แล้วกล่าวว่า “คุณเจ้า
กุมารท่านนี้ เป็นลูกท้าวพระยามหากษัตริย์ หรือว่าเป็นลูกเศรษฐีหรือคหบดี กระฎุมพี แล้วพ่อค้า อันจา
ลูกบ้านใดเมืองใดมานั้นจากแลเจ้ากุมารเห็นว่ามิประโยชน์อันใดจา จึงมายังพักยังสถานที่นี้ ว่าอัน ว่าดังนี้
เมื่อนั้นเจ้าสิงหนวัติกุมาร กล่าวว่าคุณท่านพราหมณ์ เรานี้หากเป็นลูกกษัตริย์ตนหนึ่ง ชื่อว่าเทวกาละ ผู้
เป็นเจ้าของดินเมืองราชฤๅนครหลวงพูนแล เรามานี้เพื่อจักแสวงหาที่ควรสร้างบ้านตั้งเมืองอยู่แล ว่าอัน
เมื่อนั้น นาคพราหมณ์ก็ว่า ดีแท้แล ท่านจงมาตั้งที่นี้ให้เป็นบ้านเมืองอยู่เทอะ จักวุฒิจำริญาติ จักบริบูรณ์
ด้วยข้าวของราชสมบัติประการหนึ่ง ข้าศึกศัตรูทั้งหลาย เป็นต้นว่าศึกมหานครเมืองใหญ่ทั้งหลาย จักมารบ
ก็เป็นอันยากเหตุว่าแม่น้ำใหญ่ สะเกาเลากจักมาก็ไม่ถึง แต่ว่าขอให้มีสัตว์จะรักษายังข้าคนและสัตว์ทั้งหลาย
แต่เทอะ”

เมื่อนั้น เจ้าสิงหนวัติกุมารจึงกล่าวว่า “คุณ ท่านพราหมณ์ ท่านนี้อยู่ที่ใด อยู่บ้านเมืองใด และมี
ชื่อว่าดังฤๅ” นาคพราหมณ์ก็กล่าวว่า “ข้านี้มีชื่อว่าพันธุพราหมณ์ อยู่รักษาประเทศที่นี้มาตั้งแต่ตระกูลเก่ามา
แล” ท่านจงใช้สัปบุรุษสะแห่งท่านไปตามดูที่อยู่แห่งข้าเทอะ ว่าอัน” แล้วก็กล่าวอำลาเจ้าสิงหนวัติกุมาร
ออกไปแล เจ้าสิงหนวัติกุมารจึงใช้ให้บ่าวแห่งท่านตามไปดู 7 คน ไปทางหนหรดี ไกลประมาณ 1,000 วา
แล้วก็ลวดหายไปเสียแล เมื่อนั้นบ่าวทั้ง 7 คน จึงกลับคืนมาบอกแก่เจ้าแห่งเขา ตามดังที่ได้เห็นมานั้นทุก
ประการแล เจ้าสิงหนวัติกุมารได้ยินคำดังนั้นก็สละใจอยู่แล ส่วนว่านาคพราหมณ์ผู้นั้นก็เอาเพศเป็น
พญานาคดังเก่าแล้วก็ทวนบุนไปให้เป็นเขตคูเวียง กว้าง 3,000 วา รอดซุกกล้า แล้วก็หนีไปสู่ที่อยู่แห่งตนใน
กลางคินันแล ครั้นรุ่งแจ้งแล้ว เจ้าสิงหนวัติกุมารเห็นเป็นประการฉนั้นแล้ว ก็มีใจชื่นชมยิ่งนัก จึงให้หา
พราหมณ์อาจารย์มา แล้วก็ตรัสถามว่า “พราหมณ์ผู้มาบอ้าให้แก่เรานั้น จักเป็นเทวบุตร เทวดา
พระยาอินทร์พรหมดังฤๅ พราหมณ์อาจารย์จึงกล่าวว่า ตามดั่งข้าผู้เฒ่ามาพิจารณาผู้นี้ คงจะเป็นพญานาคเป็น
แน่แท้ เมื่อนั้นก็พร้อมกันเข้ายังเรือนหลวง แลตั้งหอเรือนบริบูรณ์แล้วก็เข้าอยู่เป็นเมืองใหญ่ แล้วพราหมณ์
อาจารย์ผู้นั้นก็พิจารณาเอาชื่อพญานาคพันธุ นั้น กับชื่อกุมารผู้เป็นเจ้านั้นชื่อ สิงหนวัตินั้นมาผสมกัน แล้ว
เรียกนามเมืองนั้นว่า เมืองพันธุสิงหนวัตินคร นั้นแล

เมื่อเจ้าสิงหนวัติกุมารได้เป็นเจ้าเมืองพันธุสิงหนวัตินครแล้ว ได้มีอาชญาเรียกว่าเอาขุนหลวงมิลักข
ทั้งหลาย ให้เข้ามาสู่สมภารแห่งพระองค์นั้นแล แต่ขึ้นไปภายหลังได้ 3 ปี ยังมีเมืองอันหนึ่งอยู่หนหรดี
ไกลประมาณ 4 คันทาง มีช้างหัวกุกกะนที (แม่น้ำกก) ที่นั้น ชื่อว่า เมืองอุมงคเสลานคร เมืองนั้นเป็นที่
อยู่ของชาวขอมทั้งหลาย และส่วนว่าเมืองขอมนี้ก็เป็นเมืองพร้อมกันกับเมืองสุวรรณโคมคำ แต่ครั้งสมัย
ศาสนาพระกัสสปะและยังไม่เคยเป็นเมืองร้างเลย พระยาขอมเจ้าเมืองอุมงคเสลานครนั้น มีมานะกระด้างไม่
ยอมเข้าสู่บรมโพธิสมภารเจ้าสิงหนวัติ พระองค์จึงยกกำลังทัพไปรบเอาเมืองอุมงคเสลานครได้เข้าสู่บรม

โพธิสมภารแต่นั้นมา มหาศักราชได้ 22 ตัว ปีตั้งไข่ ตั้งเมืองพันธุสิงหนวัตินครได้ 5 ปี ถึงปีนั้นท่านก็ปราบได้ล้านนาไทยทั้งหมดแล้ว

เสนาอำมาตย์ พราหมณ์อาจารย์ ไร่ไทยทั้งหลาย ก็พร้อมใจกันราชเขยยังเจ้าสิงหนวัติราชกุมารขึ้นเป็นเอกราชมหากษัตริย์ตั้งแต่นั้นมา และเมืองนี้ก็บริบูรณ์ด้วยผู้คน ช่างมาว้าวควายสมบัติมากนัก เกิดเป็นเมืองใหญ่แต่นั้นมา มีอาณาเขตดังนี้

ในทิศบูรพา มีแม่น้ำขรนทีเป็นแดน

ในทิศปัจฉิม มีคอยรูปช้างขุนน้ำย่อยมาหาแม่คงเป็นแดน

ในทิศอุดร มีต่า (เขื่อน) หนองแสเป็นแดน

ในทิศทักษิณ มีลวะรัฐเป็นแดน

บ้านเมืองก็มีความสงบสุขร่มเย็นตลอดสมัยของพระเจ้าสิงหนวัติ พระองค์ครองราชย์สมบัติได้ 102 ปี มีอายุได้ 120 ปี (บางตำนานก็ว่าครองราชย์ได้ 52 ปี) ในภายหลังอาณาจักรโยนกไชยบุรีศรีช้างแสน ที่มีเมืองพันธุสิงหนวัตินครเป็นเมืองหลวงนั้น ตำนานได้กล่าวไว้ว่า ได้มีกษัตริย์ปกครองสืบเนื่องต่อกันมาประมาณกว่า 40 พระองค์ ซึ่งบางพระองค์ก็จะปรากฏพระนามในตำนานของการสร้างเมืองใหม่ หรือโบราณสถานที่ยังคงมีมาอยู่จนถึงยุคปัจจุบัน ได้แก่ พระเจ้าอชุตราช กษัตริย์องค์ที่ 3 เป็นผู้สร้างพระธาตุเจ้าคอยดุง โอรสองค์ที่สองของพระเจ้ามังรายนราช กษัตริย์องค์ที่ 4 คือ พระองค์ไชยนารายณ์ เป็นผู้สร้างเวียงไชยนารายณ์ พระองค์เว้าหรือพระองค์เว้า กษัตริย์องค์ที่ 10 เป็นผู้สร้างพระธาตุคอยเว้า อำเภอแม่สาย เป็นต้น

รายนามกษัตริย์ที่ปกครองอาณาจักรโยนกไชยบุรีศรีช้างแสน

(จากพงศาวดารโยนก ของพระยาประชาภิจักรจักร)

1. สิงหนกุมาร	2. คันทกุมาร	3. อชุตราช
4. มังรายนราช	5. พระองค์เชียง	6. พระองค์ขึ้น
7. พระองค์ดำ	8. พระองค์เกิง	9. พระองค์ชาติ
10. พระองค์เว้า	11. พระองค์แวน	12. พระองค์แก้ว
13. พระองค์เงิน	14. พระองค์ตัน	15. พระองค์งาม
16. พระองค์ลือ	17. พระองค์รวย	18. พระองค์เชิง
19. พระองค์กั้ง	20. พระองค์เกา	21. พระองค์ฟิง
22. พระองค์ศรี	23. พระองค์สม	24. พระองค์สวรรค์ (สวน)
25. พระองค์แพง	26. พระองค์พวน	27. พระองค์จัทร์
28. พระองค์ฟู	29. พระองค์ผิน	30. พระองค์วัง
31. พระมังสิงห์	32. พระมังแสน	33. พระมังสม
34. พระองค์ทิพ	35. พระองค์ก่อง	36. พระองค์กม (กลม)

37. พระองค์ชาย (จาย)	38. พระองค์ชิน (จิน)	39. พระองค์ชม (จม)
40. พระองค์กั๋ง (ป้ง)	41. พระองค์กั๋ง (ฟิง)	42. พระองค์เกียง (เปียง)
43. พระองค์ฟ่ง (ฟังคราช)	44. ทุกชีวิต	45. มหาวัน
46. มหาไชยชนะ		

อาณาจักรโยนก ได้มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันมาจนสมัยพระองค์มหาไชยชนะ อาณาจักรจึงได้ถึงกาลล่มจม ดังปรากฏในตำนานสิงหนวัติที่กล่าวว่า ได้มีชาวเมืองไปได้ปลาไหลเผือก พระองค์จึงให้ตัดเป็นท่อนแจกกันกินทั่วทั้งเวียง และในคืนนั้นก็ให้เกิดมีเหตุเสียดังสนั่นเหมือนกับแผ่นดินไหวถึงสามครั้ง จนเป็นเหตุให้เมืองโยนกถล่มกลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ แต่ก็เป็นที่น่าอัศจรรย์ที่ยังคงเหลือบ้านของหญิงหม้ายคนหนึ่ง ซึ่งไม่ได้รับส่วนแบ่งเนื้อปลานั้นจากชาวเมืองไปบริโภค ในปัจจุบันหนองน้ำดังกล่าวจึงได้มีผู้สันนิษฐานไปต่างๆ กัน บ้างก็สันนิษฐานว่าคือทะเลสาบเชียงแสน (หนองบงกาย) ในเขตอำเภอเชียงแสน บ้างก็ว่าคือเวียงหนองล่อง (เวียงหนองหรือเมืองหนองกั่ว) ในเขตอำเภอแม่จัน เนื่องจากมีชื่อสถานที่ต่างๆ ได้ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้อยู่ใกล้เคียงบริเวณนั้นเช่น บ้านแม่ลาภ ก็หมายถึงตอนที่ชาวเมืองได้ช่วยกันลากปลาไหลตัวนั้น บ้านแม่ลัว (คงเลื่อนมาจากคำว่าลัว) ก็หมายถึงตอนที่ได้ฆ่าและปลาไหลนั้นเพื่อแจกจ่ายกัน แม่น้ำกก หมายถึงตัดเป็นชิ้นๆ ซึ่งชื่อดังกล่าวนี้ปัจจุบันมีอยู่ในท้องที่ของอำเภอท่าข้าวเปลือก อำเภอแม่จัน และยังมีผู้สันนิษฐานว่า คือ หนองหลวง ในเขตอำเภอเวียงชัยอีกด้วย

หลังจากที่อาณาจักรโยนกได้ล่มสลายพร้อมด้วยราชวงศ์ดังกล่าวแล้ว ชาวเมือง จึงได้ปรึกษากันพร้อมใจกันยกให้ขุนล้ง ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาเป็นผู้ปกครองแทนราชวงศ์ ว่ากันว่าเป็นต้นแบบของประชาธิปไตย เนื่องจากผู้นำได้มาจากการประชุมปรึกษาหารือกันคล้ายระบบการเลือกตั้ง จึงเป็นที่มาของชื่อ เวียงปรึกษา เวียงปรึกษาได้มีผู้ปกครองสืบต่อกันมา 15 คน เป็นระยะเวลา 93 ปี

2. ยุคหิรัญนครเงินยาง

ในยุคนี้ได้กล่าวถึงลาวจังกราชหรือลาวจักกราช ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์นี้ ซึ่งในหลักฐานบางฉบับเรียกว่า ราชวงศ์ลาว เนื่องจากพระนามของกษัตริย์ในราชวงศ์นี้ล้วนขึ้นต้นด้วยคำว่า “ลาว” มีอำนาจอยู่ในเมืองเชียงลาว (เชียงเรือน) สันนิษฐานว่าอยู่ใกล้บริเวณคอยดุงและแม่น้ำสาย ต่อมาได้ขยายจากเมืองเชียงลาวมาสู่เมืองเงินยางหรือเงินยง ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง สันนิษฐานว่าเมืองเงินยางนี้อยู่ใกล้กับเมืองเชียงแสนหรืออาจเป็นบริเวณเดียวกันก็เป็นได้ เมืองเงินยางมีชื่อเรียกเป็นภาษาบาลีว่า “หิรัญนคร” อันเป็นที่มาและเรียกชื่อเมืองนี้ว่าหิรัญนครเงินยาง

ลาวจังกราช (ลาวจง) มีราชบุตร 3 พระองค์ คือ ลาวครอบ ลาวซ่าง และลาวเก้าแก้วมาเมืองลาวจังกราชได้ส่งราชบุตรออกไปสร้างบ้านแปงเมือง คือ ให้ลาวครอบราชบุตรองค์โตไปครองเมืองเชียงของ ลาวซ่าง ราชบุตรองค์ที่สองไปครองเมืองยอง ส่วนลาวเก้าแก้วมาเมืองราชบุตรองค์เล็กนี้ให้ครองเมืองเชียงลาวสืบเนื่องมาด้วยเหตุนี้ภายหลังจึงทำให้ราชวงศ์ลาว (ลาวจังกราช) เป็นต้นของราชวงศ์เมืองต่างๆ เช่น

พะเยา เชียงของ เชียงคำ จนถึงสมัยพญามังราย ได้สร้างเมืองเชียงรายแล้ว พบว่าเจ้าเมืองต่างๆ ได้มีเชื้อสายมาจากวงศ์ลาวจกราชด้วยกัน จึงมีพระราโชบายรวบรวมให้เป็นปึกแผ่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

รายนามกษัตริย์ราชวงศ์ลาว (ลาวจกราช หรือวงศ์หิรัญนคร)

รัชกาลที่	พระนาม	รัชกาลที่	พระนาม
1.	ลาวจกราช (ลาวจก)	2.	ลาวแก้วแก้วมาเมือง
3.	ลาวเส้า (ลาวเส้า)	4.	ลาวตั้ง (ลาวตั้ง)
5.	ลาวกลม (ลาวกลม)	6.	ลาวเหลว
7.	ลาวกั๊	8.	ลาวทิว (ลาวทิว)
9.	ลาวเคียง	10.	ลาวทิว
11.	ลาวเทิง (ลาวเทิง)	12.	ลาวทึง (ลาวทึง)
13.	ลาวคน	14.	ลาวสม
15.	ลาวกวก (ลาวกวก)	16.	ลาวทิว (ลาวทิว)
17.	ลาวจก	18.	จอมผาเรือง
19.	ลาวเจ็ง (ลาวเจ็ง)	20.	ลาวเงินเรือง
21.	ลาวชิน (ลาวชิน)	22.	ลาวมิ่ง
23.	ลาวเมือง (ลาวเมือง)	24.	ลาวเมง

ลาวจกมีราชบุตร 2 พระองค์ องค์พี่ชื่อ ลาวชิน ได้ให้ปกครองเมืองไชยนารายณ์ ส่วนผู้น้อง ชื่อ จอมผาเรืองนั้น ให้ครองเมืองเชียงลาวต่อมา จอมผาเรือง (ลาวจอมเรือง) มีราชบุตรชื่อ ลาวเจ็ง (ขุนเจ็ง) ลาวเจ็งได้ครองเมืองเชียงลาวอยู่ระยะหนึ่ง และได้แผ่ขยายอาณาเขตไปถึงเมืองของพระยาแก้ว แล้วได้อพยพครองหลายเมือง ส่วนทางเมืองเงินยาง (เชียงลาว) นั้น ได้ให้ลาวเงินเรืองราชบุตรปกครองแทน และในสมัยของลาวเจ็งนี้ได้ให้ราชบุตรอีกหลายพระองค์ไปครองยังเมืองต่างๆ เช่น เมืองล้านช้าง เมืองน่าน เป็นต้น อันเป็นการกระจายราชวงศ์ลาว (ลาวจกราช) ไปยังหัวเมืองต่างๆ อีกสมัยหนึ่ง

มาจนถึงสมัยลาวเมง ลาวเมือง พระบิดาได้ส่งนางอวมิ่งจอมเมืองหรือนางเทพคำขยาย ธิดาท้าว รุ่งแก่นชาย เจ้านครเชียงรุ่ง เมืองใหญ่แคว้นสิบสองปันนา มาอภิเษกเป็นชายาเจ้าลาวเมง ครั้งภายหลังอภิเษกแล้ว ไม่นานเท่าใด นางเทพคำขยายก็ทรงมีครรภ์แล้วประสูติพระราชโอรส เมื่อ พ.ศ.1782 ทรงพระนามว่า “เจ้ามังราย”

จะเห็นได้ว่าอาณาจักรหิรัญนครเงินยาง (เชียงลาว หรือเชียงเรือง หรือหิรัญนครเงินยาง เชียงแสน ก็เรียก) นั้น เคยมีความรุ่งเรืองมาก่อน มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน ได้มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันในราชวงศ์ลาวจกราชมาหลายพระองค์ มาจนถึงสมัยพญามังราย จึงได้มีการสร้างเมืองใหญ่ขึ้นที่เชียงราย และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้เริ่มมีความชัดเจนขึ้น นับแต่การสร้างเมืองเชียงรายเป็นต้นมา

3. ยุคเชียงราย (มังราย)

พญามังราย ได้ขึ้นครองราชย์สมบัติที่เมืองหิรัญนครเงินยาง เมื่อ พ.ศ. 1802 ในขณะที่พระชนม์มได้ 20 ปี พระองค์จึงได้ให้พระยามหานครทั้งหลายไปถวายบังคม เมืองโคขันธ์แข็งมียอมอ่อนน้อมแต่โดยดีก็แต่งกองทัพยกออกไปปราบปราม ได้เมืองมอบ เมืองโร เมืองเชียงคำ ได้ปลดเจ้าผู้ครองนครออกแล้วแต่งตั้งให้ขุนนางอยู่รั้งเมืองเหล่านั้น แต่นั้นหัวเมืองทั้งหลาย มีเมืองเชียงช้าง เป็นต้น ก็พากันอ่อนน้อมยอมเป็นเมืองขึ้น

เมื่อรวบรวมหัวเมืองฝ่ายเหนือได้แล้ว ก็จะไปปราบหัวเมืองฝ่ายใต้ จึงได้ลงไปอยู่ที่เมืองหนึ่ง ชื่อเมืองว่า เวียงเต่ารอง เผอิญช้างมงคลของพญามังรายได้พลัดไป พญามังรายเสด็จตามช้างไปถึงยอดจอมทองริมแม่น้ำกก เห็นภูมิประเทศที่เป็นชัยภูมิดี จึงให้สร้างพระนครไว้ ณ ที่นั้นก่อนปรากฏโอบล้อมเอาคอคอดทองไว้ในท่ามกลางเมือง ขนานนามว่า เมืองเชียงราย ใน พ.ศ. 1805 แล้วพญามังรายก็ยกจากเมืองหิรัญนครเงินยางขึ้นมาประทับอยู่ที่เมืองเชียงราย ในปีเดียวกันนี้ยังได้ตีเมืองเชียงตุงอีกด้วย ถัดมาอีก 3 ปี พญามังรายได้เสด็จจากเมืองเชียงรายไปประทับอยู่ที่เมืองฝาง (เวียงไชยปราการ) โดยมีพระราชประสงค์ที่จะแผ่ขยายอาณาเขตไปทางล้านนา หลังจากนั้น 1 ปี ก็ได้ยกทัพไปตีเมืองผาแดง เชียงของ ตีได้เมืองเชียงของแล้วก็กลับประทับที่เมืองฝางอีก ต่อมาราว 6 ปี ได้เสด็จยกทัพไปตีเมืองเชียงแล้วกลับมาประทับ เมืองฝางดังกล่าว

เมืองฝางที่พญามังรายประทับอยู่ติดต่อกับแคว้นล้านนาพ่อค้ำวานิชชาวเมืองหริภุญไชย ไปมาที่เมืองฝางเป็นอันมาก พญามังรายทราบว่าเมืองหริภุญไชยเป็นเมืองมั่งคั่งสมบูรณ์ ก็อยากได้ไว้ในอำนาจ จึงทรงให้อ้ายฟ้า เข้าไปเป็นไส้ศึกอยู่ในเมืองหริภุญไชย แล้วจึงสามารถตีเมืองหริภุญไชยจากพระยาธิบยาได้ในเวลาต่อมา รวมทั้งตีได้เมืองเขลางค์จากพระยาเบ็ก เจ้าเมืองเขลางค์ ซึ่งเป็นน้องของพระยาธิบยาในภายหลังอีกด้วย

ในปี พ.ศ. 1819 พญามังรายได้ยกกองทัพลงไปตีเมืองพะเยา พระยาจ่าเมือง เจ้าเมืองพะเยา เห็นว่าสู้ด้วยกำลังมิได้ จึงยกกองทัพออกไปปรับปลายแดน ต้อนรับอย่างไม่ตรี แล้วยกตำบลปากน้ำให้แก่พญามังราย พญามังรายก็รับปฏิญาณเป็นมิตรกัน ต่อมาได้ยกทัพไปตีเมืองหงสาวดี พระยาหงสาวดีสุทโธสม เจ้าเมือง จึงได้ยกนางปายโค พระธิดาให้เป็นราชธิดา เพื่อจะเป็นพระราชไมตรี ในภายหลังได้ยกกองทัพไปตีเมืองพุกาม อังวะ เจ้าเมืองอังวะได้นำเอาเครื่องราชบรรณาการมาถวายต้อนรับขอพระราชไมตรีด้วย ในครั้งนี้ได้นำเอาช่างต่างๆ เช่น ช่างฆ้อง ช่างเหล็ก ช่างเงิน ช่างคำ ช่างทอง กลับมาเผยแพร่อีกด้วย พร้อมทั้งได้บำรุงพระพุทธศาสนา โดยได้รับอิทธิพลตามแบบอย่างของอังวะ

ในปี พ.ศ. 1839 พญามังรายได้สร้างเมืองเชียงใหม่ และขนานนามเมืองว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่” พระองค์ได้เสด็จไปประทับอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ตราบนานจนสวรรคต ขณะเสด็จประพาสกลางเมือง เมื่อ พ.ศ. 1860 ส่วนเมืองเชียงรายนั้นได้ให้ขุนรามมาครองเมืองแทน นับเป็นจุดเริ่มต้นที่เมืองเชียงรายเริ่มลดบทบาทลง และในขณะเดียวกัน เมืองเชียงใหม่ก็ได้เริ่มมีความสำคัญในฐานะเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา ซึ่งมีความเป็นปึกแผ่นมั่นคงและรุ่งเรืองอย่างสูงสุดในสมัยของพญามังราย

เมื่อพญามังรายสวรรคต พระยาไชยสงคราม (ขุนคราม) ราชโอรส จึงครองเมืองเชียงรายต่อมา และสถาปนาให้พระยาแสนภู โอรสองค์ใหญ่ไปครองเมืองเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 1861 ใน พ.ศ. 1870 พระยาแสนภู

โอรสองค์ใหญ่ไปครองเมืองเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 1861 ใน พ.ศ. 1870 พระยาไชยสงครามถึงแก่ทิวงคต พระยาแสนภูได้ให้เจ้าคำฟูราชโอรสไปครองเมืองเชียงใหม่ แล้วพระองค์ได้กลับมาครองเมืองเชียงราย

รุ่งขึ้นปี พ.ศ. 1871 พระยาแสนภู มีพระราชประสงค์จะสร้างพระนครอยู่ใหม่ต้องการชัยภูมิที่ดี ขุนนางได้สำรวจหาได้ที่เมืองเก่าริมแม่น้ำโขง อันเป็นเมืองโบราณของเวียงไชยบุรี จึงโปรดให้สร้างนครใหม่ ขึ้นที่นั่น เอาแม่น้ำโขงเป็นคูปราการเมืองด้านตะวันออก อีก 3 ด้าน ให้ขุดโอบล้อมพระนครไว้ ตั้งพิธีฝังหลักเมืองวันศุกร์ เดือน 5 (เดือน 7 เหนือ) ขึ้น 2 ค่ำ ปีมะโรง พ.ศ. 1871 ขนานนามว่า **หิรัญนครชัยบุรี ศรีเชียงแสน** (ตามพระนามของพระองค์) แต่คนต่อมาภายหลังเรียกว่า **เชียงแสน** คืออำเภอเชียงแสนในปัจจุบัน ซึ่งยังมีซากกำแพงเมืองปรากฏอยู่

พระยาแสนภู ครองอยู่เมืองเชียงแสนได้ 7 ปี ก็ได้ถึงแก่ทิวงคต พระยาคำฟู ราชโอรส จึงได้ครองเมืองเชียงแสนต่อมา พระยาคำฟูจึงได้ให้ท้าวผาสุราชโอรสไปครองเมืองเชียงใหม่ เมื่อพระยาคำฟูถึงแก่ทิวงคต ท้าวผาสุ ราชโอรส ซึ่งครองเมืองเชียงใหม่อยู่ที่ได้ครองเมืองเชียงใหม่ต่อไป แล้วให้ท้าวเกีณา (ตือณา) ราชโอรส มาครองเมืองเชียงรายแทน นับแต่นั้นมาเมืองเชียงราย (รวมทั้งเชียงแสนด้วย) ได้เริ่มมีฐานะคล้ายเมืองลูกหลวง โดยมีเชียงใหม่เป็นเมืองหลวง แต่ก็ยังคงมีเชื้อพระวงศ์ปกครองสืบต่อกันมาอีกหลายพระองค์ สุดท้ายในสมัยพระยาภคพล เป็นเจ้าเมืองเชียงแสน โดยมีพระเจ้าเมกุฎครองเมืองเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2101 เมืองเชียงใหม่และเชียงแสนก็เสียให้แก่บุเรงนอง เจ้ากรุงหงสาวดี อาณาจักรล้านนา (รวมทั้งเชียงรายและเชียงแสนด้วย) จึงได้ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าตั้งแต่นั้นมา แต่มีบางครั้งก็เป็นอิสระและบางครั้งก็ตกอยู่ในอำนาจของกรุงศรีอยุธยา รวมเป็นระยะเวลาอันยาวนานนับ 200 ปี จนถึงสมัยธนบุรี แม้ว่าบางสมัยจะมีการจับอาวุธขึ้นต่อสู้เพื่อเป็นอิสระจากพม่าแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ ในระยะหนึ่ง พม่าได้ฟื้นฟูเมืองเชียงแสนให้เป็นเมืองเอกในการปกครองเนื่องจากการให้เป็นหัวเมืองเพื่อป้องกันการรุกรานจากกรุงศรีอยุธยา และยังสามารถใช้เป็นแหล่งสะสมเสบียงในยามศึกสงครามกับกรุงศรีอยุธยาอีกด้วย

4. ยุคพันธุมดิรัตคนอาณาจักร

ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ยกทัพมาปราบปรามขับไล่ข้าศึกพม่าทางหัวเมืองฝ่ายเหนือ แต่ไม่สำเร็จเด็ดขาด ครั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แห่งราชวงศ์จักรี พ.ศ. 2347 กรมหลวงเทพหริรักษ์และพระยากรมราช ยกกองทัพขึ้นมาขับไล่พม่าออกจากเชียงแสนได้สำเร็จ ให้เผาเมืองเสียสิ้นกวาดต้อนเอาผู้คนพลเมือง 23,000 ครอบครัว แบ่งเป็น 5 ส่วน โดยให้ไปอยู่เมืองเชียงใหม่ นครลำปาง นครน่านเมืองเวียงจันทน์ และลงมายังกรุงเทพฯ บางส่วนให้ตั้งบ้านเรือนอยู่เมืองสระบุรี เมืองราชบุรี บ้าง

หลังจากที่ได้กวาดต้อนเอาผู้คนพลเมืองให้ไปอยู่ตามเมืองต่างๆ แล้ว เชียงแสนจึงกลายเป็นเมืองร้าง จึงทำให้นับแต่นั้นมา หลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเมืองเชียงแสนได้ขาดหายไประยะหนึ่ง ส่วนใหญ่

แล้วมักจะกล่าวถึงเมืองเชียงใหม่ที่เป็นศูนย์กลางของล้านนาในยุคนั้น โดยมีตระกูลเจ้าเจ็ดตนปกครอง ซึ่ง จะเกี่ยวพันกับการทำศึกสงครามกับพม่า บางครั้งก็ถูกพม่ารุกราน บางครั้งก็ยกทัพไปตีเขตหัวเมืองขึ้นของ พม่าและกวาดต้อนเอาผู้คนลงมาด้วย อันได้แก่ พวกไทยใหญ่ ไทยลื้อ ไทยจีน เป็นต้น

พ.ศ. 2386 ในรัชกาลที่ 3 ได้มีการจัดตั้งเมืองเชียงรายพื้นถิ่นให้เป็นบ้านเมืองขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็น กำลังช่วยเหลือเชียงใหม่ป้องกันภัยจากพม่า โดยมีฐานะเป็นเมืองบริวารของเชียงใหม่ พระเจ้ามโหตรประเทศ เจ้าเมืองเชียงใหม่ ได้ให้ญาติพี่น้อง อันมีเจ้าหลวงธรรมลังการเป็นเจ้าหลวงเมืองเชียงราย เจ้าอุ่นเรือนเป็น พระยาอุปราช เจ้าคำแสนเป็นพระยาราชวงศ์ เจ้าชายสาม เจ้าพู่เกียง เป็นพระยาราชบุตร และพระยาบุรีรัตน์ มีราษฎรที่ถูกกวาดต้อนมาจากหัวเมืองขึ้นของพม่า ในสมัย “เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” พร้อมด้วยพ่อค้า ที่เป็นคนพื้นเมืองของไพร่เมือง 4 เมือง คือ เมืองเชียงตุง เมืองพยาก เมืองเลน และเมืองสาด ประมาณ 1,000 ครอบครัว ขึ้นมาตั้งสร้างบ้านเมือง เมืองเชียงรายในยุคนี้ได้มีการก่อสร้างประตูเมืองต่างๆ เพิ่มเติมในส่วนที่เคยเป็นเมืองเก่ามาแต่สมัยพญามังรายให้เป็นเมือง “พันธุมตรีตนอาณาเขต” มีสะดือเมืองอยู่ที่ วัดจันทโลก (ปัจจุบันคือ วัดกลางเวียง) ในสมัยนั้นเมืองเชียงใหม่มีชื่อว่า เมืองรัตนดิงสาวกวิวนบุรี การ ปกครองเมืองเชียงรายในฐานะเป็นเมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่ในสมัยนี้เป็นยุคที่เรียกว่า เจ้าชั้น 5 ใบ ซึ่งเป็นเชื้อสายในตระกูลเจ้าเจ็ดคนที่ได้รับการแต่งตั้งจากเมืองเชียงใหม่มาเป็นคณะปกครองเมืองเชียงราย ประกอบด้วยเจ้าหลวง (มีฐานะเป็นเจ้าเมือง) และผู้ช่วยอีก 4 ตำแหน่ง คือ พระยาอุปราช พระยาราชวงศ์ พระ ยาราชบุตร พระยาบุรีรัตน์

พ.ศ. 2413 ในสมัยรัชกาลที่ 5 เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์ นครเชียงใหม่ มีใบบอกขอราชการไปยังกรุงเทพฯ ว่า พม่า ลื้อ จีน เมืองเชียงตุง ประมาณ 300 ครอบครัว มาอยู่เมืองเชียงแสน ตั้งตัวเป็นอิสระไม่ยอมอยู่ ใต้การปกครองของไทย จึงให้อุปราชแต่งคนไปว่ากล่าวให้ถอยออกจากราชอาณาจักร ถ้าอยากจะตั้งอยู่ให้อยู่ ในบังคับบัญชาเมืองเชียงรายและนครเชียงใหม่ แต่ก็ไม่ได้ผล เพราะพวกนั้นไม่ยอมออกไป พ.ศ. 2417 เจ้า อินทวิไชยยานนท์ เจ้านครเชียงใหม่ เหน็ดกำลังจากเชียงใหม่ นครลำปาง เมืองลำพูน มีไพร่ทั้งสิ้น 4,500 คน ยกจากเชียงใหม่มาเชียงรายและเชียงแสน ไล่ต้อนพวกนั้นออกจากเชียงแสน จึงทำให้เชียงแสนกลายเป็น เมืองร้างไประยะหนึ่ง จวบจนถึงปี พ.ศ. 2423 จึงได้ให้ เจ้าอินต๊ะ บุตรเจ้าบุญมา (เจ้าบุญมาเป็นน้องของเจ้า กาวิละ เจ้านครเชียงใหม่) เจ้าผู้ครองเมืองลำพูนเป็นหัวหน้า นำราษฎรเมืองลำพูน เชียงใหม่ ประมาณ 1,500 ครอบครัว ขึ้นมาตั้งรกราก “ปักซั้งตั้งถิ่น” อยู่เมืองเชียงแสน นับเป็นการสร้างบ้านแปงเมือง ครั้งใหญ่ของ เมืองเชียงแสน กลุ่มที่อพยพมารุ่นแรกได้มาตั้งถิ่นฐานทำกินอยู่เรียงรายตามลำแม่น้ำแม่คำ ตั้งแต่บ้านแม่คำ บ้านหัวย่น้ำราก จึงถึงเขตเชียงแสน ตลอดถึงบ้านกวี้นบุญเรือง ในเขตประเทศลาวปัจจุบัน

ต่อมา เจ้าอินต๊ะ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตร เป็นพระยาราชเดชดำรง ตำแหน่ง เจ้าเมืองเชียง แสน สมัยนั้นการปกครองล้านนาเฉพาะมณฑลพายัพเหนือ มีเจ้าเมืองบริวารหัวเมือง มี 5 ชื่อ ประจำเมือง ต่างๆ คือ

พระยาประเทศอุดรทิศ	เจ้าเมืองพะเยา
พระยามหิทธิวงศา	เจ้าเมืองฝาง

พระยารัตนเขตต์	เจ้าเมืองเชียงราย
พระยาราษเดชาดำรง	เจ้าเมืองเชียงแสน
พระยาจิตวงศ์วรยศรังษี	เจ้าเมืองเชียงทอง

ในปี พ.ศ. 2437 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ พระศรีสหเทพ (เล็ง วิริยสิริ) จัดการปกครองมณฑลพายัพใหม่ เมืองใหญ่ มีเก้าสนามหลวง เป็นศูนย์กลางจัดให้มีแคว้นแก่บ้าน (กำนัน – ผู้ใหญ่บ้าน) แต่ละแคว้นขึ้นกับเมือง เรียกผู้ปกครองเมืองว่า เจ้าเมือง เมืองขึ้นกับ บริเวณ เรียกผู้ เป็นหัวหน้าว่า ข้าหลวงบริเวณ ข้าหลวงบริเวณขึ้นต่อเก้าสนามหลวง โดยได้จัดทำขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ เรียกว่า พระราชบัญญัติจัดตั้งมณฑลพายัพ ตั้งนครเชียงใหม่เป็นตัวมณฑล และเมืองเชียงแสนสมัยนั้นขึ้นต่อ กระทรวงกลาโหม ต่อมา พ.ศ. 2453 ตรงกับ ร.ศ. 129 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกเมืองเชียงราย เป็นเมืองจัตวารวมอยู่ในมณฑลพายัพ ดังต่อไปนี้

ประกาศยกเมืองเชียงรายเป็นหัวเมืองจัตวา รวมอยู่ในมณฑลพายัพ

มีพระราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศทราบทั่วหน้ากันว่า แต่เดิมเมืองเชียงราย เมืองฝาง เวียงป่าเป้า เมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงทอง ได้จัด รวมเข้าเป็นจังหวัด เรียกว่า จังหวัดพายัพภาคเหนือ ต่อมาเมืองเหล่านี้มีความเจริญยิ่งขึ้น จนเป็นเหตุให้เห็นว่า การจัดให้เป็นเมือง ไม่พอแก่ราชการและความเจริญสมควรเลื่อนการปกครองขึ้นให้สมกับราชการและความ เจริญในท้องถิ่น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองเชียงแสน เมืองเชียงราย เมืองฝาง เวียงป่าเป้า เมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงทอง ตั้งเป็นเมืองจัตวา เรียกว่า เมืองเชียงราย อยู่ในมณฑลพายัพ และจัดแบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ คือ อำเภอเมือง เชียงราย อำเภอเมืองเชียงแสน อำเภอเมืองฝาง อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอก คำใต้ อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงทอง เหมือนอย่างหัวเมืองชั้นในที่ขึ้นกับกรุงเทพฯ ทั้งปวง และพระทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระภักดีณรงค์ ซึ่งเป็นข้าหลวงประจำจังหวัดพายัพภาคเหนือ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย รับราชการสนองพระเดชพระคุณสืบไป

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย
ประกาศ ณ วันที่ 9 มิถุนายน รตนโกสินทร์ศก 129
(ลงพระนาม) ดำรงราชานุภาพ
เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ตราประจำเมืองเป็นรูปหนุมาน (หอระมาน)

ดวงตราประจำเมืองพันธุมตรีรัตนอาณาเขต คือ เมืองเชียงรายในอดีต ที่แปลตรงกับตัวอักษรล้านนา (ตัวเมือง) ในดวงตรานั้น ส่วนอักษรไทยข้างล่างเขียนว่า เมืองพันธุมตรีอะณาเขรย เป็นการสะกดผิด เนื่องจากการทำตราต่างๆ ในสมัยนั้น ต้องส่งไปทำต่างประเทศที่ไกลที่สุด คือ ประเทศอินเดีย ชื่อเมืองพันธุมตรีรัตนอาณาเขต เลยต้องใช้อย่างนั้นมา แต่คนเชียงรายในสมัยนั้นอ่านภาษาไทย (กลาง) ไม่ออก

สภาพบ้านเมืองในยุคพันธุมตรีรัตนอาณาเขตนั้น ได้เกิดความยุ่งยากเกี่ยวกับกบฏเงี้ยว ซึ่งได้เกิดขึ้นตามหัวเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านนา ซึ่งเป็นผลมาจากยุคการล่าอาณานิคมของชาวตะวันตก ที่ได้เข้ามาอิทธิพลในดินแดนพม่าและลาว และต่อมาได้มีการยุบสนับสนุนให้เงี้ยวก่อความไม่สงบขึ้นตามหัวเมืองต่างๆ เพื่อจะขยายอิทธิพลเข้ามายังล้านนา ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรไทยแล้ว แต่ทางการก็สามารถปราบปรามลงได้

ยุคพันธุมตรีรัตนอาณาเขต ได้มีการพัฒนารูปแบบการปกครองจากหัวเมืองที่มีเจ้าเมืองครองมาจนถึง พ.ศ. 2453 (ร.ศ. 129) จึงได้เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นแบบมณฑลเทศาภิบาล อันเป็นต้นแบบมาสู่การปรับปรุงพัฒนามาสู่ในยุคปัจจุบันที่มีฐานะเป็นจังหวัด แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ

ความสัมพันธ์กับอาณาจักรต่าง

นับตั้งแต่สมัยราชวงศ์ลาวจักรราช ได้ให้พระโอรสไปสร้างและครองเมืองต่างๆ จึงทำให้มีการกระจายเชื้อพระวงศ์ออกไปยังเมืองต่างๆ ด้วย อันเป็นการขยายอาณาเขตในลักษณะหนึ่งมาจนถึงสมัยพญามังราย จึงได้มีการรวบรวมหัวเมืองต่างๆ เข้าด้วยกัน โดยมีเมืองหิรัญนครเงินยางเป็นศูนย์กลาง เมื่อมีความเป็นปึกแผ่นแล้ว ต่อมาจึงได้ขยายลงมาสร้างเมืองเชียงราย เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการแผ่ขยายอาณาเขตต่อไปยังอาณาจักรอื่นๆ รวมทั้งการมีสัมพันธ์ไมตรีกับอาณาจักรใกล้เคียงอาณาจักรต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่

อาณาจักรหริภุญไชย

อาณาจักรหริภุญไชย ได้มีความเจริญรุ่งเรืองมาก่อนสมัยการสร้างเมืองเชียงราย โดยเป็นศูนย์กลางของเมืองต่างๆ ที่อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำปิงและแม่น้ำวัง ซึ่งตำนานจามเทวีได้กล่าวว่า ฤาษีวาสุเทพเป็นผู้สร้างเมืองหริภุญไชยขึ้น เมื่อราว พ.ศ. 1310-1311 หลังจากที่ได้สร้างเสร็จแล้ว จึงได้ทูลเชิญพระนางจามเทวีธิดาของกษัตริย์เมืองละโว้ (ลพบุรี) มาครองเมือง จึงทำให้วัฒนธรรมของละโว้แพร่ขยายมายังอาณาจักรหริภุญไชยด้วย

ด้วยเหตุอาณาจักรหริภุญไชย มีความเจริญรุ่งเรืองและมั่งคั่งสมบูรณ์ พญามังรายมีพระประสงค์อยากได้ไว้ในอำนาจ จึงได้ใช้กลอุบายให้อ้ายฟ้าเข้าไปเป็นไส้ศึก วางแผนให้เกิดความแตกแยกกันในอาณาจักร

ในภายหลัง กองทัพของพญามังรายจึงเข้ายึดอาณาจักรหริภุญไชยจากพระยาธิบยา กษัตริย์องค์สุดท้ายของอาณาจักรหริภุญไชยไว้ในอำนาจได้สำเร็จ ในปี พ.ศ. 1835 และได้ผนวกหริภุญไชยเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

อาณาจักรสุโขทัย

หลังจากที่พญามังรายได้แผ่ขยายอาณาเขตและรวบรวมบ้านเมืองจนเป็นปึกแผ่นมั่นคงจนเป็นที่มาของอาณาจักรล้านนาแล้ว จึงได้สร้างเมืองเชียงใหม่ หรือธนบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ขึ้นใน พ.ศ. 1839 เพื่อเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา ในการสร้างเมืองนั้น พระองค์ทรงได้ทูลเชิญพ่อขุนรามคำแหงจากกรุงสุโขทัยและพญางำเมือง เจ้าเมืองพะเยาซึ่งเป็นพระสหาย ได้เสด็จมาช่วยเลือกชัยภูมิการสร้างเมือง จึงเห็นได้ว่าอาณาจักรเหล่านี้มีสัมพันธไมตรี ต่อกันอย่างแนบแน่น ในตำราราชวงศ์จักรณ์กล่าวว่า กษัตริย์ทั้งสามได้ตั้งสัจจะปฏิญาณต่อกันโดยนั้งหลังพิงกันที่ฝั่งแม่น้ำขุนนุก แล้วเอามือมาแทงมือกันทุกคน เอาเลือดใส่แฝงฝาตู้กันกิน ให้เป็นมิตรสนิทต่อกันทุกพระองค์ ต่อมาแม่น้ำขุนนุก จึงเรียกว่าแม่น้ำอิง ในปัจจุบันนี้ได้มีอนุสรณ์สถานคือ อนุสาวรีย์สามกษัตริย์ ประดิษฐานอยู่ที่หน้าศาลากลาง (เก่า) จังหวัดเชียงใหม่

อาณาจักรล้านนา

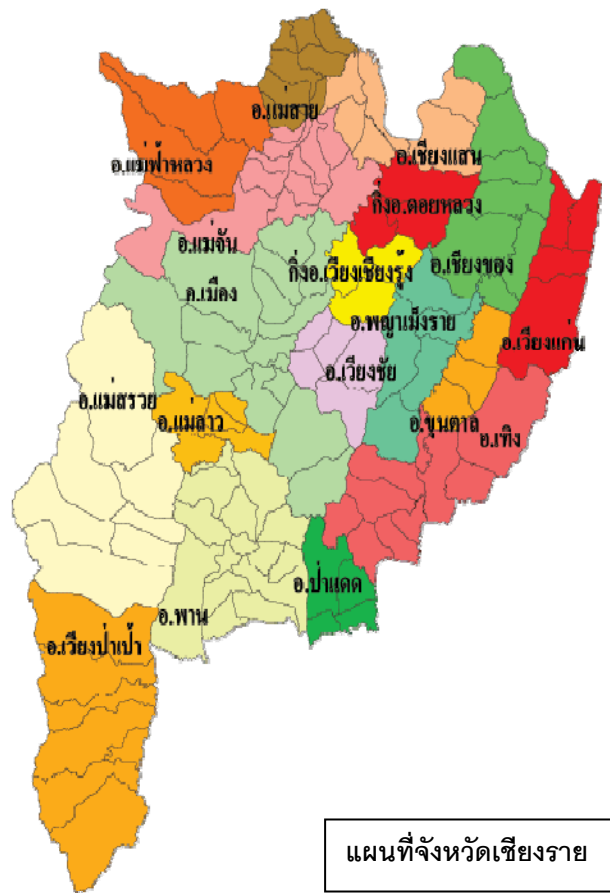
สมัยหริภุญนครเงินยาง อาณาจักรล้านนามีความเป็นมาหลังจากที่พญามังรายได้รวบรวมหัวเมืองต่างๆ อันมีเจ้าเมืองที่มีเชื้อสายมาจากวงศ์ลาวจกราชด้วยกันจนเป็นปึกแผ่นในอาณาจักรหริภุญนครเงินยาง ต่อมาได้ตีอาณาจักรหริภุญไชยแล้วผนวกเข้าไว้ในอาณาจักรด้วยนับเป็นการเริ่มต้นของอาณาจักรไปอยู่ที่เมืองธนบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ ทำให้เมืองเชียงรายได้เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรหริภุญนครเงินยาง ได้ลดความสำคัญลงไปในระยะหลังๆ

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า เมืองเชียงรายได้เป็นเมืองแห่งจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดเป็นอาณาจักรล้านนา ดังมีคำกล่าวที่ว่า ถ้าไม่มีเชียงรายได้ ไม่มีเชียงใหม่ ในปัจจุบัน

สมัยรัตนโกสินทร์ อาณาจักรล้านนาได้มีบทบาทสำคัญในการทำสงครามกับพม่า โดยได้นำกำลังร่วมกับกองทัพทางกรุงเทพฯ ทำสงครามกับพม่าในระหว่าง พ.ศ. 2312 – 2347 สงครามในระยะดังกล่าวนี้ ได้เกิดลัทธิ เก็บผ้าใส่ซ้า เก็บซ้าใส่เมือง ได้กวาดต้อนเอาผู้คนจากเมืองเชียงตุง ลิบสองปันนา ฯลฯ ผู้คนที่ถูกกวาดต้อนมาเหล่านั้นส่วนใหญ่ ได้แก่ ชาวไทยใหญ่ ชาวไทยลื้อ และชาวไทยเงิน ซึ่งมีวัฒนธรรมประเพณีที่คล้ายคลึงกับชาวไทยโยนของอาณาจักรล้านนา แล้วมาไว้ตามหัวเมืองต่างๆ ในอาณาจักรล้านนา กลุ่มที่ถูกกวาดต้อนมานั้นได้เอาศิลปวัฒนธรรมเข้ามาเผยแพร่ด้วย เช่น การทำเครื่องเงิน แกงฮังเล น้ำพริกอ่องของชาวไทยเงิน ขนมน้ำเงินน้ำเงี้ยวของชาวไทยใหญ่ การทอผ้าของชาวไทยลื้อ เป็นต้น

ในปัจจุบัน กลุ่มชาวไทยลื้อหรือชาวไทยเงิน มีถิ่นฐานกระจายอยู่ในหลายอำเภอของจังหวัดเชียงราย และจังหวัดในภาคเหนือ และได้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมต่างๆ ไว้อย่างมาก เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหารการกินและงานหัตถกรรม

เชียงใหม่ปัจจุบัน

แผนที่จังหวัดเชียงใหม่

สภาพภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 19 องศาเหนือ ถึง 20 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 15 ลิปดา ถึง 100 องศา 45 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจาก กรุงเทพฯ 785 กิโลเมตร

อาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
- ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดพะเยาและลำปาง
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศสหภาพพม่าและจังหวัดเชียงใหม่

แนวเขตชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า ด้านอำเภอแม่จัน แม่สาย แม่ฟ้าหลวง และเชียงแสน รวม 130 กิโลเมตร แยกเป็นแนวภูเขา 100 กิโลเมตร แนวแม่น้ำสาย 10 กิโลเมตร และแนวแม่น้ำรวก 20 กิโลเมตร

แนวเขตชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระยะทาง 180 กิโลเมตร โดยเป็นแนวแม่น้ำโขง 90 กิโลเมตร และแนวภูเขา 94 กิโลเมตร

สภาพภูมิประเทศ

เชียงรายมีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูงในทวีปตอนเหนือ (North Continental Highland) มีพื้นที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ ในเขตอำเภอแม่สรวย เวียงป่าเป้า และเชียงของ บริเวณเทือกเขาจะมีความสูงประมาณ 1,500 - 2,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล บริเวณส่วนที่ราบตามลุ่มแม่น้ำสำคัญในตอนกลางของพื้นที่ ได้แก่ อำเภอพาน เมืองแม่จัน แม่สาย เชียงแสน และเชียงของ มีความสูงประมาณ 410 - 580 เมตรจากระดับน้ำทะเล

สภาพภูมิอากาศ

อุณหภูมิ ในห้วงปี 2544 – 2548 จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีอยู่ระหว่าง 33.1 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด 38.8 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2544 และวันที่ 9 พฤษภาคม 2546

ฝน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปีละ 1,768 มิลลิเมตร มากที่สุดในปี 2544 จำนวน 2,287.60 มิลลิเมตร น้อยที่สุดในปี 2546 จำนวน 1,404.10 มิลลิเมตร จำนวนวันที่มีฝนตกเฉลี่ย 143 วันต่อปี

อุณหูหนาว (พฤศจิกายน – กุมภาพันธ์) จังหวัดเชียงรายมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 15.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุด 8.0 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2544

ป่าไม้

พื้นที่จังหวัดเชียงรายมีทั้งสิ้น 11,678.369 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,298,981 ไร่ ในปี 2542 มีพื้นที่ป่าไม้จำนวน 2,365,967 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.42 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ป่าไม้แบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

อุทยานแห่งชาติ (National Park) มีอยู่ 5 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติดอยหลวง เนื้อที่ 731,250 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอพาน แม่สรวย เวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่ใจ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา อำเภอวังเหนือ อำเภองาว จังหวัดลำปาง อุทยานแห่งชาติขุนแจ มีเนื้อที่ 168,750 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย อุทยานแห่งชาติภูซาง เนื้อที่ 178,050 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย อำเภอเชียงคำและกิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา อุทยานแห่งชาติแม่ปืม มีเนื้อที่ 227,312 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอพาน อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย, อำเภอแม่ใจ อำเภอเมือง กิ่งอำเภอภูกามยาว จังหวัดพะเยา อุทยานแห่งชาติลำน้ํากก มีเนื้อที่ 467,185 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอแม่จัน อำเภอแม่ลาว อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

วนอุทยาน (Forest Park) เป็นแหล่งธรรมชาติที่รัฐจัดไว้ให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ของประชาชน และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด ในจังหวัดเชียงรายมีวนอุทยานทั้งหมด 10 แห่ง คือ

1. วนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน มีเนื้อที่ 5,000 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าดอยนางนอน ท้องที่ตำบลโป่งผา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. วนอุทยานดอยหัวแม่คำ มีเนื้อที่ 3,500 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าน้ำแม่คำป่าน้ำแม่สลอง และป่าน้ำแม่จันฝั่งซ้าย ท้องที่ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
3. วนอุทยานน้ำตาดาคควัน มีเนื้อที่ 2,100 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าห้วยสัก และป่าแม่กกฝั่งขวา และป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยหลวง ป่าน้ำยาว และป่าน้ำซ้อ ท้องที่อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
4. วนอุทยานน้ำตกแม่โท มีเนื้อที่ 4,000 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ปุนน้อย ป่าแม่ปุนหลวง และป่าห้วยโป่งเหม็น ท้องที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย
5. วนอุทยานภูชี้ฟ้า มีเนื้อที่ 2,500 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่อิงฝั่งขวา และป่าแม่จาง ท้องที่อำเภอเทิง อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย
6. วนอุทยานสันผาพญาไพร มีเนื้อที่ 3,000 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าน้ำแม่คำ ป่าน้ำแม่สลอง และป่าน้ำแม่จันฝั่งซ้าย ท้องที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย
7. วนอุทยานน้ำตกวังธารทอง มีเนื้อที่ 8,000 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสบกกฝั่งขวา ท้องที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
8. วนอุทยานดอยพระบาท มีเนื้อที่ 3,000 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าห้วยสัก และป่าแม่กกฝั่งขวา ท้องที่กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
9. วนอุทยานน้ำตกห้วยแม่สัก มีเนื้อที่ 2,800 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าห้วยสัก และป่าแม่กกฝั่งขวา ท้องที่กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย
10. วนอุทยานพญาพิภักดิ์ มีเนื้อที่ 3,750 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าป่าแดง และป่าห้วยป่าตาล และป่าห้วยไคร้ ท้องที่อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

สวนรุกชาติ (Arboretum) จังหวัดเชียงรายมีสวนรุกชาติเพียงแห่งเดียว คือ สวนรุกชาติโป่งสลิ อำเภอมือ มีพื้นที่ 668.75 ไร่ พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่เป็นไม้สักขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นป่าเดิมที่เหลืออยู่และมีการปลูกต้นไม้อื่นๆ แทรกบ้าง

ป่าสงวนแห่งชาติ (National Reserved Forest) จังหวัดเชียงรายมีป่าสงวนทั้งหมด 30 แห่งมีพื้นที่รวม 4,485,966 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.46 ของพื้นที่จังหวัด แบ่งเป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ จำนวน 3,525,896 ไร่ พื้นที่มอบ สปก. จำนวน 960,070 ไร่ แยกออกเป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ 513,683 ไร่ ป่าเพื่อการเกษตร 425,832 ไร่ และพื้นที่กันคั่นกรมป่าไม้ 20,555 ไร่

ป่าชุมชน (Community Forest) ป่าชุมชนเป็นป่าธรรมชาติที่ชาวบ้านได้ช่วยกันป้องกันรักษาเอาไว้สำหรับเป็นแหล่งจับน้ำและใช้สอย ปัจจุบันมีการสร้างป่าชุมชนขึ้นในพื้นที่สาธารณะ เพื่อใช้ประโยชน์ของชุมชน

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า มีจำนวน 1 แห่ง คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย อำเภอเชียงแสน มีพื้นที่ 2,711 ไร่

ทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งแร่ที่พบในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย

ทั้งสแตน แร่ทั้งสแตนเป็นแร่ที่พบในเทือกเขาด้านตะวันตกของจังหวัด ในเขตอำเภอแม่สรวยและเวียงป่าเป้า ซึ่งอาจเกิดเป็นแหล่งแร่อิสระเช่นซิลิท์และซูลเฟรม หรืออาจเกิดร่วมกับแร่อื่น ๆ เช่น ดินบุกและพลวง

ดินบุกและพลวง แร่ทั้งสองประเภทเป็นแร่ในกลุ่มโลหะพื้นฐาน อาจเกิดร่วมกับแร่ทั้งสแตน มีอยู่มากในเทือกเขาด้านตะวันตก เช่นกัน แต่มีปริมาณและการผลิตน้อยกว่าทั้งสแตน

แมงกานีส เป็นแหล่งแร่ที่มีขนาดเล็ก เคยมีการผลิตในเขตอำเภอเทิง ปัจจุบันมีแปลงประทานในเขตอำเภอพญาเม็งราย แต่ไม่มีการผลิต

ไพโรฟิลไลต์ และกัลท์ เป็นแร่ที่พบกระจายในเขตอำเภอเทิงและเชียงของ แต่ไม่มีการผลิต

คินชาว และบอลเคลย์ เป็นแร่ที่พบกระจายในอำเภอเวียงป่าเป้า มีผลผลิตจำนวนน้อย ปัจจุบันยังคงมีการผลิตบอลเคลย์จากเหมืองเพียงแห่งเดียว

หินปูนอุตสาหกรรม เป็นหินปูนที่ใช้ในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ใช้ทำปูนขาวสำหรับอุตสาหกรรมฟอกหนัง และอุตสาหกรรมน้ำตาล มีการผลิตหินปูนในเขตอำเภอเมืองและเวียงชัย

การปกครองและการเมือง

หน่วยการปกครอง

จังหวัดเชียงรายแบ่งหน่วยปกครองออกเป็น

- ส่วนราชการสังกัดส่วนภูมิภาค 27 หน่วยงาน
- ส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง หน่วยงาน
- ส่วนราชการสังกัดส่วนท้องถิ่นได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลตำบล 25 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 120 แห่ง
- อำเภอ 16 อำเภอ และกิ่งอำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 124 ตำบล 1,698 หมู่บ้าน

ลำดับ	อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลนคร	เทศบาลตำบล	อบต.	สภาตำบล	ระยะทางจากอำเภอถึงจังหวัด กม.
1.	เมืองเชียงราย	16	228	1	1	15	-	-
2.	เชียงของ	7	101	-	2	6	1	145
3.	เวียงป่าเป้า	7	92	-	2	7	-	91
4.	เทิง	10	152	-	2	10	-	64
5.	ป่าแดด	5	58	-	2	5	-	52
6.	พาน	15	323	-	1	15	-	47
7.	เวียงชัย	5	71	-	1	5	-	12
8.	แม่จัน	11	138	-	24	9	-	28
9.	เชียงแสน	6	70	-	1	6	-	60
10.	แม่สาย	8	88	-	2	8	-	63
11.	แม่สรวย	7	128	-	2	7	-	62
12.	พญาเม็งราย	5	69	-	1	5	-	48
13.	เวียงแก่น	4	41	-	-	4	-	150
14.	ขุนตาล	3	55	-	1	3	-	63
15.	แม่ฟ้าหลวง	4	76	-	-	4	-	65
16.	แม่ลาว	5	63	-	2	5	-	19
17.	กิ่ง อ.เวียงเชียงรุ้ง	3	43	-	1	3	-	45
18.	กิ่ง อ.ดอยหลวง	3	33	-	-	3	-	40
	รวม	124	1,738	1	25	120	1	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงราย

ประชากร

ประชากร ณ ปี 2549 รวมทั้งสิ้น 1,003,174 คน เป็นชาย 499,844 คน หญิง 503,330 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองมีจำนวน 141,245 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภอพานมีจำนวน 120,887 คน และอำเภอเทิงมีจำนวน 77,818 คน สำหรับอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ อำเภอแม่สาย 271.27 คน/ตร.กม. รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง 185.98 คน/ตร.กม. และอำเภอเวียงชัย 172.93 คน/ตร.กม.

จำนวนประชากรแยกตามเพศ รายอำเภอ ตามจำนวนประชากร ปี 2549

อำเภอ	รวม	ชาย	หญิง	จำนวนบ้าน
เมืองเชียงราย	141,245	69,428	71,817	50,209
เชียงของ	52,466	26,406	26,060	17,189
เวียงป่าเป้า	60,331	30,489	29,842	19,331
เทิง	77,818	38,921	38,897	23,678
ป่าแดด	12,008	6,043	5,965	3,343
พาน	120,887	59,812	61,075	40,337
เวียงชัย	37,992	18,900	19,092	12,273
แม่จัน	77,804	38,363	39,441	27,249
เชียงแสน	47,574	23,602	23,972	16,584
แม่สาย	59,491	28,799	30,692	24,279
แม่สรวย	74,422	37,840	36,582	22,272
พญาเม็งราย	37,620	18,944	18,676	10,607
เวียงแก่น	32,642	16,619	16,023	9,396
ขุนตาล	26,852	13,451	13,401	7,962
แม่ฟ้าหลวง	77,568	38,808	38,760	19,750
แม่ลาว	24,729	12,273	12,456	8,601
กิ่ง อ.เวียงเชียงรุ้ง	22,318	11,212	11,106	6,436
กิ่ง อ.ดอยหลวง	19,407	9,934	9,473	7,029
รวมทั้งจังหวัด	1,003,174	499,844	503,330	326,525

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงราย

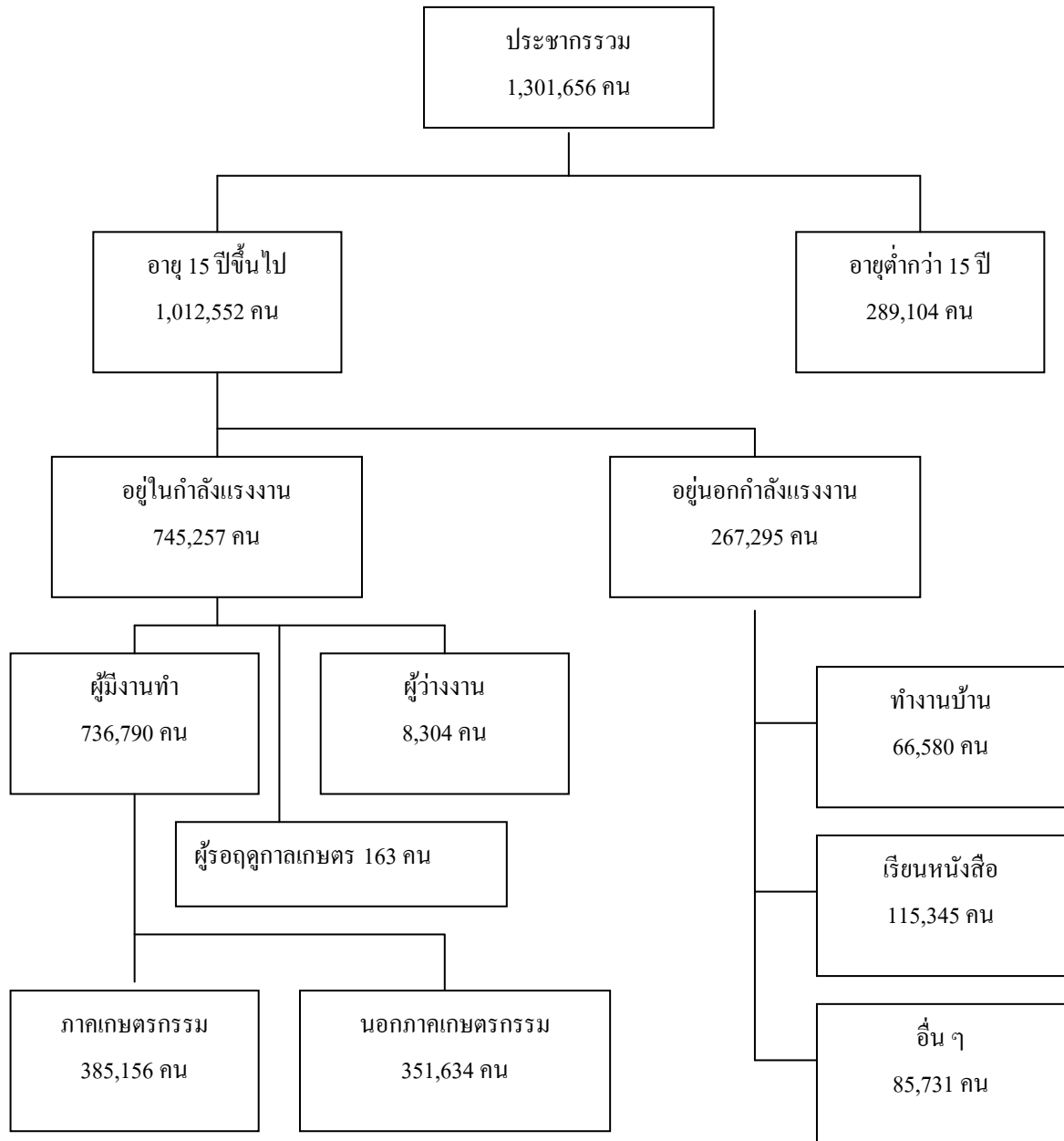
ความหนาแน่นของประชากร รายอำเภอ ลำดับตามความหนาแน่นของประชากร ณ ปี 2549

อำเภอ	จำนวนประชากร	พื้นที่ ตร.กม.	ความหนาแน่น
รวมทั้งจังหวัด	1,003,174	11,678.339	1,660.403
เมืองเชียงราย	141,245	1,216.082	116.148
เชียงของ	52,466	836.900	62.691
เวียงป่าเป้า	60,331	1,217.000	49.574
เทิง	77,818	821.000	94.784
ป่าแดด	12,008	333.300	36.028
พาน	120,887	1,023.000	118.169
เวียงชัย	37,992	258.770	146.818
แม่จัน	77,804	790.973	98.365
เชียงแสน	47,574	554.000	85.874
แม่สาย	59,491	285.000	208.740
แม่สรวย	74,422	1,428.610	52.094
พญาเม็งราย	37,620	620.000	60.677
เวียงแก่น	32,642	526.000	62.057
ขุนตาล	26,852	234.000	114.752
แม่ฟ้าหลวง	77,568	641.404	120.935
แม่ลาว	24,729	406.000	60.909
กิ่ง อ.เวียงเชียงรุ้ง	22,318	263.300	84.763
กิ่ง อ.ดอยหลวง	19,407	223.000	87.027

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงราย

โครงสร้างกำลังแรงงาน

จากการสำรวจสถานภาพแรงงานในจังหวัดเชียงรายในหน้าไตรมาศที่ 3 พ.ศ. 2548 พบว่ามีประชากรรวม 1,301,656 คน แบ่งเป็นชาย 639,589 คน หญิง 662,067 คน เป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป 1,012,552 คน มีประชากรอยู่ในกำลังแรงงาน 745,257 คน เป็นผู้มีงานทำ 736,790 คนว่างงาน 8,304 คน และเป็นกำลังแรงงานรอฤดูกาล 163 คน

สภาพเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

ในปี 2546 จังหวัดเชียงราย มีผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) 39,835 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 31,448 บาท ต่อคนต่อปี เป็นลำดับที่ 16 ของภาคเหนือ และลำดับที่ 61 ของประเทศ รายได้หลักของจังหวัดเชียงรายคือ สาขาการเกษตร 10,340 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 25.96) รองลงมาได้แก่ สาขาการค้าปลีกค้าส่ง จำนวน 10,278 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 25.80) และสาขาการศึกษา 2,798 ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ 7.02) ตามลำดับ

สาขาการผลิต	2542	2543	2544	2545	2546
	(1999)	(2000)	(2001)	(2002)	(2003)
ภาคเกษตร	5,757	6,692	7,569	8,768	10,340
เกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้	5,608	6,512	7,400	8,555	10,150
การประมง	149	180	169	213	190
ภาคนอกเกษตร	26,837	26,979	27,228	28,723	29,496
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	207	180	200	248	260
การผลิตอุตสาหกรรม	1,197	1,259	1,296	1,379	1,648
การไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา	603	672	643	622	628
การก่อสร้าง	1,767	1,232	1,160	1,823	1,927
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ใน ครัวเรือน	9,861	10,008	10,151	10,075	10,278
โรงแรมและภัตตาคาร	1,063	1,078	1,035	1,081	1,005
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้า และการคมนาคม	2,149	2,279	2,072	2,144	2,137
ตัวกลางทางการเงิน	1,483	1,331	1,337	1,456	1,524
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการ ทางธุรกิจการบริหารราชการแผ่นดินและการป้องกัน ประเทศ	2,299	2,356	2,354	2,444	2,447
รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ	1,708	1,945	2,009	2,341	2,452
การศึกษา	2,798	2,849	3,064	3,717	3,257
การบริการด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	1,345	1,426	1,545	1,585	1,534
การให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วน บุคคลอื่นๆ	293	295	285	271	308
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	64	69	77	83	91
ผลิตภัณฑ์จังหวัด	32,592	33,671	34,797	37,490	39,835
มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน (บาท)	28,396	29,229	29,541	31,020	32,132
ประชากร (1,000 คน)	1,148	1,152	1,178	1,209	1,240

รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร ภาคเหนือ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2546

จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์ (ล้านบาท)	รายได้เฉลี่ย ต่อหัวต่อปี(บาท)	การเรียงลำดับ	
			ภาค	ประเทศ
ลำพูน	5,008	115,320	1	12
กำแพงเพชร	51,824	67,876	2	24
เชียงใหม่	94,118	59,943	3	33
นครสวรรค์	54,798	53,063	4	39
พิษณุโลก	40,923	51,437	5	42
พิจิตร	22,368	43,827	6	44
ลำปาง	37,708	47,703	7	45
อุตรดิตถ์	19,508	42,029	8	46
ตาก	21,691	44,456	9	47
อุทัยธานี	12,924	42,354	10	48
แพร่	16,967	35,720	11	51
สุโขทัย	21,423	35,897	12	52
เพชรบูรณ์	34,576	33,867	13	54
น่าน	15,475	33,117	14	57
พะเยา	15,963	31,407	15	59
เชียงราย	39,835	32,132	16	61
แม่ฮ่องสอน	6,946	29,467	17	62

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เงินฝากและสินเชื่อ

ในปี 2547 จังหวัดเชียงรายมีธนาคารรวม 52 สาขา มีเงินฝาก จำนวน 28,245 ล้านบาท แยกเป็นเงินกระแสรายวัน 859 ล้านบาท เงินฝากประจำ 12,522 ล้านบาท และเงินออกทรัพย์ 14,864 ล้านบาท เงินสินเชื่อ รวม 18,925 ล้านบาท แยกเป็นเงินให้สินเชื่อเบิกเกินบัญชี 5,087 ล้านบาท เงินให้กู้และอื่นๆ 9,327 ล้านบาท และตั๋วเงิน 4,511 ล้านบาท

จำนวนเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของสาขาธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงราย ปี 2541 – 2547

หน่วย : ล้านบาท

ปี	จำนวนสาขา	เงินฝาก				เงินให้สินเชื่อ			
		กระแสรายวัน	ประจำ	ออมทรัพย์	รวม	เบิกเกินบัญชี	เงินให้กู้และอื่นๆ	ตัวเงิน	รวม
2541	56	272.47	21,741.90	6,611.63	28,626.00	8,928.51	9,887.34	2,239.75	21,005.60
2542	56	309.84	20,048.77	7,104.36	27,462.97	7,800.03	10,521.30	1,612.43	19,933.76
2543	55	365.25	19,825.36	9,130.72	29,321.33	6,219.62	10,175.40	1,581.13	17,976.15
2544	53	512.56	19,205.75	10,419.60	30,137.91	5,600.35	9,166.40	1,585.72	16,352.47
2545	50	625.36	16,000.27	11,495.00	28,120.63	5,734.60	9,726.07	2,310.36	17,771.03
2546	50	618.00	13,931.00	13,043.00	27,592.00	5,730.00	9,182.00	3,285.00	18,197.00
2547	52	859.00	12,522.00	14,864.00	28,245.00	5,087.00	9,327.00	4,511.00	18,925.00

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ

สถานประกอบการ

จังหวัดเชียงรายมีสถานประกอบการ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2548 แบ่งเป็น ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล 6 ราย ห้างหุ้นส่วนจำกัด 1,693 ราย บริษัทจำกัด 856 ราย นิติบุคคลรวมทั้งสิ้น 2,555 ราย

จำนวนผู้จดทะเบียนประกอบธุรกิจการค้าที่คงอยู่ ปี 2540 – 2548

ปี	นิติบุคคล (ราย)			
	รวม	บริษัทจำกัด	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	ห้างหุ้นส่วนสามัญ
2540	2,507	1,013	1,486	8
2541	2,579	1,044	1,519	6
2542	3,086	1,142	1,936	6
2543	2,973	1,135	1,822	6
2544	3,241	1,304	1,929	8
2545	3,321	1,351	1,963	7
2546	1,958	664	1,288	6
2547	2,275	753	1,516	6
2548	2,555	856	1,693	6

ที่มา : สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงราย

อุตสาหกรรมและเหมืองแร่

จังหวัดเชียงราย มีโรงงานที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย รวมทั้งสิ้น 1,673 โรงงาน เงินลงทุนรวม 5,234.52 ล้านบาท มีแรงงานรวม 11,743 คน แยกเป็นชาย 7,717 คน หญิง 4,026 คน ประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร จำนวน 1,243 โรงงาน เงินทุน 1,902.24 ล้านบาท ประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ อุตสาหกรรมโลหะ จำนวน 107 โรงงาน เงินทุน 534.47 ล้านบาท และอุตสาหกรรมเครื่องดัด จำนวน 100 โรงงาน เงินทุน 1,358 ล้านบาท ตามลำดับ

สถิติจำนวนโรงงาน จำนวนโรงงาน แยกตามหมวดอุตสาหกรรม พ.ศ. 2549

ที่	รายการ	จำนวน	เงินลงทุน	จำนวนแรงงาน		
				ชาย	หญิง	รวม
	รวม	714	2,312,430,736	2,004	1,132	3,136
1	อุตสาหกรรมการเกษตร	218	1,902,235,790	3,206	999	4,205
2.	อุตสาหกรรมอาหาร	97	1,353,002,299	1,099	2,103	3,202
3.	อุตสาหกรรมเครื่องดัด	5	113,400,000	31	13	44
4.	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	3	45,842,000	131	151	282
5.	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	4	30,436,679	17	218	235
4	อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	15	63,740,291	264	129	393
5.	อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	35	103,174,999	564	39	603
6.	อุตสาหกรรมกระดาษผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	15	118,780,868	186	194	380
7.	อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์	2	16,200,000	11	9	20
8.	อุตสาหกรรมเคมี	4	144,445,000	35	0	35
9.	อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์	6	117,258,000	56	6	62
10.	อุตสาหกรรมยาง	2	11,730,000	20	14	34
	อุตสาหกรรมพลาสติก	11	109,200,000	79	50	129
8	อุตสาหกรรมโลหะ	99	498,278,279	817	111	928
9	อุตสาหกรรมโลหะ	0	0	0	0	0
	อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์โลหะ	23	118,519,000	203	7	210
10	อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล	21	88,438,400	152	1	153
11	อุตสาหกรรมไฟฟ้า	5	8,278,000	15	132	147
12	อุตสาหกรรมขนส่ง	72	736,275,647	888	127	1,015
13	อุตสาหกรรมอื่น ๆ	76	837,176,068	831	676	1,507

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย

การค้าชายแดน

ในปี 2548 จังหวัดเชียงรายมีการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (ตอนใต้) สหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จุดผ่านแดนถาวร คือ ด้านศุลกากร อำเภอแม่สาย ด้านศุลกากรเชียงแสน และด้านศุลกากรเชียงของ รวมทั้งจุดผ่านแดนและจุดผ่อนปรน บริเวณชายแดน โดยมีมูลค่าการค้ารวมเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 46.44 เป็น 10,804.05 ล้านบาท มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 69.86 เป็น 8,934.20 ล้านบาท แต่มูลค่าการนำเข้าลดลงจากปีก่อนร้อยละ 11.17 เป็น 1,869.85 ล้านบาท

การค้าชายแดน ปี 2548 (มกราคม-ธันวาคม 2548) เทียบกับปี 2547

หน่วย : ล้านบาท

ประเทศ	นำเข้า			ส่งออก			การค้ารวม			ดุลการค้า		
	ปี 2547	ปี 2548	ขยายตัว (%)	ปี 2547	ปี 2548	ขยายตัว (%)	ปี 2547	ปี 2548	ขยายตัว (%)	ปี 2547	ปี 2548	ขยายตัว (%)
จีน	1,242.37	1,057.79	-14.86	2,110.22	4,210.83	99.54	3,352.59	5,268.62	57.15	867.85	3,153.04	263.32
พม่า	515.16	323.17	-37.27	2,236.73	3,211.06	43.56	2,751.89	3,534.23	28.43	1,721.57	2,887.89	67.75
ลาว	360.44	488.89	35.64	912.67	1,512.31	65.70	1,273.11	2,001.20	57.19	552.23	1,023.42	85.32
รวม	2,117.97	1,869.85	-11.71	5,259.62	8,934.20	69.86	7,377.59	10,804.05	46.44	3,141.65	7,064.35	124.86

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย

การเกษตรกรรม

การใช้ที่ดิน

จังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ทั้งหมดรวม 7,298,981 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ 4,505,130.50 ไร่ พื้นที่ถือครองทางการเกษตร 2,584,165 ไร่ และพื้นที่ไม่ได้จำแนก 209,685.50 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 61.72, 35.41 และ 2.87 ของพื้นที่ทั้งหมดตามลำดับ

สำหรับพื้นที่ถือครองทางการเกษตร แบ่งออกเป็นที่นา 1,463,010 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชไร่ 753,033 ไร่ พื้นที่ปลูกไม้ผลไม้อื่นต้น 335,122 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชผักและไม้ดอก 33,000 ไร่

พืชเศรษฐกิจ

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเชียงรายมีหลายชนิด ได้แก่

ข้าวนาปี ซึ่งอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก สภาพภูมิอากาศจึงมีอิทธิพลต่อการปลูกข้าวพอสมควร เกษตรกรจังหวัดเชียงรายนิยมปลูกข้าวเหนียวเป็นสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 66.09 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด เนื่องจากประชาชนนิยมบริโภคข้าวเหนียวเป็นหลัก โดยในปี 2548 พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวนาปี จำนวน 923,701 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยวจำนวน 624,136 ไร่ ผลผลิตจำนวน 387,979 ตันเฉลี่ย 622 กิโลกรัม/ไร่ แหล่งเพาะปลูกข้าวเหนียวที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอพาน เมือง และเทิง ข้าวเจ้านาปีพื้นที่ปลูกจำนวน 467,551 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยวจำนวน 398,640 ไร่ ผลผลิตจำนวน 227,283 ตัน เฉลี่ย 570 กิโลกรัม/ไร่ แหล่งเพาะปลูกข้าวเจ้าที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอแม่จัน ป่าแดด และเชียงของ ข้าวนาปีส่วนใหญ่จะเริ่มปลูกในเดือนมิถุนายน - สิงหาคม และเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม

ข้าวนาปรัง ส่วนใหญ่จะเพาะปลูกในเขตที่มีน้ำชลประทาน รวมพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวนาปรัง ในปี 2548 จำนวน 73,661 ไร่ ผลผลิตจำนวน 53,491 ตัน เฉลี่ย 726 กิโลกรัม/ไร่ แหล่งเพาะปลูกข้าวเหนียวนาปรังที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอเวียงชัย เมือง และพาน ข้าวเจ้านาปรังมีพื้นที่ปลูกจำนวน 88,083 ไร่ ผลผลิตจำนวน 74,105 ตันเฉลี่ย 841 กิโลกรัม/ไร่ แหล่งเพาะปลูกข้าวเจ้านาปรังที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอแม่สาย และแม่จัน ข้าวนาปรังส่วนใหญ่จะเริ่มปลูกในเดือนมกราคม - มีนาคม และเก็บเกี่ยวในเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอีกพืชหนึ่งของจังหวัดเชียงราย เพาะปลูกได้ 2 รุ่น คือ รุ่นที่ 1 ฤดูฝน ปลูกในเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน เก็บเกี่ยวในเดือนสิงหาคม - ตุลาคม และรุ่นที่ 2 ฤดูแล้งปลูกในเดือนกันยายน - พฤศจิกายน เก็บเกี่ยวในเดือนมกราคม - มีนาคม ในปี 2548 มีพื้นที่ปลูก รุ่นที่ 1 จำนวน 482,987 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยวจำนวน 428,242 ไร่ ผลผลิตจำนวน 317,983 ตัน เฉลี่ย 742 กิโลกรัม/ไร่ แหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ อำเภอเชียงแสน เทิง และเวียงป่าเป้า สำหรับรุ่นที่ 2 ในปี 2547/2548 มีพื้นที่ปลูกจำนวน 32,883 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว จำนวน 31,790 ไร่ ผลผลิตจำนวน 32,334 ตัน เฉลี่ย 1,017 กิโลกรัม/ไร่ แหล่งเพาะปลูกที่สำคัญ ได้แก่ กิ่ง อ.เวียงเชียงรุ้ง อำเภอเมือง และเทิง

ถั่วเหลือง ปลูกได้ 2 รุ่นเช่นเดียวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่ส่วนใหญ่จะปลูกในฤดูแล้ง ในปี 2547/2548 มีพื้นที่ปลูกรวม 40,089 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 39,499 ไร่ ผลผลิตจำนวน 8,090 ตัน เฉลี่ย 205 กิโลกรัม/ไร่ แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ อำเภอแม่จัน เมือง และเชียงแสน

จิง มีพื้นที่ปลูก 14,203 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 11,753 ไร่ ผลผลิต 27,633 ตัน เฉลี่ย 2,351 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกที่ อำเภอเวียงป่าเป้า แม่สาย และแม่ฟ้าหลวง ปลูกช่วงเดือนมีนาคม – มิถุนายน เก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนมกราคม

กระเทียม มีพื้นที่ปลูก 6,671 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 6,594 ไร่ ผลผลิต 15,167 ตัน เฉลี่ย 2,300 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกที่อำเภอแม่สาย ปลูกช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม เก็บเกี่ยวช่วงเดือน มีนาคม - พฤษภาคม

ถั่วเขียว เป็นไม้ผลยืนต้นที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์อีดอ ปี 2548 มีพื้นที่ปลูก รวม 150,525 ไร่ พื้นที่ให้ผล 115,043 ไร่ ผลผลิต 95,266 ตัน เฉลี่ย 828.09 กิโลกรัม/ไร่ ปลูกมากใน อำเภอพาน แม่สรวย ป่าแดด เก็บเกี่ยวช่วงเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม

ลิ้นจี่ เป็นไม้ผลยืนต้นที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง ปลูกได้ทุกอำเภอที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ ส่งใหญ่เป็น พันธุ์ฮงฮวย ปี 2548 มีพื้นที่ปลูกรวม 50,962 ไร่ พื้นที่ให้ผล 38,364 ไร่ ผลผลิต 22,819 ตัน เฉลี่ย 594.80 กิโลกรัม/ไร่ ปลูกมากในอำเภอเมือง แม่สรวย แม่จัน แม่ฟ้าหลวง เก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน

ส้มโอ เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งของจังหวัดเชียงราย ปลูกมากที่อำเภอเวียงแก่น เชียง ของ แม่จัน ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ทองดี ปี 2548 มีพื้นที่ปลูกรวม 11,694 ไร่ พื้นที่ให้ผล 6,929 ไร่ ผลผลิต 8,900 ตัน เฉลี่ย 1,284.46 กิโลกรัม/ไร่ เก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม

ส้มเขียวหวาน คาดว่าจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งของจังหวัดเชียงราย ปลูกมากใน อำเภอแม่สรวย เวียงแก่น เชียงของ เชียงแสน พันธุ์ที่นิยมปลูกคือ สีทอง และสายน้ำผึ้ง ปี 2548 มีพื้นที่ ปลูกรวม 35,355 ไร่ ให้ผล 24,017 ไร่ ผลผลิต 66,880 ตัน เฉลี่ย 2,784.69 กิโลกรัม/ไร่ เก็บเกี่ยวในช่วง เดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์

ข่า คาดว่าจะเป็นพืชแข่งขันที่สร้างรายได้อีกชนิดหนึ่ง พื้นที่ปลูกรวม 47,937 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยว 39,476 ไร่ ผลผลิต 15,677 ตัน เฉลี่ย 397 กิโลกรัม/ไร่ (แห้ง) แหล่งปลูกชาวอีสานอยู่ที่อำเภอเวียงป่าเป้า และแม่สรวย แหล่งปลูกชาวจีนอยู่ที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ไม้ดอกไม้ประดับ ที่มีการปลูกเชิงการค้า ได้แก่ กุหลาบ เบญจมาศ ปทุมมา มะลิ เยอบิร่า ไม้ตัด ใบ ไม้ประดับกระถาง และไม้ชำถุง ส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่อำเภอเมือง แม่จัน แม่ลาว แม่ฟ้าหลวง และ เวียงป่าเป้า

พืชผักต่างๆ ที่มีการปลูกเพื่อการค้า ส่วนใหญ่เป็นพืชผักที่มีการปลูกหลังฤดูกาลผลิตพืชหลัก เช่น ปลูกหลังการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี หรือปลูกบนพื้นที่สูง ที่มีน้ำตลอดปี พืชผักที่มีการปลูกมาก ได้แก่ หอมแดง

กะหล่ำปลี ข้าวโพดฝักอ่อน คะน้า แตงกวา ถั่วแขก ถั่วฝักยาว ถั่วลันเตา บวบ ผักกวางตุ้ง ผักกาดขาว
 ปลี ผักชี ผักบุ้ง พริก พักทอง มะเขือเทศ มะเขือม่วง เป็นต้น แหล่งที่นิยมปลูก ได้แก่ อำเภอแม่จัน แม่
 สาย เวียงป่าเป้า แม่สรวย พาน เมือง เวียงแก่น และเชียงแสน

พืชเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงราย

ชนิด	พืชที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
ข้าวนาปี (ข้าวเจ้า)	467,551	398,640	227,283	570
ข้าวนาปี (ข้าวเหนียว)	923,701	624,136	387,979	622
ข้าวนาปรัง (ข้าวเจ้า)	88,083	88,083	74,105	841
ข้าวนาปรัง (ข้าวเหนียว)	73,661	73,661	53,491	726
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ฤดูฝน)	482,987	428,242	317,983	742
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ฤดูแล้ง)	32,883	31,790	32,334	1,017
ถั่วเหลือง	40,089	39,499	8,090	205
ชา	47,937	39,476	15,677	397
ลำไย	150,525	115,043	95,266	828.09
ส้มเขียวหวาน	35,355	24,017	66,880	2,784.69
ลิ้นจี่	50,962	38,364	22,819	594.80
ส้มโอ	11,694	6,929	8,900	1,284.46
จิง	14,203	11,753	27,633	2,351
กระเทียม	6,671	6,594	15,167	2,300

สัตว์เศรษฐกิจ

ปศุสัตว์

จังหวัดมีการเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่และเล็ก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นรายได้เสริมนอกเหนือจากอาชีพการ
 ปลูกพืช ในปี 2548 มีสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่

- **โคนม** มีจำนวนทั้งสิ้น 2,950 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุดที่อำเภอเทิง จำนวน 726 ตัว รองลงมา
 ได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 708 ตัว และอำเภอพาน จำนวน 491 ตัว

- **โคเนื้อ** มีจำนวนทั้งสิ้น 170,671 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุดที่อำเภอเมือง จำนวน 33,310 ตัว
 รองลงมาได้แก่อำเภอพาน จำนวน 21,929 ตัว และอำเภอแม่จัน จำนวน 13,934 ตัว

- **กระบือ** มีจำนวนทั้งสิ้น 17,562 ตัว มีการเลี้ยงมากที่สุดในอำเภอแม่จัน จำนวน 4,330 ตัว
 รองลงมาได้แก่อำเภอแม่ฟ้าหลวง 3,584 ตัว และอำเภอเมือง จำนวน 1,927 ตัว

- **สุกร** มีจำนวนทั้งสิ้น 183,650 ตัว มีการเลี้ยงมากที่สุด ในอำเภอพาน จำนวน 51,827 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง 25,773 ตัว และอำเภอแม่สาย จำนวน 15,867 ตัว

- **ไก่พื้นเมือง** มีจำนวนทั้งสิ้น 2,579,566 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุด ในอำเภอพาน จำนวน 431,091 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอเมือง จำนวน 297,154 ตัว และอำเภอเทิง จำนวน 217,591 ตัว

- **ไก่เนื้อ** มีจำนวนทั้งสิ้น 559,240 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุด ที่อำเภอเมือง จำนวน 156,000 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอพาน จำนวน 110,500 ตัว และอำเภอแม่สรวย จำนวน 84,798 ตัว

- **ไก่ไข่** มีจำนวนทั้งสิ้น 440,362 ตัว โดยมีการเลี้ยงมากที่สุด ที่อำเภอเชียงแสน จำนวน 136,447 ตัว รองลงมาได้แก่ อำเภอพาน จำนวน 98,484 ตัว และอำเภอแม่สาย จำนวน 55,785 ตัว

ประมง

ในปี 2547 จังหวัดเชียงรายมีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ มีครัวเรือนเกษตรกรที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 15,448 ครัวเรือน เป็นบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในบ่อ 28,771 บ่อ โดยเป็นการเลี้ยงแบบยังชีพประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ และการเลี้ยงแบบพาณิชย์อีก 20 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาเป็นปลาดุกประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ กุ้งก้ามกรามประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์ และสัตว์น้ำจืดอื่นๆ อีก ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์ (ปลาดุกเพียนขาว ปลานวลจันทร์เทศ ปลาช่อนเทศ ปลาไน และกบ) พื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญ ได้แก่

อำเภอพาน เป็นแหล่งผลิตปลาน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดเชียงราย โดยเลี้ยงปลานิลในบ่อเป็นหลัก และเป็นการเลี้ยงในรูปแบบเชิงพาณิชย์มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 1,200 – 1,500 กิโลกรัม มีกลุ่ม/สหกรณ์/ชมรมที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับเลี้ยงปลาน้ำจืด 9 แห่ง สามารถผลิตปลาน้ำจืดได้วันละประมาณ 15 – 20 ตัน โดยจำหน่ายเพื่อบริโภคในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดเชียงใหม่ พะเยา ลำปาง และลำพูน ฯลฯ

อำเภอเทิง เป็นแหล่งเลี้ยงกุ้งก้ามกรามที่สำคัญ ปัจจุบันมีเกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งก้ามกราม จำนวน 45 ราย รวม 187 บ่อ เป็นเนื้อที่ 1,063 ไร่ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ประมาณ 250 กิโลกรัม สามารถผลิตกุ้งก้ามกรามได้ปีละ 250 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 45 ล้านบาทต่อปี ผลผลิตที่ได้จำหน่ายเพื่อบริโภคในเขตจังหวัดเชียงราย และจังหวัดใกล้เคียง

จากการคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงราย สาขาประมง ประจำปี 2547 มีมูลค่าเท่ากับ 282,844,808.88 บาท แบ่งเป็น

ก. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	มูลค่า	98,733,476.88 บาท
ข. การจับสัตว์น้ำจืดจากแหล่งน้ำธรรมชาติ	มูลค่า	179,597,158.00 บาท
ค. การเพาะพันธุ์/อนุบาลสัตว์น้ำจืด	มูลค่า	4,514,174.00 บาท

ด้านสังคม

สาธารณสุข

จังหวัดเชียงรายมีจำนวนสถานพยาบาลทุกประเภทรวมทั้งสิ้น 794 แห่ง แบ่งออกเป็นโรงพยาบาลของรัฐ 18 แห่ง โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง สถานีอนามัย 213 แห่ง และคลินิกทุกประเภท รวม 558 แห่ง สำหรับสถานพยาบาลที่มีเตียงผู้ป่วยรับไว้ค้างคืน ได้แก่ โรงพยาบาล จำนวน 20 แห่ง จำนวนเตียงรวม 1,976 เตียง

จำนวนบุคลากรที่ให้บริการประชาชนในสถานบริการภาครัฐและเอกชน เป็นแพทย์ 194 คน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร 1 : 6,552.58 ทันตแพทย์ 52 คน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร 1:24,446.15 เภสัชกร 119 คน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร 1:10,682.35 พยาบาลวิชาชีพ 1,364 คน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร 1:931.96 และพยาบาลเทคนิค 243 คน คิดเป็นอัตราส่วนต่อประชากร 1:5,231.28 จำนวนผู้ป่วยรวมทั้งสิ้น 642,486 ราย แบ่งเป็นผู้ป่วยในสถานบริการภาครัฐ 610,864 ราย จำนวนผู้ป่วยนอก 2,628,916 ครั้ง ผู้ป่วยในสถานบริการภาคเอกชน 31,622 ราย จำนวนผู้ป่วยนอกของสถานบริการภาคเอกชน 283,682 ครั้ง

การศึกษา

จังหวัดเชียงรายได้กำหนดยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาสังคม และทรัพยากรมนุษย์ โดยให้จังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสากล จึงได้มีการส่งเสริมและจัดตั้งสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา เพื่อให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างครบถ้วน รวมทั้งสามารถให้บริการแก่จังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน ในปี 2546 จังหวัดเชียงรายมีสถิติเกี่ยวกับการศึกษาด้วย

1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่สถานศึกษาตั้งแต่ระดับ เด็กเล็ก อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีโรงเรียนทั้งสิ้น 736 โรงเรียน แยกตามสังกัด คือ สังกัดคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน 682 โรงเรียน สังกัดสำนักงานบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่น 6 โรงเรียน จำนวนห้องเรียนรวม 8,523 ห้อง แยกเป็นก่อนประถมศึกษา 1,653 ห้อง ระดับประถมศึกษา 5,122 ห้อง มัธยมศึกษา 1,748 ห้อง จำนวนครู อาจารย์ รวมทั้งสิ้น 9,861 คน แยกเป็นชาย 3,761 คน และหญิง 6,100 คน แยกตามระดับการศึกษา คือ ระดับก่อนประถมศึกษา 31,919 คน ประถมศึกษา 110,788 คน และมัธยมศึกษา 66,907 คน

2)ระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา แยกเป็นสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีจำนวนรวม 7 แห่ง มีอาจารย์รวม 385 คน นักศึกษา 4,603 คน สังกัด สำนักงานคณะกรรมการเอกชน มีสถานศึกษา จำนวน 4 แห่ง อาจารย์ 237 คน นักศึกษา 5,544 คน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สถาบันราชภัฏเชียงราย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตเชียงราย มีอาจารย์รวมทั้งสิ้น 454 คน นักศึกษา รวม 21,410 คน

วัฒนธรรมประเพณี

จังหวัดเชียงรายเป็นเมืองเก่าแก่ มีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน และมีการติดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศใกล้เคียง เช่น พม่า และลาว มาช้านาน ประกอบกับพลเมืองที่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่ต่างๆ กัน จึงเป็นเหตุให้วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ปรากฏสืบทอดกันมาเป็นลักษณะผสมผสานกลมกลืนหรือประยุกต์ขึ้นใหม่ วัฒนธรรมทางภาษาที่ใช้สื่อสารกันทั่วไป คือ ภาษาคำเมือง ส่วนวัฒนธรรมทางด้านวัตถุซึ่งแสดงออกในรูปของอาคาร วัตถุอาราม จะเป็นลักษณะผสมผสานระหว่างพม่ากับลาวเวียงจันทน์มาเป็นศิลปะล้านนา แต่ที่ถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของจังหวัดเชียงราย คือ วัฒนธรรมเชียงแสน โดยเฉพาะในเชิงช่างสกุลเชียงแสน เช่น ศิลปะของพระพุทธรูปเชียงแสนสิงห์ หนึ่ง สิงห์ สอง และสิงห์ สาม ที่มีรูปแบบเฉพาะ สำหรับประเพณีของท้องถิ่นที่สำคัญ คือ

1. ประเพณีสงกรานต์

สงกรานต์ แปลว่า ย้ายที่ หรือ เคลื่อนที่ คือดวงอาทิตย์จากราศีมีนยกเข้าสู่ราศีเมษ กำหนดให้วันที่ 13 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทยในสมัยก่อน ปีใหม่เมืองของชาวล้านนายังคงสืบทอดกันมาดังนี้

13 เมษายน เป็นวันสังขารล่อง ในตอนเช้ามีจะมีการยิงปืนจุดประทัดเพื่อเป็นการขับไล่ เสนียดจัญไร ปัญหาอุปสรรค เเคราะห์กรรมต่าง ๆ โดยจะมีการทำความสะอาดบ้านเรือน เสื้อผ้าเครื่องใช้ให้เรียบร้อย

14 เมษายน เป็นวันเนา หรือวันเนา คือเป็นวันเตรียมอาหาร ขนมเพื่อนำไปถวายวัด โดยช่วงบ่ายจะมีการขนทรายเข้าวัดเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา วันนี้ ไม่ควรประกอบกรรมมงคลใด ๆ และไม่ควรพูดหยาบหรือโกหก

15 เมษายน เป็นวันพญาวัน ช่วงเช้าจะมีการทำบุญตักบาตร ตานขันข้าว ตามเจดีย์ทราย ตานตุ่งปีใหม่ ปล่อยนก

ปล่อยปลา ฟังเทศน์ สรงน้ำพระพุทธรูป ดำหัวพระสงฆ์ แล้วจึงไปดำหัวญาติผู้ใหญ่

15 เมษายน เป็นวันปากปี คือวันเริ่มต้นปีใหม่ จะมีการประกอบพิธี สะเดาะเคราะห์ ส่องเคราะห์ ส่องดวง สืบชะตา บางแห่งมีการสู่ขวัญเพื่อความเป็นสิริมงคล

2. ประเพณีรดน้ำดำหัว

เป็นประเพณีที่ลูกหลานไปกราบคารวะพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ ช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยเริ่มตั้งแต่วันพญาวัน (วันที่ 15 เมษายน) จนถึงสิ้นเดือน กล่าวคือ เข้าวันที่ 15 เมษายน เมื่อกลับจากทำบุญที่วัดและดำหัวคารวะบรรพบุรุษที่ล่วงลับแล้ว บรรดาลูกหลานจัดเตรียมข้าวตอก ดอกไม้ ฐูป น้ำขมิ้น น้ำส้มป่อย พร้อมทั้งของกิน สิ่งของอื่นๆ เช่น ขนม ผลไม้ หมากพลู เสื้อผ้า เงินทอง เป็นต้น จัดตกแต่งในการชนะ เช่น สดุงเงิน (ขันเงิน) พาน หรือถาด การดำหัว เป็นการสาดน้ำส้มป่อยลงบนศีรษะเพื่อขับไล่เสนียดจัญไร ก่อให้เกิดสิริมงคล

3. ประเพณีสืบชะตา

โดยทั่วไปมี 3 ประเภท ได้แก่

- 1) การสืบชะตาบุคคล กระทำได้ทุกโอกาส (วันเกิด หรือเจ็บป่วย ได้รับอุบัติเหตุ)
- 2) การสืบชะตาบ้าน ทำได้ปีละครั้ง คือ ตอนสงกรานต์ หรือเมื่อมีเภทภัยที่เกิดขึ้น
- 3) การสืบชะตาเมือง จะทำเมื่อถึงโอกาสครบรอบสร้างเมือง

การสืบชะตาเมือง สืบชะตาบ้าน และสืบชะตาบุคคล เพื่อความเป็นสิริมงคล ความเจริญรุ่งเรือง มีการเตรียมเครื่องบูชาเช่นไหว้ต่าง ๆ มากมาย เพื่อบูชาพระเสื้อเมือง พระทรงเมือง

4. ประเพณีตานก๋วยสลาก

การตานก๋วยสลาก (สลากภัตต์) จะเริ่มในราววันเพ็ญเดือน 12 เหนือ และสิ้นสุดในเดือน เกียงดับ (เดือนตุลาคม) ก่อนวันทำพิธี “ตานก๋วยสลาก” 1 วัน เรียกว่า “วันดา” เป็นวันจัดเตรียมสิ่งของ เครื่องไทยทานจัดการจักตอกสถาน “ก๋วย” ไว้ เตรียมห่อข้าวสาร พริก หอม กระทียม เปลือก กะปิ ปลา ร้า ขนมห ข้าวต้ม และอาหารตามแต่ศรัทธาและฐานะ สิ่งของต่าง ๆ เหล่านี้จะบรรจุลงในก๋วย ซึ่งกรูด้วย ใบตองหรือกระดาษสีต่าง ๆ แล้วนำ “ยอด” คือ ธนบัตรผูกติดไม้เรียวยเสียบไว้ เช้าวันรุ่งขึ้นจะนำ “ก๋วย สลาก” ไปวัดที่จัดงานเพื่อถวายพระภิกษุสามเณร มีการเขียน คำอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ตาย และเทวดาทั้งหลาย มีการจับสลากในการถวายตามหมายเลขว่าตรงกับพระรูปใด พระรูปนั้นก็รับประเคนและให้พร

5. ประเพณีเป็ง (ลอยกระทง)

ในวันเพ็ญเดือนยี่ (เดือนสอง) ของทุกปี คือ วันลอยกระทง ชาวล้านนามีพิธีสำคัญนอกเหนือ จากการลอยกระทง คือ พิธีกรรมตั้งธรรมหลวงหรือฟังเทศน์มหาชาติ ชาวบ้านจะมีการประดับประดาไว้ดว อาราม บ้านเรือน ด้วยประทีปโคมไฟ โคมระย้า ทำอุบะดอกไม้ไปถวายวัด ทำซุ้มประตูป่าด้วยต้นกล้วย อ้อย ก้านมะพร้าว เตรียมข้าวปลาอาหารเป็นพิเศษ เช่น ห่อนึ่ง แกงอ่อม แกงฮังเล ลาบ และขนมต่าง ๆ ไปทำบุญ บางแห่งมีพิธีกวนข้าวมธุปายาส หรือข้าวพระเจ้าหลวง ถวายเป็นพุทธบูชาในตอนเช้ามีดของวัน เพ็ญเดือน 12 นี้ด้วย จากนั้นก็จะมีการทานขันข้าวหรือสำรับอาหารไปถึงบรรพชนคนตาย ถวายอาหารและ กัณฑ์เทศน์แด่พระภิกษุสงฆ์ และมีการฟังธรรมมหาชาติ ตั้งแต่เช้าถึงกลางคืน บางแห่งก็จะมีการสืบชะตา ด้วย จะมีการปล่อยโคมลอย ในช่วงพลบค่ำจะมีการเทศน์ธรรมชื่อ “อานิสงส์ผางประทีป” และชาวบ้านจะมี การจุดประทีป โคมหูกะต่าย โคมแขวน เป็นพุทธบูชากันทุกครัวเรือนสว่างไสว

6. ประเพณีนมัสการพระมหาชินธาตุเจ้าดอยตุง

พระมหาชินธาตุเจ้าดอยตุง นับเป็นโบราณสถานอันเก่าแก่แห่งหนึ่งในภาคเหนือและเป็นปฐมเจดีย์ ในดินแดนล้านนา ทุก ๆ ปีจะมีนักท่องเที่ยวขึ้นไปนมัสการพระมหาชินธาตุเจ้าดอยตุงอันศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้ง ชมทิวทัศน์ และทัศนียภาพบนดอยตุง เมื่อถึงกำหนดวันเพ็ญเดือน 6 เหนือ (ราวมีนาคม) จะมีประเพณี นมัสการที่ยิ่งใหญ่ของจังหวัด ศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธา ทั้งชาวเชียงรายเอง ชาวจังหวัดใกล้เคียง ชาวเชียงตุง จากรัฐฉาน ประเทศพม่า ชาวหลวงพระบาง จากประเทศลาว ตลอดจนชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดน ก็ จะหลั่งไหลขึ้นไปนมัสการในวันสำคัญนี้อย่างเนืองแน่น

7. ประเพณีเป็งพุทธ

เป็นประเพณีเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาอย่างหนึ่งของชาวเชียงราย ถือเอาวันเพ็ญที่ตรงกับวันพุธในรอบปี (เป็ง คือ ค่ำวันเพ็ญ) เป็นวันที่จะทำบุญตักบาตรเพื่อบูชาพระอุปคุต ซึ่งเชื่อว่าวันนี้ พระอุปคุตเถระเจ้าจะลงมาโปรดสัตว์โลก หากผู้ใดได้ตักบาตรพระอุปคุตแล้ว จะได้อานิสงส์แรง เป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ซึ่งชาวบ้านจะจัดเตรียมอาหารหรือข้าวสารอาหารแห้งไว้รอใส่บาตรเวลากลางคืน พอใกล้จะถึงเที่ยงคืน ก็จะพากันออกมายืนเรียงรายตามท้องถนนในหมู่บ้าน หรือในเมือง พอหลังเที่ยงคืนผ่านไป (อย่างข้าววันพุธ) พระจากหลายวัดในตัวเมือง และวัด ตามท้องถื่นก็จะออกมาบิณฑบาตกัน ปัจจุบันมักทำเป็นประจำสม่ำเสมอ

8. ประเพณีตานหาแม่ฟ้าหลวง

กำหนดจัดในวันที่ 18 กรกฎาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสวรรคตของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี องค์แม่ฟ้าหลวงของปวงชนชาวไทย ซึ่งพระองค์ท่านเคยเสด็จมาพำนักที่พระตำหนักคอยตุ้ง จังหวัดเชียงรายจึงจัดพิธีถวายพานพุ่มสักการะที่ไร่แม่ฟ้าหลวงในช่วงเช้า และพิธีทำบุญอุทิศถวายแด่องค์สมเด็จพระย่าในช่วงบ่ายที่พระตำหนักคอยตุ้ง ข้าราชการ องคกรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนเข้าร่วมพิธีอย่างเนืองแน่น เพื่อรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์มีต่อประชาชนชาวเชียงราย

9. ประเพณีทำบุญปอย มี 3 อย่างคือ

1) **ปอยหลวง** มีการทำบุญฉลองอย่างใหญ่โต เช่น ฉลองโบสถ์ วิหารหรือเจดีย์ มักจะทำกันในเดือน 5 - 8 เหนือ (ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-พฤษภาคม) ซึ่งเป็นระยะเวลาหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว

2) **ปอยน้อย** หรือปอยบวชลูกแก้ว เป็นประเพณีบวชพระหรือบวชเณร ก่อนทำบุญปอยน้อยเจ้าภาพต้องปรึกษาญาติพี่น้องก่อนว่าผู้ใดจะรับเอาอะไรในอัฐบริวารโดยการบอกบุญด้วยปาก เรียกว่า “แอ่ง” “ฟ้าอุ้ม” “ทนทอ” “แอ่งพระอุ้ม” คือ เอาผ้าสบงจีวรหรือหมวกที่พระใส่เรียกว่า “จ่อม” ใส่ในถาดหรือพานแล้วให้คนถือไปบอกบุญ

3) **ปอยข้าวสังข์** คือ การทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ที่ยายเนื่องจากการคลอดบุตรการทำบุญปอยข้าวสังข์ จะต้องนิมนต์พระมาสวด และเทศน์ที่บ้าน เครื่องไทยทานที่นิยมถวายมักจะเป็นบ้านเล็ก ๆ หรือเรือสำเภา มีข้าวของต่างๆ เช่น เสื้อผ้า หม้อถั่งน้ำ กระจก หวี ฯลฯ เป็นต้น

10. ประเพณีจุดบั้งไฟ

ภาษาถิ่นเรียกชื่อประเพณีนี้ว่า “จิบอกไฟ” บอกไฟ คือ กระบอกไม้ไผ่อัดดินปืนข้างใน ใช้ไม้ไผ่ยาวทั้งลำผูกเป็นหาง รอบหัวของบอกไฟติดกระบอกไม้ไผ่ขนาดเล็กหลายขนาดลัดหลั่นกัน ยาวประมาณ 1 ฟุต เรียกว่า “โหว่” เพื่อให้เกิดเสียงเมื่อบอกไฟขึ้นและลง การประดิษฐ์บอกไฟแต่ละครั้งใช้เวลาตั้งแต่ 7 วันถึง 1 เดือนแต่เดิม การจุดไฟจะอยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน คือก่อนที่จะมีการทำนา คงจุดเพื่อบูชาเทวดาที่ชื่อปั้งซุน คือ เทวดาแห่งฝน เพื่อเป็นการขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล เชื่อว่าฝนจะตกหรือตกมากตกน้อยขึ้นอยู่กับเทวดาองค์นี้ ต่อมาจุดกันในช่วงตั้งแต่เดือนมีนาคม – เดือนมิถุนายน ความมุ่งหมายของ

การจุดเตี๋ยมีความเชื่อว่าจะทำให้หมู่บ้านเจริญรุ่งเรือง และมีฝนตกตามฤดูกาล นิยมจุดกันในเวลาพลบค่ำถึงกลางคืน

ข้อมูลด้านศาสนา

ศาสนสถาน

อำเภอ	วัดพุทธสีมา	สำนักสงฆ์	โบสถ์คริสต์	มัสยิด
เมือง	102	67	57	3
เวียงชัย	26	20	5	-
เชียงของ	29	17	7	1
เทิง	46	45	4	-
พาน	92	55	15	1
ป่าแดด	18	14	3	-
แม่จัน	59	47	9	2
เชียงแสน	25	32	8	-
แม่สาย	41	22	9	2
แม่สรวย	16	34	47	1
เวียงป่าเป้า	27	18	12	-
พญาเม็งราย	14	37	4	1
เวียงแก่น	3	16	8	-
ขุนตาล	20	9	1	-
แม่ฟ้าหลวง	1	-	29	2
แม่ลาว	25	18	4	-
กิ่ง อ.เวียงเชียงรุ้ง	19	13	1	-
กิ่ง อ.ดอยหลวง	8	18	2	-
รวม	571	502	225	13

ศาสนบุคคล

- พระภิกษุ 2,628 รูป สามเณร 4,217 รูป
- ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 236 รูป
- ศิษยาภิบาล โปรเตสแตนต์ 148 องค์ นิกายคาทอลิก 14 องค์

ศาสนสถาน

- พุทธ 1,180,853 คน (ร้อยละ 97.24)

- คริสต์ 25,752 คน (ร้อยละ 2.12)
- อิสลาม 2,342 คน (ร้อยละ 0.19)
- อื่น ๆ 5,458 คน (ร้อยละ 0.45)

สถานที่ท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว

1. อำเภอเมือง

วัดพระแก้ว เป็นวัดเก่าแก่เคยเป็นที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต ตั้งอยู่ที่ถนนไตรรัตน์ เดิมชื่อว่า ญรุกขวนาราม หรือ วัดปานญะ

วันพระสิงห์ เคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหินสี ซึ่งอัญเชิญมาจากกำแพงเพชร ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่เชียงใหม่ นอกจากนี้ยังมีรอยพระพุทธรูปจำหลักบนแผ่นศิลา กว้าง 5 นิ้ว ยาว 24 นิ้ว

พระธาตุคอกยอจอมทอง ตั้งอยู่บนคอกยอจอมทองริมฝั่งแม่น้ำกกสร้างในสมัยพระยาเรือนแก้วประมาณ พ.ศ. 1483

วัดงำเมือง-กู๋พระยาเม็งราย ตั้งอยู่หลังวัดคอกยอจอมทอง ริมฝั่งแม่น้ำกก เป็นกู๋บรรจพระอัฐของ พ่อขุนเม็งรายมหาราช สร้างโดยพระเจ้าชัยสงครามพระราชโอรสผู้ครองเมืองเชียงรายสืบต่อจากพ่อขุนเม็งรายมหาราช

วัดเม็งรายมหาราช อยู่บนคอกยอสูงลิ เป็นวัดสร้างใหม่มีบรรยากาศร่มรื่นมากในบริเวณวัดเป็นที่ตั้งของชมรมโหราศาสตร์จังหวัดเชียงราย มีประชาชนไปตรวจโชคชะตาเป็นประจำทุกวัน

วัดพระนอน สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. 2191 ในวิหารมีพระนอนองค์ใหญ่

วัดเจ็ดยอด สร้างตามศิลปะล้านนา มีเจดีย์เจ็ดยอดที่ได้เลียนแบบมาจากวัดเจ็ดยอดที่จังหวัดเชียงใหม่

อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช ประดิษฐานบริเวณห้าแยกทางไปอำเภอแม่สาย เป็นอนุสาวรีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่เคารพสักการะของชาวเชียงราย

แม่น้ำกก เป็นแม่น้ำสายสำคัญของจังหวัดเชียงราย มีต้นน้ำในประเทศเมียนมาร์ไหลผ่านอำเภอฝาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านตัวเมืองเชียงราย ไปลงแม่น้ำโขงที่อำเภอเชียงแสน นักท่องเที่ยวนิยมล่องแพจากอำเภอแม่สายมายังจังหวัดเชียงราย ซึ่งทำเรือที่เชียงรายตั้งอยู่ด้านข้างศาลากลางจังหวัดหลังใหม่ มีเรือหางยาว และแพให้เช่าตลอดเวลา ธรรมชาติสองฝั่งแม่น้ำสวยงามมากมีทั้ง ชายหาด ถ้ำ บ่อน้ำร้อน บ่อน้ำพุ หมู่บ้านชาวเขาและเกาะแก่งต่าง ๆ

น้ำตกขุนกรณ์ ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันตกประมาณ 15 กิโลเมตร อยู่ในเขตตำบลแม่กรณ์ เป็นน้ำตกที่สูงที่สุด และสวยงามที่สุดในจังหวัดเชียงราย

น้ำตกห้วยแม่ช้าย อยู่ในเขตตำบลแม่ยาว ห่างจากตัวเมืองประมาณ 15 กิโลเมตร

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์เชียงราย เป็นสวนสาธารณะที่น่าพักผ่อนหย่อนใจภายในสวนประกอบด้วย หนองน้ำขนาดใหญ่ ชื่อว่า หนองบัว มีถนนดอกไม้ สวนรุกขชาติ สวนไผ่ สวนปาล์มและสวนสัก เป็นต้น

ชายหาดเชียงราย เป็นหาดทรายทอดยาวตามแม่น้ำกก มีทิวทัศน์สวยงามจนถูกขนานนามว่า "พญา 2" บรรยากาศร่มรื่น นอกจากนี้มักจะใช้เป็นสถานที่จัดงานต่าง ๆ ของจังหวัด

2. อำเภอเชียงแสน

เมืองโบราณเชียงแสน ตั้งอยู่บริเวณรอบ ๆ ตัวอำเภอติดแม่น้ำโขงสามารถเดินเที่ยวชมโบราณวัตถุเจดีย์เก่า ๆ และซากปรักหักพัง ที่บ่งบอกถึงอารยธรรมสมัยเชียงแสน ในบริเวณเมืองโบราณมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงรายตั้งอยู่ด้วย เมืองโบราณนี้เดิมชื่อ เวียงหิรัญนครเงินยาง

สามเหลี่ยมทองคำ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสนไปทางทิศเหนือประมาณ 9 กิโลเมตร มีแม่น้ำ 2 สายมาบรรจบกัน คือ แม่น้ำรวกกับแม่น้ำโขง เกิดเป็นดินแดนรอยต่อของ 3 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว ที่แห่งนั้น ในอดีตเป็นแหล่งค้ายาเสพติดที่สำคัญของโลก ปัจจุบันคงไว้แต่ทิวทัศน์บนเขาสูงนี้

วัดธาตุผาเงา ตั้งอยู่บ้านสบคำ หมู่ 5 ตำบลเวียง ห่างจากตัวอำเภอเลียบบแม่น้ำโขงไปทางทิศใต้ประมาณ 3 กิโลเมตร เป็นวัดเก่าแก่ มีพระธาตุสร้างบนก้อนหินใหญ่และมีพระพุทธรูปฝังอยู่ในพื้นดิน

วัดพระธาตุจอมกิตติ อยู่บนเนินเขานอกกำแพงเมืองพระเจ้าฟ้างคราชเป็นผู้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.1483 สมัยเดียวกับการสร้างพระธาตุจอมทอง มีเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ยอดปล้องใจนเป็นเป็นลูกแก้ว ฐานกว้าง 8.5 เมตร สูง 24 เมตร

ทะเลสาบเชียงแสน ตั้งอยู่ที่บ้านกู่เต้า หมู่ที่ 7 ตำบลเวียง ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 4 กิโลเมตร มีทางแยกจากถนนพหลโยธินเข้าไปประมาณ 1,500 เมตรเป็นหนองน้ำกว้างใหญ่มีเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ มีน้ำขังตลอดปี กลางหนอง มีน้ำมีเกาะเล็ก ๆ ที่แห่งนี้เดิมเรียกว่า “หนองบงกาย”

น้ำตกบ้านไร่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร อยู่ในเขตตำบลบ้านแซว เป็นน้ำตกธรรมชาติ มีน้ำตกตลอดปี บริเวณน้ำตกเป็นป่าร่มรื่นมาก เชียงแสนมีวัดที่น่าสนใจหลายแห่ง เช่น วัดพระธาตุสองพี่น้อง วัดพระเจ้าล้านทอง วัดกู่เต้าและวัดป่าสัก เป็นต้น แต่ละวัดล้วนมีประวัติอันยาวนาน ตั้งแต่สมัยอดีตกาล

3. อำเภอแม่สาย

ด่านชายแดน-ท่าจี้เหล็ก ชายแดนไทยที่อำเภอแม่สาย ติดต่อกับอำเภอท่าจี้เหล็ก

4. อำเภอแม่จัน

มีวัดและโบราณสถานที่น่าสนใจหลายแห่ง เช่น พระธาตุคอกอูแก้ว ตำบลจันจว้า พระธาตุจอมสวรรค์ และพระธาตุจอมจันทร์ ตำบลสันทราย นอกจากนี้ยังมีน้ำตกห้วยทองแป้ เขตตำบลป่าตึง

5. อำเภอพาน

น้ำตกทรายขาว เป็นน้ำตกเล็ก ๆ อยู่ริมถนนพหลโยธินห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 37 กิโลเมตร อยู่ในเขตตำบลทรายขาว บ่อน้ำร้อนอยู่ใกล้เคียงกับน้ำตกทรายขาว

น้ำตกปูแกง อยู่ในเขตตำบลแม่เย็น มีทางแยกจากถนนพหลโยธินเข้าไปทางทิศตะวันตกประมาณ 12 กิโลเมตร มีน้ำตกไหลจากเขาสูงสลับซับซ้อน

พระธาตุจอมแก้ว อยู่บนคอกจอมแก้ว หมู่ที่ 12 ตำบลเมืองพาน ติดถนนพหลโยธิน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของอำเภอพาน

6. อำเภอเวียงชัย

ผางาม เป็นภูเขาโดด ๆ อยู่กลางทุ่งนา ในเขตตำบลผางาม ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 10 กิโลเมตร ลักษณะภูเขาที่โดดเด่น ตัดกับธรรมชาติโดยรอบซึ่งเป็นทุ่งนาทำให้ผางามดูเด่นยิ่งนัก คู่ควรกับชื่อผางาม

หนองหลวง เป็นหนองน้ำขนาดใหญ่มีเนื้อที่หลายพันไร่ นับเป็นสถานพักผ่อนหย่อนใจอีกแห่งหนึ่งในอำเภอเวียงชัย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออกประมาณ 18 กิโลเมตร

พระเจ้ากือนา อยู่ที่บ้านไทรแก้ว หมู่ที่ 8 ตำบลเวียงเหนือ เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์อยู่ริมแม่น้ำกก เป็นพระพุทธรูปนั่งและมีรากไม้ปกคลุมเห็นองค์พระอยู่ใน

พระพุทธรูปโพธิ์ชัย หมู่ที่ 7 ตำบลเวียงเหนือ สร้างด้วยหินทรายขนาดใหญ่ ถูกดินและจอมปลวกถมไว้อยู่กลางทุ่งนา เป็นพระพุทธรูปเก่าแก่องค์หนึ่งสร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ

7. อำเภอป่าแดด

พระธาตุจอมคีรี ตั้งอยู่บ้านหมู่ที่ 11 ตำบลป่าแดด ห่างจากที่ว่าการอำเภอป่าแดดไปทางทิศตะวันออก ประมาณ 2 กิโลเมตร พระธาตุจอมคีรีเป็นพระธาตุโบราณสร้างในสมัยใดไม่ปรากฏ

พระธาตุมอดดอนแก้ว ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลป่าแดด เป็นโบราณสถานอีกแห่งหนึ่งของอำเภอป่าแดด ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวบ้านมากโดยได้จัดให้มีงานประเพณีฉลองสมโภชเป็นประจำทุกปี

วัดถ้ำพระภิรมย์ อยู่บนเส้นทางไปอำเภอป่าแดด ห่างจากอำเภอประมาณ 10 กิโลเมตร ภายในวัดสงบร่มรื่นมาก แวดล้อมด้วยป่าเขาลำเนาไพร มีถ้ำต่าง ๆ หลายแห่ง

วัดถ้ำผาจรูญ ห่างจากตัวอำเภอไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร มีถ้ำที่สวยงาม บรรยากาศสงบและร่มรื่น ปกคลุมด้วยต้นไม้ใหญ่

8. อำเภอเชียงของ

ทิวทัศน์ริมแม่น้ำโขง เชียงของเป็นอำเภอชายแดนและเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญเพราะมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน

อย่างไรก็ตามแม่น้ำโขงนับเป็นสายใยที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของประชาชนที่อยู่สองฝั่งโขงเสมือนบ้านพี่เมืองน้อง

สถานที่อื่น ๆ ในเขตอำเภอเชียงของ มีน้ำตกหลายแห่งได้แก่ น้ำตกห้วยเม็ง น้ำตกห้วยตอง น้ำตกเห่าดง น้ำตกคาดหมอก น้ำตกผาหมอก และมีน้ำห้วยเมียง เป็นต้น

9. อำเภอเวียงป่าเป้า

เมืองโบราณ เวียงกาหลง เป็นเมืองโบราณ อยู่ในเขตบ้านทุ่งม่าน ตำบลเวียงกาหลง ห่างจากที่ว่าการอำเภอเวียงป่าเป้า ไปทางทิศใต้ ประมาณ 16 กิโลเมตร ที่เวียงกาหลง มีซากวัตถุโบราณและโบราณสถานต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความรุ่งโรจน์ของเวียงกาหลงในอดีตกาล

พระราชอุแม่เจดีย์ อยู่ในเขตตำบลแม่เจดีย์ใหม่ สถานที่แห่งนี้มีเจดีย์ 2 องค์ มีลักษณะเป็นศิลปะแบบเมียนมาร์

โป่งน้ำร้อน อยู่ที่บ้านสบโป่งตำบลแม่เจดีย์ใหม่นักท่องเที่ยวที่ผ่านไปทางอำเภอเวียงป่าเป้ามักจะแวะพักที่แห่งนี้

10. อำเภอแม่สรวย

ถ้ำช้างเผือก อยู่ในเขตตำบลแม่สรวย เป็นถ้ำที่สวยงามถ้ำหนึ่งภายในถ้ำมีหินงอกหินย้อยตามธรรมชาติ ที่มุมหนึ่งของถ้ำนี้มีแท่งศิลาใหญ่มีรูปร่างเหมือนช้างจึงได้ชื่อว่าถ้ำช้างเผือก ถ้ำนี้ชาวบ้านถือว่าเป็นถ้ำศักดิ์สิทธิ์ มีชาวบ้านเข้าไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในถ้ำเป็นประจำ

ที่พักริมทางห้วยคั่นก้อม เป็นสวนพักผ่อนสำหรับผู้เดินทางไปบนเส้นทางสายเชียงราย - แม่สรวย ภายในสวนมีลำธารเล็ก ๆ ไหลผ่าน ทำให้บรรยากาศโดยรวม ร่มรื่นเหมาะสำหรับการพักผ่อน ในระยะสั้น เพื่อเปลี่ยนอิริยาบถ

11. กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง

น้ำตกเวียงชัย อยู่ที่บ้านหมู่ 7 ตำบลทุ่งก่อ ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 30 กิโลเมตร

12. กิ่งอำเภอดอยหลวง

น้ำตกตาดทอง อยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลหนองป่าก่อ

น้ำตกห้วยทองเป็ เขตตำบลป่าดิง

ปูชนียสถาน

เชียงรายมีปูชนียสถานที่สำคัญเป็นที่เคารพสักการะ และเป็นแหล่งศิลปกรรมโบราณสถานสูงค่าต่อการศึกษาและท่องเที่ยว คือ

1. **อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช** ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน ก่อนเข้าตัวเมืองเชียงรายพ่อขุนเม็งรายมหาราชได้ทรงสร้างเมืองเชียงราย เมื่อพุทธศักราช 1805 (1781 เป็นปีที่ประสูติ) และเสด็จสวรรคต ณ เมืองเชียงใหม่ ในปีพุทธศักราช 1861 รวมพระชนม์มายุได้ 80 พรรษา

2. **วัดพระแก้ว** ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย ที่ถนนไตรรัตน์ เป็นวัดที่ค้นพบพระแก้วมรกตหรือพระพุทธรูปหามณีรัตนปฏิมากร ปัจจุบันเจดีย์ที่พบพระแก้วมรกตได้รับการบูรณะใหม่และเพื่อเป็นอนุสรณ์ว่าวัดพระแก้วแห่งนี้เป็นวัดที่ค้นพบพระแก้วมรกตจึงได้มีการสร้าง “พระหยกเชียงราย” ซึ่งสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้พระราชทานนามว่า “พระพุทธรัตนากรวุติวัสสานุสรณ์มงคล” มีขนาดใกล้เคียงกับพระแก้วมรกต เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้สักการบูชา

3. **วัดพระสิงห์** เดิมเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสี่องค์ที่ประดิษฐานอยู่ ณ วิหารลายคำ วัดพระสิงห์เชียงใหม่ ภายในวัดนี้มีรอยพระพุทธรูปบาทจำลองบนแผ่นศิลากว้าง 5 นิ้ว ยาว 2 ฟุต มีอักษรขอมโบราณจารึกว่า “กุศลธมมา” สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยพระเจ้าเม็งรายมหาราช

4. **กู่พระเจ้าเม็งราย** ตั้งอยู่หน้าวัดจำเมือง บนดอยจำเมือง เป็นบรรจุอัฐิของพ่อขุนเม็งรายมหาราช

5. **พระธาตุจอมทอง** อยู่บนดอยทองริมฝั่งแม่น้ำกก เป็นพระธาตุเก่าแก่ที่มีก่อนที่พ่อขุนเม็งรายมหาราชจะทรงสร้างเมืองเชียงราย สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1483

6. **พระธาตุดอยตุง** อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงรายประมาณ 48 กิโลเมตร เป็นที่บรรจุพระรากขวัญเบื้องซ้าย (กระดูกไหปลาร้า) ของพระพุทธเจ้าซึ่งนำมาจากมัธยมประเทศเมื่อก่อสร้างพระสถูปบรรจุพระบรมสารีริกธาตุนี้ ได้ทำธงตะขาบ (ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า ตุง) เสาสูง 8,000 วา ผืนธงกว้าง 500 วา ยาว 700 วา ปักไว้กลางยอดดอย ถ้าหากปลายธงปลิวไปไกลถึงเมืองไหนก็กำหนดหมายเป็นฐานพระสถูปนั้น ด้วยเหตุนี้ดอยซึ่งเป็นที่ประดิษฐานปฐมเจดีย์แห่งล้านนาไทยจึงปรากฏนามว่าดอยตุง

7. **พระธาตุดอยเวา** พระองค์เวา หรือเว้าผู้ปกครองนครนาคพันธ์โยนกเป็นผู้สร้างเพื่อบรรจุพระเกศาธาตุองค์หนึ่ง เมื่อ พ.ศ. 364 นับเป็นพระบรมธาตุที่เก่าแก่องค์หนึ่ง รองลงมาจากพระบรมธาตุดอยตุง

8. **วัดป่าสัก** อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอเชียงแสนประมาณ 1 กิโลเมตร พระเจ้าแสนภูโปรดให้สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 1930 เป็นที่ประดิษฐานพระธาตุโคปปะ ซึ่งพระพุทธโฆษาจารย์ นำมาถวาย

9. **วัดพระธาตุดอยกิตติ** อยู่ในท้องที่อำเภอเชียงแสน ตั้งอยู่บนเนินเขาอกกำแพงมีทางแยกซ้ายมือเข้าไปประมาณ 1.7 กิโลเมตร ตามพงศาวดารกล่าวว่า พระเจ้าฟ้างคราชโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเมื่อ พ.ศ. 1483 สมัยเดียวกับการสร้างพระธาตุดอยทองของเชียงราย ทั้งนี้เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุเป็นเจดีย์ก่อเหลี่ยมไม้สิบสอง สมัยเชียงแสน

10. **วัดพระเจ้าล้านทอง** วัดนี้ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเชียงแสน เจ้าทองจั่ว ราชโอรสพระเจ้าติโลกราชเป็นผู้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2023 ได้ทรงหล่อพระพุทธรูปองค์หนึ่งหนักล้านทอง (1,200 กิโลกรัม) ขนานนามว่า พระเจ้าล้านทอง ในวัดนี้ยังมีพระพุทธรูปอีกองค์หนึ่งจากวัดทองทิพย์ซึ่งเป็นวัดร้างเรียกกันว่า พระเจ้าทองทิพย์ เป็นพระพุทธรูปทองเหลืองพระพักตร์งดงามมาก แต่ลักษณะเป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย

11. วัดเจดีย์หลวง ตั้งอยู่ในเขตกำแพงเชียงแสนวัดนี้มีเจดีย์ขนาดใหญ่ เรียกว่าเจดีย์หลวงเป็นเจดีย์ใหญ่ที่สุดในอำเภอเชียงแสนขนาดสูง 48 เมตร ฐานกว้าง 24 เมตร

12. วัดพระธาตุผาเงา อยู่ห่างจากอำเภอเชียงแสนไปตามถนนสายเชียงแสน-บ้านแซว ประมาณ 4 กิโลเมตร จากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ เช่น พระธาตุเจดีย์ยอด พระธาตุจอมจัน พระธาตุผาเงา 2 ซาก โบราณสถานอื่น ๆ ในบริเวณเดียวกัน ทำให้กรมศิลปากรเชื่อว่าสถานที่นี้เคยรุ่งเรืองมาก และมีอายุราว 1,000 กว่าปีมาแล้ว

การรวมกลุ่ม องค์กร เครือข่าย

มีการรวมกลุ่มของศรัทธาหรือชาวบ้านทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ชาย หญิง ในการทำการเข้าวัดทำกิจกรรมทางศาสนา การร่วมกิจกรรมในประเพณีพื้นบ้าน เช่น ระบบการเลี้ยงผี การดูแลรักษาป่า ปัจจุบันการรวมกลุ่มต่างไปจากเดิม มีการรวมกลุ่มเน้นกลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ รวมทั้งการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมของชุมชน โดยการสนับสนุนจากหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ทำให้สำนึกในการพึ่งพาตนเองนั้นน้อยลง เปลี่ยนเป็นการพึ่งพาจากองค์กรรัฐมากขึ้น

2) ยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศสหภาพพม่าและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีพื้นที่รวม 7.29 ล้านไร่ มีประชากร 1.21 ล้านคน ซึ่งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประเพณีและวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์โดดเด่น และมีฐานเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดยมีมูลค่าการผลิตรวม 35,190 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 31,448 บาทต่อคนต่อปี เป็นลำดับที่ 14 ของภาคเหนือ และลำดับที่ 56 ของประเทศ รายได้หลักของจังหวัด คือ ภาคการเกษตร ร้อยละ 23.74 รองลงมา คือ การค้าปลีกค้าส่ง ร้อยละ 23.30 และการบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ 6.63 ตามลำดับ เป็นพื้นที่การพัฒนาตามแนวเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor) เชื่อมโยงถึงจินตอนใต้ ภายใต้โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ GMS และโครงการความร่วมมือ ACMECS และเป็นพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดนตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น การพัฒนาของจังหวัดจึงมีจุดเน้น ดังนี้

- ประตุการการค้าการลงทุน เชื่อมโยงกับต่างประเทศ
- เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และเกษตรอุตสาหกรรม
- ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรม
- หัตถอุตสาหกรรมและ OTOP
- แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สุขภาพ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม
- คุณภาพทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต และทุนทางสังคม
- ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี

โดยกำหนด วิสัยทัศน์จังหวัด ดังนี้

“เชียงใหม่ประตูทองของวัฒนธรรมล้านนาและการค้าสู่สากล”

“Chiangrai : Global Golden Gateway of Lanna Culture and International Trade”

กรอบการดำเนินงานเชิงยุทธศาสตร์ของจังหวัด

1. การขจัดความยากจน

โดยการสร้างระบบการบริหารจัดการการแก้ไขปัญหาสังคมและความยากจนเชิงบูรณาการในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนยากจน ให้ประชาชนยากจนได้รับการพัฒนาศักยภาพที่ดีขึ้น และได้รับโอกาสในการเข้าสู่ทุนและที่ทำกิน

2. พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต ดำรงฐานวัฒนธรรมล้านนาและความเข้มแข็งให้กับกระบวนการประชาสังคม

โดยพัฒนาคนให้มีความรู้ สามารถปรับตัว คิดเป็นทำเป็น มีคุณภาพชีวิตที่ดี สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และสังคมมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. สร้างความเข้มแข็งให้กับภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับฐานเศรษฐกิจเดิมอย่างยั่งยืน

โดยพัฒนากระบวนการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าภาคเกษตร อุตสาหกรรม หัตถอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นสินค้าส่งออกเพื่อเพิ่มรายได้ให้จังหวัด

4. ดำรงความเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

โดยพัฒนาระบบการป้องกันและรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทั้งในเมืองและชุมชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

5. พัฒนาให้เป็นประตูการค้าการลงทุนเชื่อมโยงกับต่างประเทศ

โดยเร่งดำเนินการตามแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนเชียงใหม่ ส่งเสริมการค้าการลงทุน การตลาดกับต่างประเทศ เพื่อเป็นประตูการค้าการลงทุนของภาคเหนือและของประเทศ

6. การส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

โดยพัฒนาระบบการบริหารงานภาครัฐให้ใสสะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพิ่มประสิทธิภาพ ชีดสมรรถนะ ความทันสมัยให้กับบุคลากรภาครัฐ เพื่อยกระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

7. การรักษาความมั่นคงของรัฐ

โดยรักษาความมั่นคงชายแดนให้ปลอดภัยจากการคุกคามทุกด้าน พัฒนาระบบเครือข่ายข่าวกรองระบบเตือนภัย และบริหาร ภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถป้องกันการลักลอบเข้าเมือง และบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถกำหนดสถานะบุคคลอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติ

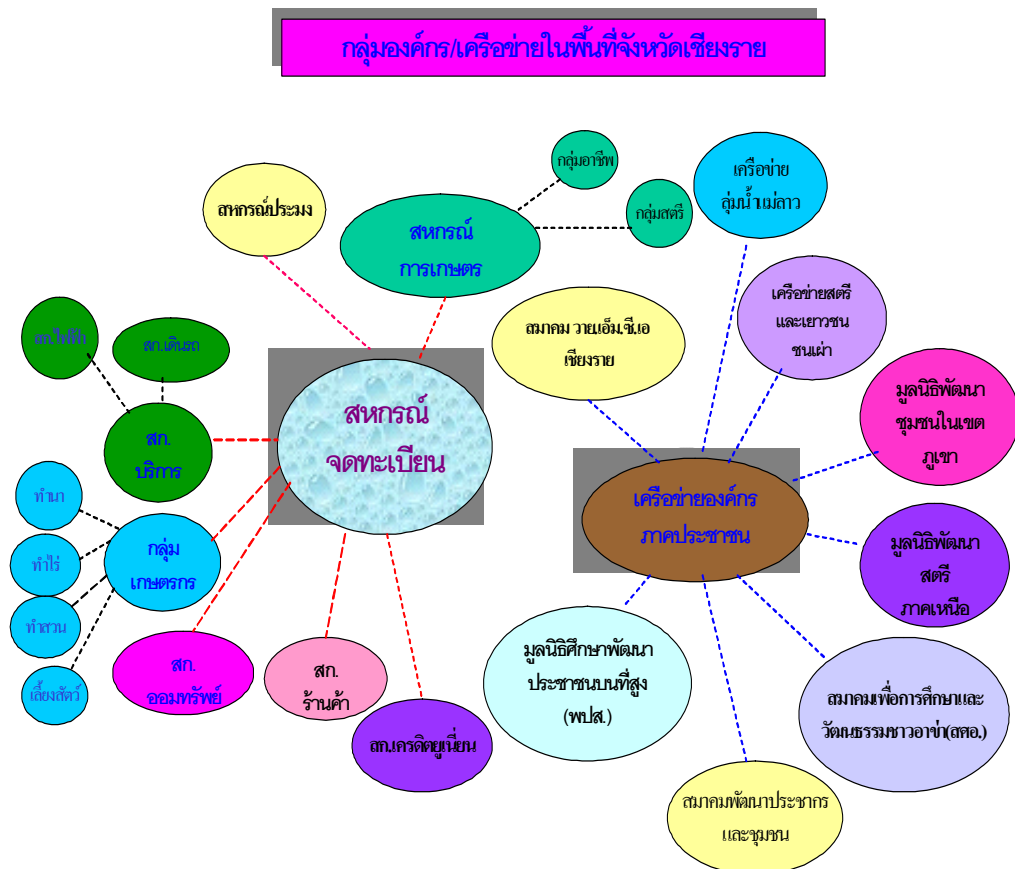
ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและขีดสมรรถนะ จังหวัดเชียงราย

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เหมาะแก่การเป็นจุดศูนย์กลางเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน (GMS) (สปป. ลาว สหภาพพม่า และ จีนตอนใต้) 2. พื้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งอาหารและพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ผัก ผลไม้ (ชา ลิ้นจี่ ลำไย สับปะรด) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ینگมันสำปะหลัง 3. มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม และมีชื่อเสียง 4. มีทรัพยากรธรรมชาติดี และอากาศดี 5. มีเอกลักษณ์ด้านนาฏวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ศิลปกรรม และโบราณสถาน 6. มีภูมิปัญญาท้องถิ่น มีศิลป์ / สล่า(ช่าง) ที่มีชื่อเสียง 7. มีประชาชน / ชุมชน เข้มแข็ง และมีสุขภาพดี 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาชนมีฐานะยากจน (ในปี พ.ศ. 2547 จำนวนครัวเรือนที่ตกเกณฑ์ความยากจนรวม 50,289 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 26 จากครัวเรือนทั้งหมด 190,515 ครัวเรือน) 2. ปัญหาทางสังคม ได้แก่ ยาเสพติด โรคเอดส์ แรงงานต่างด้าว และความมั่นคงตามแนวชายแดน 3. แรงงานไม่มีคุณภาพ ว่างาน ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง 4. การจัดการด้านการตลาด การผลิต และแปรรูปสินค้าเกษตรยังไม่มีคุณภาพ 5. โครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะถนนและสะพานตามเส้นทางหลักที่เชื่อม กับลาว พม่า และจีนตอนใต้ ยังไม่สะดวกในการขนส่งสินค้า
โอกาส (Opportunities)	ภัยคุกคาม (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความตกลงว่าด้วยเดินเรื่องพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ระหว่างไทย-จีน-พม่า-ลาว 2. นโยบายต่างๆ ของรัฐบาล ได้แก่ พัฒนาการเกษตรเพื่อการส่งออก (ครัวของโลก) สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เขตเศรษฐกิจชายแดน ส่งเสริมรัฐวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม SMEs การกระจายอำนาจในท้องถิ่น การปราบปรามยาเสพติดและผู้มีอิทธิพล การเปิด FTA 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กฎระเบียบ มาตรการแลกเปลี่ยนและการเคลื่อนย้ายสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบนไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน 2. นักลงทุน นักท่องเที่ยว ของประเทศ GMS โดยเฉพาะจากประเทศจีนเดินทางเข้าออกประเทศไทย (ทางจังหวัดเชียงราย) ต้องขออนุญาต Visa จากรัฐบาลกลางจีนเป็นอุปสรรคด้านการค้าการลงทุน 3. เส้นทางเข้าประเทศไทยโดยไม่ถูก

<p>กับต่างประเทศ เอื้ออำนวยในการพัฒนา จังหวัดเชียงราย</p> <p>3. ภาวะเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น</p> <p>4. ความร่วมมือนโยบายการค้าและการลงทุน ของกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน GMS , BIMS มีการประสานความร่วมมือชัดเจนและเป็น รูปธรรมขึ้น</p>	<p>กฎหมาย</p> <p>4. ปัญหาความมั่นคงตามแนวชายแดน นโยบายและสถานการณ์ของประเทศ เพื่อนบ้าน ไม่น่าแน่นอนมีการเปลี่ยนแปลง บ่อยครั้ง</p>
--	---

1.2 Baseline survey เกี่ยวกับกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ ในพื้นที่ที่เข้าโครงการ

สถานการณ์กลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายก่อนเข้าโครงการ

บทบาท ภารกิจ ของกลุ่ม/องค์กรและสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัด

1. สหกรณ์

สหกรณ์ในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย สหกรณ์ประเภทต่าง ๆ 6 ประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งสหกรณ์แต่ละประเภทมีบทบาท ภารกิจ ดังนี้

1) สหกรณ์การเกษตร ดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือส่วนรวม โดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม ตามพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์

2) สหกรณ์ประมง ดำเนินการให้ความรู้ทางด้านวิชาการในเรื่องการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสม และมีคุณภาพในการเพาะเลี้ยง การเก็บรักษา และการแปรรูปสัตว์น้ำแก่สมาชิก รวมทั้งให้ความช่วยเหลือทางด้านธุรกิจการประมง คือ การจัดหาเงินทุนให้สมาชิกนำไปลงทุนประกอบอาชีพ การจัดหาวัสดุ การประมงมาจำหน่าย การจัดหาจำหน่ายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ การรับฝากเงินและสงเคราะห์สมาชิกเมื่อประสบภัยพิบัติ

3) สหกรณ์ร้านค้า จัดหาสิ่งของและบริการที่สมาชิกมีความต้องการมาจำหน่าย ช่วยจำหน่ายผลิตผล ผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านสหกรณ์ และด้านการค้าให้แก่สมาชิก สหกรณ์ ปลูกจิตสำนึกให้สมาชิกรู้จักประหยัด ช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือและประสานงานกับสหกรณ์และหน่วยงานอื่นทั้งภายในและนอกประเทศในอันที่จะเกื้อกูลกันและกัน

4) สหกรณ์บริการ เพื่อดำเนินธุรกิจด้านการบริการตามรูปแบบของสหกรณ์ ส่งเสริมสวัสดิการแก่สมาชิกและครอบครัว ส่งเสริมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก ร่วมมือกับสหกรณ์อื่นและหน่วยงานอื่นเพื่อความก้าวหน้าของกิจการสหกรณ์

5) สหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์เป็นรายเดือน โดยการรับฝากเงินและให้ผลตอบแทน ในรูปของดอกเบี้ยอัตราเดียวกับธนาคารพาณิชย์ โดยการถือหุ้นหัก ณ ที่จ่าย แต่ไม่เกิน 1 ใน 5 ของหุ้นทั้งหมด เมื่อสิ้นปีทางบัญชีต้องจ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกในอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกตามความจำเป็น

6) สหกรณ์เครดิตยูเนียน เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ และดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการด้านต่างๆ ให้แก่สมาชิก เมื่อสิ้นปีทางบัญชีต้องจ่ายเงินปันผลค่าหุ้นให้แก่สมาชิกในอัตราที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งให้บริการด้านเงินกู้แก่สมาชิกตามความจำเป็น

บทบาท ภารกิจ ของสหกรณ์ในโครงการวิจัย

ที่	สหกรณ์	บทบาท ภารกิจ
1	สหกรณ์การเกษตรเมืองเขียงราย จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ใน อำเภอเมืองเขียงราย อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงชัย และกิ่งอำเภอเวียงเขียงรุ่ง
2	สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส. เขียงราย จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในทุกอำเภอ และกิ่งอำเภอในจังหวัดเขียงราย
3	สหกรณ์ลำไยเมืองเขียงราย จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพสวนลำไยของสมาชิก ทั้งในการผลิตและการตลาด ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในอำเภอเมืองเขียงราย
4	ชุมนุมสหกรณ์จังหวัดเขียงราย จำกัด	เพื่อส่งเสริมกิจกรรมของสหกรณ์สมาชิกทุกประเภท ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในทุกอำเภอ และกิ่งอำเภอในจังหวัดเขียงราย เพื่อให้สหกรณ์สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการดำเนินงานของสมาชิก
5	สหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในอำเภอเวียงชัย

ที่	สหกรณ์	บทบาท ภารกิจ
6	สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินเวียงชัย จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในเขตปฏิรูปที่ดินของอำเภอเวียงชัย
7	สหกรณ์การเกษตรเวียงเชียงรุ้ง จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
8	สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินเวียงเชียงรุ้ง จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในกิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
9	สหกรณ์การเกษตรเวียงเชียงแสน จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในเขตอำเภอเวียงแสน
10	สหกรณ์การเกษตรแม่ลาว จำกัด	เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น ในท้องที่แดนดำเนินงานของสหกรณ์ในเขตอำเภอแม่ลาว
11	สหกรณ์โคนมแม่ลาว จำกัด	เพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในการประกอบ

ที่	สหกรณ์	บทบาท ภารกิจ
		อาชีพการเลี้ยงโคนมของสมาชิก ในท้องที่แดนคำเนินงาน อำเภอมะลาว

2. กลุ่มเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรกรที่จำแนกตามอาชีพหลัก คือ กลุ่มเกษตรกรทำนา ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาข้าว กลุ่มเกษตรกรทำสวน ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนลิ้นจี่ ลำไย กระท้อน และปลูกพืชผัก กลุ่มเกษตรกรทำไร่ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ข้าวโพด กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผลไม้ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนส้ม ลิ้นจี่ ลำไย กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม โคเนื้อ และกระบือ

บทบาท ภารกิจ ของกลุ่มเกษตรกรในโครงการวิจัย

ที่	กลุ่มเกษตรกร	บทบาท ภารกิจ
1	กลุ่มเกษตรกรทำไร่ห้วยสัก	เพื่อส่งเสริมอาชีพทำไร่ของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลห้วยสัก อำเภอมืองเชียงราย
2	กลุ่มเกษตรกรทำนาสันตันเปา	เพื่อส่งเสริมอาชีพทำนาของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลสันตันเปา อำเภอมืองเชียงราย
3	กลุ่มเกษตรกรทำสวนห้วยสัก	เพื่อส่งเสริมอาชีพทำสวนของสมาชิก และช่วยยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลห้วยสัก อำเภอมืองเชียงราย

ที่	กลุ่มเกษตรกร	บทบาท ภารกิจ
4	กลุ่มเกษตรกรทำนาเวียงเหนือ	เพื่อส่งเสริมอาชีพทำนาของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย
5	กลุ่มเกษตรกรทำนาป่าซาง	เพื่อส่งเสริมอาชีพทำนาของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลป่าซาง กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
6	กลุ่มเกษตรกรทำนาดงมหาวัน	เพื่อส่งเสริมอาชีพทำนาของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลดงมหาวัน กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
7	กลุ่มเกษตรกรทำนาศรีดอยมูล	เพื่อส่งเสริมอาชีพทำนาของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลศรีดอยมูล อำเภอเชียงแสน
8	กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ป่าก่อคำ	เพื่อส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น โดยให้สมาชิกดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในพื้นที่ดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรในตำบลป่าก่อคำ อำเภอแม่ลาว

3. กลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพในจังหวัดเชียงราย เป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และหากได้รับการพัฒนาทั้งด้านการผลิต การตลาด ก็สามารถยกระดับเป็นอาชีพหลักสร้างรายได้ต่อเนื่องให้กลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ซึ่งกลุ่มอาชีพข้างต้น ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆในจังหวัดเชียงราย เช่น สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงราย เป็นต้น ในส่วนที่ได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย แนะนำส่งเสริมมีจำนวน 209 กลุ่ม และได้จำแนกตามการผลิต/ผลิตภัณฑ์ เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1) อาหาร	จำนวน	71	กลุ่ม
2) เครื่องดื่ม	จำนวน	7	กลุ่ม
3) ผ้าและเครื่องแต่งกาย	จำนวน	39	กลุ่ม
4) ศิลปะประดิษฐ์ ของที่ระลึก และของใช้ตกแต่ง	จำนวน	40	กลุ่ม
5) สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	จำนวน	15	กลุ่ม
6) อื่นๆ ได้แก่ การเกษตรทั้งพืชและสัตว์ ทำบัญชีวิสาหกิจ เพาะเห็ด บริการนวด บริการที่พักและเครื่องดื่ม	จำนวน	37	กลุ่ม
รวม	จำนวน	209	กลุ่ม

หมายเหตุ

สมาคม เป็นกลุ่มที่มีการจดทะเบียนเป็นทางการ มีทุนในการดำเนินงาน

ชมรม เป็นการรวมกลุ่มตามธรรมชาติ ไม่มีกฎหมายรองรับ เป็นลักษณะการรวมตัวกันทำกิจกรรม

ชุมนุม เป็นกลุ่มที่มีการจดทะเบียน มีกฎหมายรองรับ

บทวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา อุปสรรคของกลุ่มองค์กร/สหกรณ์

เครือข่ายองค์กร/สหกรณ์

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
สหกรณ์การเกษตร			
1. สกก.เมืองเชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - เป็น สหกรณ์ขนาดใหญ่ มีทุนดำเนินการ 754 ล้านบาท - มีสำนักงานบริการสมาชิก 4 สาขา - เชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจกับสหกรณ์ในเรื่องเงินฝากกับสหกรณ์ขนาดใหญ่ 10 สหกรณ์มีลูกหนี้เงินรับฝาก 107.77 ล้านบาท 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสหกรณ์ตั้งมานาน กฎระเบียบข้อบังคับบางเรื่องไม่เหมาะสมกับภาวะการณ์ปัจจุบัน - สหกรณ์เรียกเก็บรายได้ค้างรับปีที่แล้ว ได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด(40%) - สหกรณ์ไม่มีแหล่งวัสดุการเกษตรที่มีคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกเข้าชื้อนกับสหกรณ์อื่น - พื้นที่การดำเนินงานของสหกรณ์ครอบคลุม 4 อำเภอ ต้องใช้ระยะเวลาในการประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย
2. สหกรณ์ สกต.ชกส. เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์สามารถรับสมาชิกได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ 16 อำเภอ - มีศักยภาพด้านการตลาด ผลผลิตหลักของสมาชิกทั้งลิ้นจี่และลำไย - มีทุนหมุนเวียนและมีสภาพคล่อง 	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ไม่มีแหล่งจัดหาวัสดุที่มีคุณภาพและราคาต่ำ - สมาชิกไม่ได้สั่งซื้อสินค้าและวัสดุที่จำเป็นต่อสหกรณ์ไว้ล่วงหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> - การบริการจัดส่งสินค้าและวัสดุถึงกลุ่มสมาชิกยังไม่ทั่วถึง
3. สก.ลำไย เมือง เชียงราย จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสหกรณ์ที่ดำเนินธุรกิจเฉพาะการส่งเสริมการผลิตและการตลาดลำไยเท่านั้น 	-	<ul style="list-style-type: none"> - กรรมการไม่มีความรู้และจัดทำบัญชีกลุ่มได้ - แหล่งทุนมีน้อย

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
4. ชุมนุมสหกรณ์จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตข้าวเปลือกที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดเชียงราย 	<ul style="list-style-type: none"> - การบริหารจัดการองค์กรยังไม่มีประสิทธิภาพ - ต้องอาศัยแหล่งทุนจากภายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์มีความเป็นอิสระที่จะเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างกันได้ - ต้นทุนของแหล่งเงินทุนสูงทำให้เป็นภาระการบริหารจัดการกับชุมนุมต่อ
5. สกก.เวียงชัย จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำกลุ่มกระตือรือร้นเอาใจใส่แก้ปัญหาให้แก่สมาชิกโดยขบวนการกลุ่ม - สมาชิกมีความศรัทธาระบบสหกรณ์สูง - มีพื้นที่ดำเนินงานอยู่ใน 2 อำเภอ และมีสำนักงานบริการแก่สมาชิก 2 สาขา - มีการเชื่อมโยงธุรกิจกับสหกรณ์ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดหลายแห่งได้ดี 	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ยังอาศัยแหล่งทุนจากภายนอกอยู่ - สหกรณ์ยังขาดแหล่งสินค้าและวัสดุการเกษตรราคาต่ำเพื่อบริการแก่สมาชิก 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนของแหล่งทุนภายนอกทำให้สมาชิกมีภาระต้นทุนสูง - ที่ตั้งกลุ่มสมาชิกนอกจากตำบลเวียงชัยขาดแหล่งน้ำเพาะปลูกนอกฤดูฝน ทำให้เสียโอกาส
6. สกก. ปฏิรูปที่ดินเวียงชัย จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำจาก สปก. เพิ่มทางเลือกให้แก่สหกรณ์ - มีระบบการจัดโครงสร้างพื้นฐานฟาร์มของสมาชิกก่อนเข้าสู่ระบบสหกรณ์ - สหกรณ์สนับสนุนการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่เป็นหลัก 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินไม่ได้ติดต่อเป็นพื้นที่เดียวกัน เนื่องจากมีการประกาศหลายคราว ทำให้การสนับสนุนกลุ่มสมาชิกลำบาก 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน - ปัญหาการอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
7. สกก.เวียงเชียงรุ้ง	<ul style="list-style-type: none"> - สกก. ตั้งอยู่ในพื้นที่ทำการเกษตรของสมาชิกเกิดความสะดวกในการประสานงาน - สามารถเชื่อมโยงธุรกิจด้วยสินเชื่อและการซื้อกับสหกรณ์ใหม่ในพื้นที่ใกล้เคียงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก - ยังไม่สามารถดำเนินธุรกิจครบวงจร - ต้องอาศัยแหล่งทุนจากภายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - สก. ยังไม่มีสินง.เป็นของตนเอง - พื้นที่ดำเนินงานสหกรณ์ทับซ้อนกับสหกรณ์อื่น - สหกรณ์มีพื้นที่ดำเนินงานอยู่นอกเขตชลประทาน
8. สกก.ปฏิรูปที่ดินเวียงเชียงรุ้ง จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - มีแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำจาก สปก. เพิ่มทางเลือกให้แก่สหกรณ์ - มีระบบการจัดโครงสร้างพื้นฐานฟาร์มของสมาชิกก่อนเข้าสู่ระบบสหกรณ์ - สหกรณ์สนับสนุนการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่เป็นหลัก 	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์เป็นสหกรณ์ตั้งใหม่ - ยังไม่สามารถดำเนินธุรกิจครบวงจร - ต้องอาศัยแหล่งทุนจากภายนอก 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่นอกเขตชลประทาน - ปัญหาการอพยพแรงงานออกนอกพื้นที่หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว
9. สกก.แม่ลาว จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นองค์กรของชุมชนที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือแก้ปัญหาการประกอบอาชีพการเกษตรของสมาชิกในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก - ทุนดำเนินงานยังไม่เพียงพอ - ไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกทับซ้อนกับสหกรณ์อื่นในพื้นที่เดียวกัน

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
10. สก. โคนมแม่ลาว จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - มีการส่งเสริมการผลิตและการตลาดครบคู่กันไป - สมาชิกกับสหกรณ์วางแผนร่วมกันก่อนตัดสินใจวางแผนการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - สก. ไม่มีโรงงานแปรรูปน้ำนมดิบเป็นของตนเอง - สมาชิกสหกรณ์ยังไม่ได้รับมาตรฐานฟาร์มครบถ้วน - ขาดการประสานงานกับสหกรณ์อื่นด้านระบบการผลิตน้ำนมที่มีคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - การบริหารจัดการของสหกรณ์ยังไม่เข้าสู่มาตรฐาน - สหกรณ์ขาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่เหมาะสม
10. สกก.เชียงใหม่ จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์ให้ความสำคัญและสนับสนุนให้มีรายได้ มีงานทำกับคนภายในครอบครัว สมาชิก - จัดให้มีการขึ้นทะเบียนกลุ่มสังกัดสหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ จำกัดไว้ - ให้ความสำคัญการดูแลสุขภาพอนามัยแก่สมาชิกและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง - สหกรณ์รับประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มเป้าหมายของสหกรณ์ เช่น ธกส. เกษตรกร ประมง ปศุสัตว์ ปกครอง ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง - สหกรณ์มีธุรกิจครบวงจรไว้บริการแก่ 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่ดำเนินงานของสหกรณ์ไม่ได้อยู่ในเขตชลประทาน 	

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
	สมาชิก - สหกรณ์ได้รับการยกย่องว่าผลิตและจำหน่ายพันธุ์ข้าวที่ดีมีมาตรฐาน 3 ปีซ้อนจากกรมวิชาการเกษตร		
กลุ่มเกษตรกร			
1. กลุ่มเกษตรกรทำไร่ห้วยสัก	- เป็นกิจกรรมกลุ่มแก้ปัญหาอาชีพการปลูกกล้วยของสมาชิก - ความผูกพันด้านสังคมของสมาชิกสูง - นำเอากิจกรรมที่เป็นปัญหาของสมาชิกไม่เชื่อมคยงธุรกิจกับสหกรณ์ใหญ่ในพื้นที่เดียวกัน	- กลุ่มไม่มีธุรกิจมากพอจะจัดจ้างพนักงานได้ - กลุ่มไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง	- กรรมการไม่มีความรู้และประสบการณ์พอที่จะจัดบัญชีกลุ่มได้ - แหล่งทุนยังมีน้อย
2. กลุ่มเกษตรกรทำสวนห้วยสัก	- เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตลำไยคุณภาพ - เชื่อมโยงกิจกรรมปัญหาของสมาชิกกับการสนับสนุนขององค์กรท้องถิ่นโดยผู้นำขององค์กรเป็นตัวเชื่อม	- กลุ่มไม่มีธุรกิจมากพอจะจัดจ้างพนักงานได้ - กลุ่มไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง	- กรรมการไม่มีความรู้และประสบการณ์พอที่จะจัดบัญชีกลุ่มได้ - แหล่งทุนยังมีน้อย
3. กลุ่มเกษตรกรทำนาสันตันเปา	- ผู้นำกลุ่ม กระ ตี อ รือ รัน เอา ใจ ใ ส่ แก้ปัญหาแก่สมาชิกโดยขบวนการกลุ่ม - สมาชิกมีความผูกพันด้านสังคมที่ดี มี	- กลุ่มไม่มีธุรกิจมากพอจะจัดจ้างพนักงานได้ - กลุ่มไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง	- กรรมการไม่มีความรู้และประสบการณ์พอที่จะจัดบัญชีกลุ่มได้ - แหล่งทุนยังมีน้อย

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
	ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำกลุ่ม		
4. กลุ่มเกษตรกรทำนา เวียงเหนือ	<ul style="list-style-type: none"> - การวางแผนการสั่งซื้อวัสดุการเกษตรที่จำเป็นกับกลุ่มล่วงหน้า - ผู้นำกลุ่มเป็นผู้มีความเสียสละ เอาใจใส่กับการบริหารงานกลุ่ม - สมาชิกให้ความร่วมมือกับกลุ่มดี 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มไม่มีธุรกิจมากพอ จะจัดจ้างพนักงานได้ - กลุ่มไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่การดำเนินงานกลุ่มท้องที่ 12 หมู่บ้าน ตำบลเวียงเหนือ การประสานงานทำให้เสียเวลา - สมาชิกอยู่ในเขตชลประทาน ทำนาข้าวมากกว่า 1 ครั้ง กลุ่มขาดอุปกรณ์การตลาด
5. กลุ่มเกษตรกรทำนาป่า ซาง	<ul style="list-style-type: none"> - มีกิจกรรม กลุ่มน้อย เป็นกิจกรรมกลุ่มแก้ปัญหาของสมาชิก เช่น มีโรงเรียน - กลุ่มอาหารสัตว์จากผลิตผลจากการสีข้าว กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ และกลุ่มออมทรัพย์ - มีแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำในพื้นที่ ได้แก่ อบต. - เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางเกษตรพึ่งตนเองของชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงราย 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มไม่มีธุรกิจมากพอจะจัดจ้างพนักงานได้ - กลุ่มไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - กรรมการไม่มีความรู้และประสบการณ์ผลที่จะจัดทำบัญชีกลุ่มได้ - แหล่งทุนยังมีน้อย

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
6. กลุ่มเกษตรกรทำนาดงม หาวัน	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแหล่งผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนที่มีคุณภาพ โดยการสนับสนุนของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล - เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้การผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนที่มีคุณภาพ และการผลิตข้าวคุณภาพ ตามความต้องการของตลาด 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มไม่มีธุรกิจมากพอจะจัดจ้างพนักงานได้ - กลุ่มไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มมีทุนน้อย - ไม่มีอุปกรณ์ด้านการตลาด
7. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ป่าก่อคำ	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างอาชีพเสริมจากรายได้หลัก (การเพาะปลูก) เป็นการเลี้ยงโคเนื้อ - สร้างแปลงหญ้าเป็นแหล่งอาหารโค ที่เหลือจำหน่ายหญ้าสด และเมล็ดหญ้าจำหน่ายเพื่อขยายพันธุ์ - เชื่อมโยงกิจกรรมกลุ่มกับหน่วยงานปศุสัตว์ เข้ามาดูแลสุขภาพสัตว์ และการผสมเทียมสัตว์ 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มไม่มีหญ้าขาย - ไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง - การขยายสมาชิกไม่หมู่บ้านอื่นในตำบลป่าก่อคำ ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งเงินทุน - คณะกรรมการกลุ่มขาดประสิทธิภาพการบริหารจัดการกลุ่มที่ดี
8. กลุ่มเกษตรกรกรทำนาศรี ดอนมูล	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งส่งเสริมและพัฒนาการปลูกข้าวของสมาชิกให้มีคุณภาพ - มุ่งเชื่อมโยงธุรกิจกลุ่มกับธุรกิจสหกรณ์การเกษตรเชิงแสน จำกัด ทุกรูปแบบ 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นกลุ่มจัดตั้งใหม่ - การดำเนินธุรกิจยังไม่มาก 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีสำนักงานเป็นของตนเอง

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
กลุ่มอาชีพ			
1. อาหารและเครื่องดื่ม	<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุดิบมีในท้องถิ่น - สมาชิกมีความสามัคคี - สินค้าได้รับมาตรฐาน อย. มพช. (บางกลุ่ม) - มีการรับประกันสินค้า - มีตลาดรองรับ 	<ul style="list-style-type: none"> - มีอายุการเก็บรักษาได้ไม่นาน - วัตถุดิบมีบางฤดู - การผลิตขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย - บรรจุกัณฑ์ยังไม่สะอาดตา - ไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเอง - ขาดแรงงาน - ต้นทุนการผลิตสูง - สินค้าเป็นที่นิยมเฉพาะท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนหมุนเวียนไม่เพียงพอ - การบริการจัดการกลุ่มยังไม่ดี - การดำเนินธุรกิจไม่ต่อเนื่อง - ขาดโรงเรือน อาคาร สถานที่ผลิต - ผู้ผลิตยังขาดความรู้ ความชำนาญ ในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน
2. ผักและเครื่องแต่งกาย	<ul style="list-style-type: none"> - มีเอกลักษณ์ลวดลายสวยงาม มีคุณภาพดี ไม่เหมือนใคร - เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และทอมือ - ดูแลง่าย สีไม่ตก - ได้รับการคัดสรรเป็นสินค้า OTOP - สินค้าได้รับมาตรฐาน มพช. สมส. - มีสถานที่ผลิตและจำหน่ายเป็นของกลุ่ม 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดแรงงาน - ผลิตไม่ทันตามลูกค้าสั่ง - สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร - ไม่มีผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบลวดลายใหม่ ๆ - ไม่สามารถผลิตสินค้าตามตัวอย่างได้ 100% - ต้นทุนการผลิตสูง - ไม่มีพาหนะนำสินค้าไปจำหน่าย - สมาชิกส่วนมากเป็นผู้สูงวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการลอกเลียนแบบ - ขาดเงินทุนหมุนเวียน - ผู้นำกลุ่มขาดทักษะในการดำเนินธุรกิจ การบริหารจัดการกลุ่ม - กรรมการไม่รู้จับบทบาทหน้าที่ของตนเอง - ชาวชนไม่ให้ความสนใจ

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
3. สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร และยา	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มมีความสามัคคี - ผลิตภัณฑ์กลุ่มเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย - บรรจุกฎเกณฑ์ สวยงาม - ผลิตภัณฑ์ มีมาตรฐาน อย. มพช. - กลุ่มเป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน - ผลิตภัณฑ์กลุ่มได้รับการคัดสรรเป็นสินค้า OTOP ระดับ 4 ดาว - วัตถุประสงค์มีในท้องถิ่น - มีตลาดรองรับแน่นอน - กลุ่มเป็นเครือข่ายในการรับฝากสินค้ากลุ่มอื่นมาจำหน่าย 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตไม่ทันตามลูกค้าสั่ง - มีมีอาคารสถานที่ผลิตเป็นของกลุ่ม - ขาดแรงงาน - ขาดแคลนวัตถุดิบในบางช่วงฤดูกาล 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดเงินทุนหมุนเวียน
4. ศิลปะประดิษฐ์ ของที่ระลึก และของใช้ตกแต่ง	<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุประสงค์มีในท้องถิ่น - ผลิตภัณฑ์สวยงาม มีประโยชน์ในการใช้สอย - ผลิตสินค้าได้ตามความต้องการของตลาด - มีสินค้าหลากหลาย - สินค้ามีมาตรฐาน มพช. 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตไม่ทันตามลูกค้าสั่ง - ขาดเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ทันสมัย - บรรจุกฎเกณฑ์ไม่สวยงาม - ไม่สามารถจำกัดเชื้อรา และมอดได้ - ไม่มีการพัฒนารูปแบบที่ทันสมัย - จำนวนวัตถุดิบลดลง - ขาดแรงงาน และผู้ชำนาญในการผลิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม - ผู้นำไม่มีความเสถียร - ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณไม่ต่อเนื่อง - สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ

ชื่อ ที่อยู่	จุดเด่น	จุดด้อย	ปัญหาอุปสรรค
		สินค้า - สมาชิกผู้ผลิตงานประดิษฐ์ ส่วนมากเป็นผู้สูงวัย	
5. อื่นๆ เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพปลูกผักปลอดสารพิษ แปรรูปผลผลิตการเกษตร บริการนวดบริการอาหาร ที่พักและท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มมีความสามัคคี - มีการแบ่งงานกันตามความถนัด และเหมาะสม - วัตถุดิบส่วนมากมีในท้องถิ่น - นำวัตถุดิบที่เป็นศัตรูพืช เช่น หอยเชอร์รี่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ - ขาดแรงงานในการผลิต - ตลาดไม่กว้างขวาง - ผลิตภัณฑ์เก็บรักษาได้ไม่นาน - ผู้ผลิตไม่มีความรู้ ความชำนาญ ด้านการผลิตสินค้า - วัตถุดิบมีราคาแพง มีบางช่วงฤดูกาล - ขาดวัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการผลิตสินค้า - สมาชิกผู้ผลิตส่วนมากเป็นผู้สูงวัย 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดเงินทุนหมุนเวียน - การขนส่งแพง - ผู้บริโภคขาดความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ - ชาวชนไม่ให้ความสนใจด้านการเกษตร

1.3 Baseline survey เกี่ยวกับเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่เดิมในพื้นที่จังหวัด

บทบาทภารกิจของเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่เดิมในพื้นที่จังหวัด

1. เครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสหกรณ์

สถาบันเกษตรกรเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างกันบ้างตามแต่สถานภาพ ความรู้จັกมกคุ้น ความคุ้นเคย ความเชื่อมั่นต่อกันบ้าง แต่ไม่แพร่หลาย จะจำกัดอยู่ในวงเฉพาะสหกรณ์ขนาดใหญ่ระหว่างอำเภอ โดยอาศัย การเชื่อมต่อและการแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ที่เป็นเจ้าภาพสหกรณ์หรือเป็นสหกรณ์ที่มีแผน ดำเนินงานอยู่ในอำเภอเดียวกัน บรรดาผู้บริหารสหกรณ์รู้จักคุ้นเคยกัน เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยง ธุรกิจต่อกัน

ก่อนเดือนมิถุนายน การฝากเงินมี 7 คู่ มูลค่า 13,992,124 บาท ซื้อขาย รวม 38 คู่ มูลค่า 18,445,853 บาท การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 33 ราย (20 สหกรณ์/กลุ่ม)

2. เครือข่ายการผลิตและการตลาดของกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพสังกัดสหกรณ์ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 209 กลุ่ม มีการเชื่อมโยงธุรกิจต่อกันอยู่ 45 กลุ่ม คิดเป็น 21.53% ของจำนวนกลุ่มทั้งหมด

3. ชุมชนสหกรณ์จังหวัดเชียงราย

สมาชิกชุมชนสหกรณ์จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 38 แห่ง มีการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างกัน ตามปกติไม่ถึง 50% ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เนื่องจากชุมชนตนเองมีข้อจำกัด ด้านการบริหารจัดการ สภาพ ทุนหมุนเวียนแหล่งทุนดอกเบี้ยต่ำไม่เอื้อต่อสหกรณ์สมาชิกที่จะมาใช้บริการกับชุมชนสหกรณ์ เพาะต้องมา เสียค่าบริการจัดการในสถานที่สูงกว่า

4. ชมรมผู้จัดการสหกรณ์จังหวัดเชียงราย

ชมรมผู้จัดการและพนักงานสหกรณ์ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2529 วัตถุประสงค์เพื่อจะช่วยเหลือด้านสังคม และ ด้านบุคลากร

ปี พ.ศ. 2548-49 เป็นกิจกรรมรูปธรรมและชัดเจน ประชานมิวาระ 2 ปี มีข้อบังคับ เป็นความสัมพันธ์ เพิ่มศักยภาพธุรกิจ การบริหารงาน สันทนาการ บุคคลของสหกรณ์ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ประเภท การเกษตร

ปัจจุบันมีประมง และแนวโน้มนั้ประเภทออมทรัพย์ สร้างความคุ้นเคยส่วนตัวก่อนดำเนินธุรกิจ ขยาย วงกว้างทั้งแนวนอน และแนวตั้ง มีการประชุม 2 เดือน/ครั้ง เชื่อม โยงด้วยระยะเวลาเครือข่ายของจังหวัดเพื่อ เอื้อประโยชน์ต่อกันและกัน

1.4 สรุป

บทบาทภารกิจเครือข่ายพันธมิตรที่มีอยู่เดิมจะเป็นไปทั้งที่เป็นโดยธรรมชาติและการจัดตั้งโดยองค์กรของภาครัฐและเอกชน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการที่มีต่อกัน โดยต่างฝ่ายเชื่อมั่น ศรัทธาที่มีต่อกันเป็นพื้นฐานเดิม แรงกระตุ้นและผลักดันในการแลกเปลี่ยนเพื่อเกิด โอกาสของกันและกัน เพิ่มขึ้น โดยการหนุนเสริมของหน่วยงานและองค์กรดังกล่าว แต่ก็ มีไม่น้อยที่ยังไม่ชัดเจน และเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอ มีผลทำให้แต่ละสถาบันเกษตรกรและกลุ่มองค์กรเป้าหมาย ไม่สามารถกำหนดแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนไว้เป็นการล่วงหน้า น่าจะเป็นการสูญเสียโอกาสที่ดีของบางสถาบันเกษตรกรไปในการขยายโอกาสทางธุรกิจและการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มองค์กรดังกล่าวจะมีศักยภาพมากน้อยขนาดไหน

บทที่ 2

บทสังเคราะห์ข้อมูลคนจนในพื้นที่จังหวัด

2.1 แหล่งข้อมูล วิธีการเก็บข้อมูล

กระบวนการขึ้นทะเบียนคนจน โดยการไปแจ้งรายชื่อ ณ ที่ทำการที่ว่าการอำเภอ หรืออำเภอเคลื่อนที่ทางเจ้าหน้าที่สอบถามข้อมูลทั่วไป และปัญหาของผู้แจ้ง จากนั้นกรอกเอกสารให้ครบถ้วน เพื่อแยกประเภทของปัญหา หลังจากนั้นมีการตรวจสอบข้อมูลคนจน และจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับรองคนจน (ผู้ประสบกับปัญหา 7 เรื่อง) ข้อมูลจัดเก็บสำนักงานจังหวัดเชียงรายเป็นผู้จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนคนจนของจังหวัดเชียงราย ซึ่งหากหน่วยงานใดต้องการทราบว่าสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรตนเอง สามารถขอรายชื่อได้ที่สำนักงานจังหวัด (แต่ต้องมาคัดแยกรายชื่อสมาชิกของกลุ่ม/องค์กรเอง) ในส่วนของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย ได้ประสานขอรายชื่อกับสำนักงานจังหวัดเชียงราย และคัดแยกจัดเก็บข้อมูลสมาชิกสหกรณ์ ในส่วนของข้อมูลทะเบียนคนจน และเสนอข้อมูลในส่วนของสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย

2.2 ตารางวิเคราะห์ข้อมูลคนจนจดทะเบียน

รายการ	จำนวนคนจนจดทะเบียน(คน)	ค่าร้อยละ
ประชากรในจังหวัด	1,003,174 คน	100
ผู้จดทะเบียนคนจนในจังหวัด	219,353	21.85
• แบ่งตามพื้นที่		
1) อำเภอเมืองเชียงราย	32,151	
2) อำเภอเวียงชัย	9,286	
3) อำเภอเชียงของ	15,077	
4) อำเภอเทิง	18,504	
5) อำเภอพาน	24,321	
6) อำเภอป่าแดด	6,064	
7) อำเภอแม่จัน	14,009	
8) อำเภอเชียงแสน	9,985	
9) อำเภอแม่สาย	7,367	
10) อำเภอแม่สรวย	17,816	
11) อำเภอเวียงป่าเป้า	13,189	
12) อำเภอพญาเม็งราย	9,676	

รายการ	จำนวนคนจนจดทะเบียน(คน)	ค่าร้อยละ
13) อำเภอเวียงแก่น	5,108	
14) อำเภอขุนตาล	7,420	
15) อำเภอแม่ฟ้าหลวง	5,564	
16) อำเภอแม่ลาว	6,686	
17) กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง	5,083	
18) กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง	3,630	
19) กิ่งอำเภอดอยหลวง	4	
20) เทศบาลตำบลแม่ลาว	407	
21) เทศบาลตำบลแม่จะจาน	9	
22) เทศบาลตำบลห้วยไคร้	607	
23) เทศบาลตำบลแม่สาย	1,357	
24) เทศบาลนครเชียงราย	6,033	
• แบ่งตามปัญหาความยากจน		
1) สย. 1 ปัญหาที่ดินทำกิน	144,080	
2) สย. 2 ปัญหาคนเร่ร่อน	108	
3) สย. 3 ปัญหาผู้ประกอบการอาชีพผิดกฎหมาย	125	
4) สย. 4 ปัญหาการให้ความช่วยเหลือนักเรียน/ นักศึกษาให้มีรายได้จากอาชีพที่เหมาะสม	4,713	
5) สย. 5 ปัญหาการถูกหลอกลวง	1,988	
6) สย. 6 ปัญหาหนี้สินภาคประชาชน	110,164	
7) สย. 7 ปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจน	30,131	
8) ปัญหาอื่น ๆ	47,059	
* หมายเหตุ รายละเอียดแต่ละอำเภอนำเสนอตามตารางด้านล่าง		
สมาชิกสหกรณ์	-	
• สหกรณ์จดทะเบียน		
• สหกรณ์ภาคประชาชน		
สมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมเครือข่ายของโครงการ	-	
• สหกรณ์จดทะเบียน		
• สหกรณ์ภาคประชาชน		

ตารางแสดง จำนวนผู้จดทะเบียนจำแนกตามปัญหา (แบบ สย.1-7) จังหวัดเชียงราย

อำเภอ/เขต/เทศบาล	สย. 1	สย. 2	สย. 3	สย. 4	สย. 5	สย.6	สย. 7	ปัญหา อื่น ๆ	รวม
1) อำเภอเมืองเชียงราย	21,834	29	26	1,387	189	13,340	4,081	6,785	47,671
2) อำเภอเวียงชัย	6,567	10	8	131	101	4,495	2,156	1,220	14,688
3) อำเภอเชียงของ	8,329	2	2	316	148	8,497	1,871	4,892	24,057
4) อำเภอเทิง	12,178	6	1	66	226	12,174	1,699	1,844	28,194
5) อำเภอพาน	10,161	2	15	562	225	14,647	2,398	6,757	34,767
6) อำเภอป่าแดด	4,077	2	0	108	67	4,319	486	142	9,201
7) อำเภอแม่จัน	10,930	13	14	169	64	5,161	2,725	867	19,943
8) อำเภอเชียงแสน	7,698	5	4	221	124	5,089	1,467	2,806	17,414
9) อำเภอแม่สาย	5,310	1	10	214	65	4,104	1,530	666	11,900
10) อำเภอแม่สรวย	15,268	13	3	228	27	8,463	2,462	6,388	32,852
11) อำเภอเวียงป่าเป้า	9,848	6	17	270	41	5,018	1,295	1,997	18,492
12) อำเภอพญาเม็งราย	6,964	5	4	433	234	6,113	1,362	659	15,774
13) อำเภอเวียงแก่น	2,171	0	0	122	8	3,292	460	2,586	8,639
14) อำเภอขุนตาล	4,943	1	4	232	173	4,615	764	813	11,545
15) อำเภอแม่ฟ้าหลวง	3,833	3	0	12	31	1,473	954	1,754	8,060
16) อำเภอแม่ลาว	4,744	1	9	181	72	2,138	643	1,623	9,411
17) กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง	2,942	1	0	24	99	3,377	925	1,062	8,430
18) กิ่งอำเภอเวียงเชียงรุ้ง	1,522	2	0	20	16	1,276	350	2,000	5,186
19) กิ่งอำเภอดอยหลวง	3	0	0	0	0	0	2	1	6
20) เทศบาลตำบลแม่ลาว	267	0	0	0	2	123	60	65	517
21) เทศบาลตำบลแม่ชะงาน	9	0	0	0	0	3	2	0	14
22) เทศบาลตำบลห้วยไคร้	506	1	2	2	15	265	175	34	1,000
23) เทศบาลตำบลแม่สาย	732	1	4	9	4	240	322	474	1,786
24) เทศบาลนครเชียงราย	3,244	4	2	6	57	1,942	1,942	1,624	8,821
รวม	144,080	108	125	4,713	1,988	110,164	30,131	47,059	338,368

2.3 บทสรุป

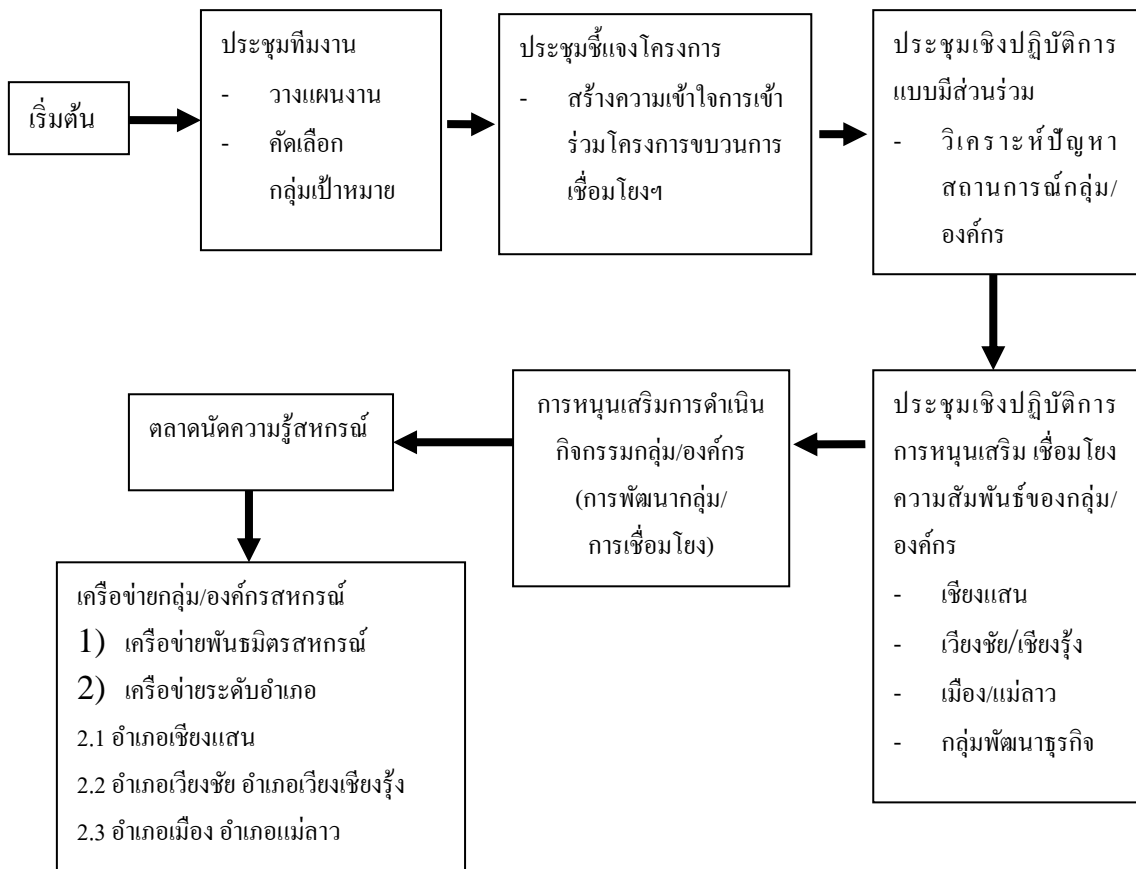
การขึ้นทะเบียนคนจน ปัญหาที่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงรายแจ้งมากที่สุด คือ ปัญหาที่ดินทำกิน (สย. 1) รองลงมา คือ ปัญหาหนี้สินภาคประชาชน (สย.6) ปัญหาที่แจ้งน้อยที่สุด คือ ปัญหาคนเร่ร่อน (สย. 2) รองลงมา ปัญหาผู้ประกอบการอาชีพผิดกฎหมาย (สย. 3) พื้นที่ที่มีคนมาแจ้งมากที่สุด คือ พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย รองลงมา คือ อำเภอพาน และอำเภอแม่สรวย พื้นที่ที่แจ้งน้อยที่สุด คือ กิ่งอำเภอดอยหลวง รองลงมา คือ เทศบาลตำบลแม่ชะงาน

บทที่ 3

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่าของทีมวิจัย

การดำเนินงาน โครงการวิจัยนี้ เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยให้กลุ่ม/สหกรณ์ประเมินตนเอง เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้ศักยภาพเครือข่าย รู้พฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ และความยากจน สนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในพื้นที่จังหวัดเพื่อไปหนุนเสริมกลุ่ม/สหกรณ์ รวมทั้งศึกษากระบวนการผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้และการสร้างเครือข่ายพันธมิตรในพื้นที่จังหวัด

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่าของทีมวิจัย สรุปได้ดังนี้

รูป กระบวนการเชื่อมโยงขบวนการเครือข่าย จังหวัดเชียงราย

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่าของทีมวิจัย

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
1.	25-27 ส.ค. 48	ประชุมทีมวิจัยโครงการสหกรณ์ 36 จังหวัด	ทีมวิจัย ผู้นำกลุ่ม/ องค์กรภาค ประชาชน ทั้ง 36 จังหวัด	มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ กรุงเทพ ฯ	เป็นการนำเสนอบทเรียนการดำเนินโครงการแนวทางพัฒนา เครือข่ายฯ 9 จังหวัด ที่ดำเนินการเสร็จแล้ว ทั้งรูปแบบนิทรรศการ และการสัมมนา สร้างการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จำลอง และการ แลกเปลี่ยนหรือแนวทางการดำเนินโครงการ ผลที่ได้รับ จากการเข้า ร่วมกิจกรรม คือ สร้างความเข้าใจร่วมกันของทีมวิจัยและผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้กระบวนการในการดำเนิน โครงการวิจัยจากสถานการณ์จำลองที่กำหนดให้ และได้แนวคิดและ แนวทางการดำเนินโครงการวิจัย รวมทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายความ ร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกันของทีมวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง	3 วัน
2.	14 ก.ย. 48	ประชุมทำความเข้าใจทีมวิจัยใน พื้นที่	ทีมวิจัยกลาง ทีมวิจัยในพื้นที่ จำนวน 12 คน	สนง. สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างทีมวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการวาง แนวทางการดำเนินงาน และแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ แต่ละบุคคล ในการประสานงาน และการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้ในการดำเนินงาน ทำให้สร้างความร่วมมือในการดำเนินงาน ร่วมกันของทีมวิจัย แกนนำ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการชี้แจงทำ ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยในทิศทางเดียวกัน และหารือ แผนการดำเนินงานพร้อมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของ แต่ละคน	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
3.	ต.ค. 48	การศึกษาสถานการณ์และบทบาทการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่ม/องค์กรประชาชน	ทีมวิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน	จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลสถานการณ์และบทบาทการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย - คัดเลือกพื้นที่ดำเนินการระยะแรก 5 พื้นที่ คือ อำเภอเมือง อำเภอเชียงแสน อำเภอเชียงรุ่ง อำเภอเวียงชัย และอำเภอแม่ลาว - แนวทางการดำเนินงานร่วมกัน (กำหนดลงพื้นที่) 	10 วัน
4.	10 พ.ย . 48	เวทีสร้างความเข้าใจระหว่างผู้นำกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่อำเภอเชียงแสน	ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่/แกนนำกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และผู้ที่สนใจ จำนวน 23 คน	สนง.สกก. เชียงแสน	<p>เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ และสหกรณ์ในพื้นที่อำเภอเชียงแสนมีการทบทวนการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่มภายใต้การเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นลักษณะการเชื่อมโยงแบบไม่เป็นทางการ มีการพบปะกันบ้างโดยทางสำนักงานสหกรณ์เป็นผู้ประสาน มีการช่วยเหลือให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน แต่การจัดเวทีแลกเปลี่ยนหารือการเชื่อมโยงเครือข่ายช่วยเหลือหนุนเสริมระหว่างกลุ่มยังไม่ค่อยมี การเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรระหว่างกลุ่ม องค์กรนั้นทุกคนเห็นความสำคัญและสนใจนัดหมายเพื่อหารือในการเชื่อมโยงเครือข่ายต่อไป</p> <p><u>ปัญหาที่พบในแต่ละกลุ่ม เช่น</u> ด้านเงินทุน การตลาด ผลผลิต การบริหารจัดการ และสมาชิก</p> <p><u>ความต้องการเพิ่ม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การรวมกลุ่มสมาชิก - การพัฒนาผลิตภัณฑ์/การบรรจุภัณฑ์ - ลดต้นทุน(ต้นทุนสูง) 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนหมุนเวียน - วัตถุประสงค์(กล้วย) - ความรู้เรื่องบัญชี - ลิขสิทธิ์ลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ /ยี่ห้อ - การตลาด <p><u>แนวทางการพัฒนากลุ่ม/องค์กร</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาสมาชิกกลุ่ม - การขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ - การรวมกลุ่มการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ <p><u>ผลที่ได้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจและความร่วมมือที่ดีของแกนนำกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่อำเภอเชียงแสน - แกนนำกลุ่ม/องค์กร ทราบความเป็นมาของโครงการวิจัย และหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน 	
5.	11 พ.ย . 48	เวทีสร้างความเข้าใจระหว่างผู้นำกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่อำเภอเวียงชัย	ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่/แกนนำกลุ่มสหกรณ์กลุ่มเกษตร กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และผู้ที่สนใจ 25 คน	สนง. สกค. เวียงชัย	<p>การเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นการเชื่อมลักษณะเพื่อน เพื่อนจากกลุ่ม/สหกรณ์ และพี่เลี้ยง</p> <p><u>ปัญหาพร้อม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาด้านกลุ่ม/องค์กร(การหนุนเสริมจากภาครัฐ) - ปัญหาการทำงานกรมส่งเสริม (การปรับโครงสร้าง สกค./การรวมศูนย์จังหวัด) 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> - เรื่องหนี้สูญ <u>ผลที่ได้</u> <ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจและความร่วมมือที่ดีของแกนนำกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่อำเภอเวียงชัย - แกนนำกลุ่ม/องค์กร ทราบความเป็นมาของโครงการวิจัย และหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน 	
6.	12 พ.ย.48	เวทีสร้างความเข้าใจระหว่างผู้นำกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอแม่ลาว	ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่/แกนนำกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และผู้ที่สนใจ จำนวน 42 คน	สนง. สกค. เชียงราย	<u>ผลที่ได้</u> <ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจและความร่วมมือที่ดีของแกนนำกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่อำเภอเมือง และอำเภอแม่ลาว - แกนนำกลุ่ม/องค์กร ทราบความเป็นมาของโครงการวิจัย และหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน 	1 วัน
7.	6 ธ.ค. 48	ประชุมเสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจและสินเชื่อ ขบวนการสหกรณ์	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้แทนจากองค์กร สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร (29สหกรณ์/กลุ่ม) และทีมวิจัย จำนวน 51 คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - การแลกเปลี่ยนข้อมูลการดำเนินธุรกิจระหว่างสหกรณ์ สถานการณ์การดำเนินงานแต่ละกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีการดำเนินงานให้แก่สมาชิก และระหว่างกลุ่ม สหกรณ์ ไม่ว่าจะด้านสินเชื่อ การรับฝากเงิน การรวมกันซื้อ รวมการขาย - เกิดการเชื่อมโยงธุรกิจ และวางแนวทางการดำเนินงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
8.	14 ธ.ค.48	การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การจัดการความรู้” กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ (เวทีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการ เชื่อมโยงเครือข่าย)	ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่/ แกนนำกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร กลุ่ม อาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 25 คน	สนง. สกค. เมืองเชียงราย	- มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล บทเรียน การดำเนินกิจกรรมของแต่ละ กลุ่ม รวมทั้งข้อแนะนำต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น สร้างความเป็นพี่เป็นน้องระหว่างกันมากขึ้น ความภาคภูมิใจ/ความสำเร็จ ● การช่วยเหลือสมาชิกในการแก้ไขปัญหา เช่น การแก้ไขปัญหา ผลผลิตตกต่ำ โดยการรวมกลุ่มซื้อขาย การระดมหุ้น การรับฝาก เงิน-กู้เงินให้กับสมาชิก การใช้คำปรึกษาแนะนำซึ่งกันและกัน เป็นต้น ● กลุ่มมีการบริหารจัดการที่ดี เป็นที่ยอมรับของสมาชิก ● ส่งเสริมอาชีพให้สมาชิก ทำให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การรวมกลุ่มกันทำและขายทำให้สินค้าขายได้มากขึ้น ตลาด กว้างขึ้น ● การมีสมาชิกเพิ่มขึ้น ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ ● มีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ ● เกิดการยอมรับของสมาชิก มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ● มีหน่วยงานให้การสนับสนุนกลุ่มมากขึ้น เช่น สหกรณ์ ธนาคาร เพื่อการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ปัญหา/อุปสรรค ● การบริหารจัดการกลุ่ม ขาดความรู้เรื่องการทำบัญชี การค้า	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p>ชำระหนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การมีส่วนร่วมของสมาชิกค่อนข้างน้อย ● ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอน ● ราคาผลผลิตตกต่ำ ● ผลิตภัณฑ์ไม่ได้รับรองมาตรฐาน สินค้าเก็บไม่ได้นาน สินค้าค้างสต็อก ● ขาดวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัย ● ค่าแรงงานแพง บางอย่างต้องใช้คนที่มีความชำนาญทำให้ขาดแรงงาน ● การขาดงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม - สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่ม เห็นช่องทางการการเชื่อมโยงกันมากขึ้น - หาหรือแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละแห่งจากเดิมเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจ จากการพูดคุยกันมีการเชื่อมโยงทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา มาร่วมด้วย <p>แนวทาง/ความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุนให้เพียงพอกับการดำเนินงานกลุ่ม ● ตลาดรองรับสินค้ากลุ่มที่มีคุณภาพ ● มีการวางแผนการผลิตร่วมกัน อาจจะเริ่มจากสมาชิก ขยายไปยัง 	

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา	
					<p>กลุ่มต่าง ๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากขึ้น ● การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มให้กว้างมากขึ้น ● หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องคอยเป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำ หาข้อมูลใหม่ ๆ มาให้สมาชิก และมีการติดตามกิจกรรมกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ 		
9.	15 48	ธ.ค.	การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การจัดการความรู้” กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ (เวทีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการ เชื่อมโยงเครือข่าย)	ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่/ แกนนำกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร กลุ่ม อาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และผู้ที่สนใจ จำนวน 25 คน	สนง.สกก. เชียงใหม่	<p>- มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล บทเรียน การดำเนินกิจกรรมของแต่ละ กลุ่ม รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น สร้างความเป็นพี่เป็นน้องระหว่างกันมากขึ้น</p> <p>ความภาคภูมิใจ/ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับ การเป็นสินค้า OTOP ● เป็นการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คนรุ่นหลังได้ รู้จัก เช่น การแปรรูปต่าง ๆ การผลิตตุ๊ก จักสาน การทอผ้า โดยเฉพาะผ้าทอลายเชียงใหม่ ลายประจำท้องถิ่น ● ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ● การทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการสร้างความสามัคคีในกลุ่ม ● กลุ่มได้ช่วยเหลือชุมชน เช่น ให้ทุนการศึกษา การพัฒนาชุมชน วัด จัดสวัสดิการให้กับสมาชิกและชุมชน เป็นต้น ● เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้เข้ามาเรียนรู้ 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p>ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พลังความคิดของสมาชิก เกิดจากการเห็นปัญหาร่วมกัน และการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ● มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันชัดเจน ● ความตั้งใจจริง ● มีการทดลองปฏิบัติ และเรียนรู้กับสิ่งที่ทำ ● มีทุนหมุนเวียนภายในกลุ่ม ● มีหน่วยงานคอยให้การสนับสนุน <p>ปัญหา/อุปสรรค</p> <ul style="list-style-type: none"> ● วัสดุในการทำผลิตภัณฑ์ขาดตลาด เช่น กลุ่มกล้วยกวน ไม่มีกล้วยเพียงพอในการทำ ● ปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์ ขาดเครื่องมือในการบรรจุหีบห่อ การบรรจุหีบห่อไม่ได้มาตรฐาน ไม่ดึงดูดใจผู้บริโภค ● ต้นทุนสูง บางอย่างสั่งวัสดุจากที่อื่น เช่น ส้มฝ่ำที่เชียงใหม่ ทำให้เพิ่มต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ● ขาดแรงงานในการผลิต ค่าจ้างแรงงานสูง โดยเฉพาะการผลิตที่ต้องใช้ความละเอียด ฝีมือ และความชำนาญ ซึ่งหายาก และขาดคนสืบทอดต่อ ● ผลิตภัณฑ์เก็บไว้ได้ไม่นาน ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 	

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดการด้านการบัญชีกลุ่มยังไม่ดีพอ ● ปัญหาด้านการตลาดที่ไม่แน่นอน บางช่วงไม่สามารถขาดผลิตภัณฑ์ได้ โดยเฉพาะฤดูฝน - สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่ม เห็นช่องทางการการเชื่อมโยงกันมากขึ้น - หาหรือแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละแห่ง จากเดิมเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจ จากการพูดคุยกันมีการเชื่อมโยงทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา มาร่วมด้วย <p>แนวทาง/ความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ ● การอบรมการทำบัญชีกลุ่ม ● ปรับปรุงโรงเรือนการผลิตให้มีคุณภาพมากขึ้น ● ต้องการสนับสนุนงบประมาณ ความรู้ เครื่องมือต่าง ๆ ● เพิ่มศักยภาพกลุ่ม อบรมด้านต่าง ๆ 	
10.	16 ธ .ค . 48	การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การจัดการความรู้” กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ (เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการเชื่อมโยงเครือข่าย)	ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่/แกนนำกลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตร กลุ่มอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน และผู้ที่สนใจ จำนวน 20 คน	สนง. สกค. เวียงชัย	<ul style="list-style-type: none"> - มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล บทเรียน การดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่ม รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ทำให้รู้จักกันมากขึ้น สร้างความเป็นพี่เป็นน้องระหว่างกันมากขึ้น <p>ความภาคภูมิใจ/ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● สามารถดำเนินงานกลุ่ม/สหกรณ์ให้มีความเข้มแข็ง สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้ 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> ● ให้การศึกษาอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม ● ช่วยเหลือเชื่อมโยงสหกรณ์อื่น ๆ ทั้งด้านวัสดุการเกษตร การซื้อขายสินค้าทางการเกษตร เป็นต้น ● ได้รับการยอมรับ เช่น สหกรณ์ปฏิรูปที่ดินเชิงรุก ได้รับรางวัลดีเด่นในการรักษาป่า กลุ่มทำนาค่าบลวงเหนือได้รับรางวัลดีเด่น ● ธรรมชาติให้มีการรักษาชุมชนและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ● ได้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กลุ่มทอผ้าก็กระตุกบ้านเหล่า มีการรวมกลุ่มทอผ้าลายพื้นเมือง ซึ่งเป็นลายที่ไม่เหมือนใคร ● ผลิตภัณฑ์กลุ่มได้รับการรับรองเป็นสินค้า OTOP ● สร้างรายได้ สร้างอาชีพให้กับชุมชน ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ● สามารถบริหารงานในกลุ่มไม่ให้มีหนี้ได้ ซึ่งจากเดิมกลุ่มมีหนี้เป็นจำนวนมาก มีการปรับเปลี่ยนคณะทำงาน แนวทางการดำเนินงาน สามารถทำให้กลุ่มไม่มีหนี้สิน (กลุ่มเกษตรกรทำงานตำบลเวียงเหนือ) ● เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่น ด้านการรวมกลุ่มอาชีพ <p>ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● มีหน่วยงานคอยให้การสนับสนุน ทั้งงบประมาณ และความรู้ต่าง ๆ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการตรวจบัญชีสหกรณ์ ปศุสัตว์ ธกส. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น 	

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> ● สภาพพื้นที่ที่เอื้อต่อการทำกิจกรรม เช่น พื้นที่ทำนา พื้นที่ทำไร่นาสวนผสม ● มีวัสดุในการผลิตสินค้าในชุมชน ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ ● การมีแกนนำที่เข้มแข็ง เสียสละ มีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ทำให้กลุ่มเข้มแข็งและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง <p>ปัญหา/อุปสรรค</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ● สมาชิกบางส่วนขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม ● สมาชิกขาดความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ ● ต้นทุนการผลิตสูง ● ขาดอุปกรณ์ที่สำคัญในการผลิตสินค้า ทำให้ผลิตสินค้าไม่ทัน เช่น กลุ่มแกะสลัก ● ขาดแรงงานฝีมือ เพราะผลิตภัณฑ์บางอย่างต้องใช้ความชำนาญและฝีมือ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ค่อนข้างที่จะหายาก และมีคนสืบทอดน้อย ● ปัญหาร้ายธรรมชาติ โดยเฉพาะกลุ่มทำการเกษตร <p>- สร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่ม เห็นช่องทางการเชื่อมโยงกันมากขึ้น</p> <p>- หาหรือแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละแห่งจากเดิมเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจ จากการพูดคุยกันมีการเชื่อมโยง</p>	

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p>ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา มาร่วมด้วย</p> <p>แนวทาง/ความต้องการ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อบรมให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ เน้นการประกอบอาชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง ● มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และการบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ● ต้องการงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ มีวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่พร้อมและทันสมัย ● ต้องการขยายแนวคิดการทำงานทั้งด้านสหกรณ์ และการทำเกษตรผสมผสานให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในชุมชนให้มากขึ้น ● มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง และสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม และสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี 	

หมายเหตุ

จากเวทีทั้ง 3 ครั้งนี้ (ลำดับที่ 8 -10) ทางทีมวิจัยได้ใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยให้ความสำคัญกับการเล่าของแกนนำแต่ละกลุ่ม ซึ่งจากการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันทำให้เห็นข้อมูล บทเรียน แนวทางการดำเนินงาน ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งปัญหาบางอย่างนั้นได้รับคำแนะนำแนวทางการแก้ไขจากสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาบางอย่างสามารถที่จะดำเนินการพร้อมๆ กันได้ เช่น การอบรมเรื่องบรรจุภัณฑ์ หรือมีการหาช่องทางตลาดให้แก่กัน มีการเชื่อมโยงด้านผลิตภัณฑ์ วัสดุต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น กลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้มีประธานกลุ่มจักสานในการนำตะกร้ามาพัฒนารูปแบบ บางกลุ่มบางครั้งต้องสั่งวัสดุจากที่อื่น เมื่อมาแลกเปลี่ยนกันเห็นช่องทางในการหาวัสดุที่ใกล้ขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง เป็นต้น เวทีครั้งนี้เป็นเพียงการเริ่มต้น ทำให้แกนนำที่เข้าร่วมเห็นแนวทางเชื่อมโยงการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น ซึ่งต้องมีการหารือในการเชื่อมโยง รวมทั้งแกนนำที่เข้าร่วมครั้งนี้ต้องนำแนวคิดเหล่านี้กลับไปสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อได้หาแนวทางการดำเนินงานร่วมกันต่อไป

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
11.	28 ม.ค. 49	ประชุมหารือคณะวิจัย	จำนวน 11 คน	สนง. สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	- เป็นการสรุปความเคลื่อนไหวการดำเนินงานคณะวิจัย - สรุป/ทบทวนข้อมูล เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง และส่วนที่ขาดหายไป หรือว่ายังไม่ชัดเจน ให้มีความชัดเจนมากขึ้น	1 วัน
12.	2 ก.พ. 49	ประชุมการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพระดับจังหวัด	ตัวแทนสหกรณ์/ กลุ่มอาชีพในพื้นที่ จังหวัดเชียงราย เช่น กลุ่มแปรรูป กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ (26กลุ่ม/สหกรณ์) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และทีมวิจัย จำนวน 48 คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	- ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องความเคลื่อนไหวการดำเนิน ธุรกิจของแต่ละกลุ่ม ปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางแก้ไข ร่วมกัน ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่ม 1) ขาดเงินทุนหมุนเวียน ในการพัฒนาสินค้า การจัดอบรมให้ ความรู้ที่ต้องใช้วิทยากร การจัดทำตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ 2) ขาดอุปกรณ์การแปรรูปที่ได้มาตรฐาน ของเดิมที่มีอยู่แล้วเกิด การชำรุด เสียหาย เพราะใช้งานมานานแล้ว 3) เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มบุคคลภายนอกในหมู่บ้านที่ไม่ใช่ สมาชิก และมีการต่อต้านด้านงบประมาณสนับสนุน 4) กลุ่มอาชีพยังไม่มีความรู้ หรือความชำนาญด้านการตลาด เท่าที่ควร โดยเฉพาะการซื้อวัตถุดิบจากโรงงานโดยตรง ซึ่งไม่รู้ ว่าวัตถุดิบที่มีราคาถูกหรือมีโรงงานไหนที่จำหน่ายบ้าง ทำให้ ต้องรับซื้อจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งมีราคาสูง 5) ขาดแรงงานและผู้ชำนาญในการผลิตสินค้า 6) ขาดแคลนโรงเรือนสำหรับผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน - มีการหารือการรวมซื้อรวมขาย สร้างเครือข่ายความร่วมมือ	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p>ระหว่างกลุ่ม</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขยายผลสู่กลุ่มอื่นมากขึ้น และทางสำนักงานสหกรณ์จังหวัด เชียงราย มีการจัดรายการทางสถานีวิทยุ FM 103 MHz ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถที่จะเข้ามาประสานงานเพื่อจัดรายการในการประชาสัมพันธ์สินค้าแต่ละกลุ่มได้ - หาด้านการสร้างกลุ่มเครือข่ายกลุ่มอาชีพสหกรณ์ เครือข่าย ต้องมีความต้องการร่วมกัน การทำงานต้องไม่รอความช่วยเหลืองบประมาณจากหน่วยงานอื่น ๆ ต้องมีแนวคิดที่จะรวมกันกัน มีการระดมเงินหุ้นเพื่อการเคลื่อนงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 	
13.	6 ก.พ.49	การเสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจและสินเชื่อของขบวนการสหกรณ์	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้แทนจากองค์กรสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร (29สหกรณ์/กลุ่ม) และทีมวิจัย จำนวน 45 คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การทบทวนการดำเนินงานระยะที่ผ่านมา แต่ละกลุ่ม องค์กรสหกรณ์ ปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางการดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกัน - เกิดการเชื่อมโยงธุรกิจ คือ กู้ยืมเงิน การฝากเงิน ซื้อ-ขาย 	1 วัน
14.	4 มี.ค.49	ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ป่าก่อดำ	สมาชิกกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ป่าก่อดำ จำนวน 60 คน	ที่ทำการกลุ่ม ม.5 ต.ป่าก่อดำ อ.แม่ลาว	<ul style="list-style-type: none"> - ทบทวนการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค และความต้องการของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งความต้องการของสมาชิกเป็นเรื่องแหล่งผลิตอาหารให้เพียงพอ มาตรฐานฟาร์มเพื่อพัฒนาอาชีพเลี้ยงโค การมีแหล่งทุนในพื้นที่ กิจกรรมปุ๋ยอินทรีย์จากมูลวัวและวัสดุ 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p>เหลือจากอาหารสมาชิกอยากมีทักษะการผสมเทียม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากการแลกเปลี่ยนทำให้กลุ่มหาแนวทางการเชื่อมโยง ทำให้เกิดกลุ่มพืชผักปลอดสารพิษ 	
15.	30 มี.ค. 49	การประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจ	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้แทนจากองค์กร สหกรณ์ กลุ่ม เกษตรกร (29สหกรณ์/กลุ่ม) และทีมวิจัย จำนวน 39คน	สนง. สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ติดตามความเคลื่อนไหวในการดำเนินกิจกรรม - ทหารหรือการเชื่อมโยงธุรกิจ เช่น การรวมซื้อ การรวมขายระหว่างกลุ่ม 	1 วัน
16.	3 เม.ย.49	การประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายอำเภอเมือง อำเภอแม่ลาว และอำเภอเวียงชัย (ช่วงเช้า อำเภอเมือง+แม่ลาว ช่วงบ่าย อำเภอเวียงชัย)	จำนวน 32 คน	สนง.สกก. เมือง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการทบทวนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม/องค์กรทำให้เห็นแนวทางการเชื่อมโยงแต่ละพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาว และอำเภอเวียงชัย เช่น กลุ่มส่วนใหญ่จดทะเบียนกับสหกรณ์ มีบางกลุ่มที่ไม่ได้ขึ้นกับสหกรณ์ มีการเชื่อมโยงด้านสินเชื่อ ความรู้ ทุน และการฝากเงินบ้าง การแลกเปลี่ยนพบปะระดับอำเภอนั้นมีน้อย ทำให้ไม่เห็นปัญหาร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมบางอย่างสามารถร่วมกันกัน และบางกลุ่มมีวัตถุประสงค์ที่สามารถเชื่อมแต่ละกลุ่มได้ (กลุ่ม สานตะกร้า ส่งให้กับกลุ่มประดิษฐ์ดอกไม้ แทนที่จะรับมาจากต่างจังหวัด เป็นต้น) - ได้แผนการทบทวนการทำงานของแต่ละกลุ่ม เพื่อจะได้นำมา 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p>กรอบทิศทางให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก</p> <ul style="list-style-type: none"> - การบ้านให้แต่ละกลุ่มกลับไปพูดคุยในกลุ่มของตนเอง เรื่องการวางแผนการดำเนินงานกลุ่ม ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1) เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของการดำเนินงาน (ประมาณ 3 ปี) 2) ความต้องการของสมาชิก 3) บุคลากร ทั้งภายนอกและภายใน 4) เงินทุน ทั้งภายนอกและภายใน 5) กิจกรรมและบริการที่ดี 6) ปัญหา/อุปสรรค และคาดว่าจะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต - นัดหมายพูดคุยกันต่อในวันที่ 4 พฤษภาคม 2549 ประเด็น คือ การนำแผนแต่ละกลุ่มมาพูดคุยกัน และรวบรวมข้อมูลพื้นฐานแต่ละกลุ่ม/สหกรณ์ เพื่อทำทำเนียบกลุ่ม/สหกรณ์ต่อไป 	
17.	4 เม.ย.49	การประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายอำเภอเชียงแสน	จำนวน 22 คน	สนง.สกก. เชียงแสน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการทบทวนการดำเนินงานของแต่ละกลุ่ม/องค์กรเห็นแนวทางการเชื่อมโยงแต่ละพื้นที่อำเภอเชียงแสน การทบทวนการดำเนินงานทำให้เห็นแต่ละกลุ่มทำกิจกรรมอะไรบ้าง มีสินค้าวัสดุท้องถิ่นภายในกลุ่มมีอะไรบ้าง บ้างกลุ่มขาดแคลนวัสดุในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม แต่บางพื้นที่มีมาก ทำให้เห็นช่องทางการเชื่อมโยงกันมากขึ้น เช่น กล้วย ปัญหาของกลุ่มกล้วยกวน คือ ขาดวัสดุคิบ (กล้วย) อีกกลุ่มหนึ่งบอกว่าพื้นที่ตนเองมีมากสามารถที่จะปลูกกล้วยส่งให้ได้ เป็นต้น 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> - ในพื้นที่อำเภอเชียงแสนมีทุนเดิมความแตกต่างจากอำเภอเมืองแม่ลาว และเวียงชัย คือ การมีเครือข่ายอาชีพสหกรณ์เกษตรเชียงแสน ซึ่ง มีการเชื่อมโยงกันประมาณ 30 กว่ากลุ่ม อยู่แล้ว แต่ การเชื่อมโยงเป็นลักษณะขึ้นกับสหกรณ์ การช่วยเหลือ เรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มมีน้อย การได้มาพูดคุยครั้งนี้ทำให้รู้จักกันมากขึ้น และเห็นแนวทางในการช่วยเหลือระหว่างกลุ่ม บางอย่างสามารถช่วยได้โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากหน่วยงาน เช่น การฝากขายสินค้า การตลาด การแลกเปลี่ยนบทเรียนแต่ละกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้ทำให้เห็นช่องทางเชื่อมโยงซึ่งกันและกันมากขึ้น บางอย่างทำได้เองภายในกลุ่ม บางอย่างหากรวมกันระดับเครือข่ายทำให้การประสานความช่วยเหลือจากภาครัฐทำได้ง่ายขึ้น - ฝากการบ้าน ให้แต่ละกลุ่มกลับไปทบทวนการทำงานของแต่ละกลุ่ม เพื่อจะได้นำมารอบทิศทางให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก นำข้อมูลมานำเสนอร่วมกันในวันที่ 5 พ.ค. 49 	
18.	5 เม.ย.49	ประชุมเสริมสร้างเครือข่ายฯ	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ผู้แทนจากองค์กรสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร (21 สหกรณ์/กลุ่ม) และ	สนง.สหกรณ์จังหวัดเชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทราบข้อมูลการดำเนินกิจกรรม ปัญหา และความต้องการของแต่ละกลุ่ม หาวิธีการเสริมสร้างเครือข่ายธุรกิจขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย - มีการนำเสนอข้อมูลการเชื่อมโยงธุรกิจ เช่น การฝากเงิน การซื้อ- 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
			ทีมวิจัย จำนวน 34 คน		ชาย - การหารือแนวทางการพัฒนาเครือข่ายระดับจังหวัดให้มีความเข้มแข็ง การสื่อสารประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งกันและกัน หลักในการทำงานของสหกรณ์ คือ “สหกรณ์เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน” การวางแผน การแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดและยั่งยืน	
19.	3 พ.ค. 49	ประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อกระตุ้น แนะนำ ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเครือข่าย	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้แทนจากองค์กร สหกรณ์ กลุ่ม เกษตรกร (32 สหกรณ์/กลุ่ม) และ ทีมวิจัย จำนวน 50 คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	- เป็นการประชุมหารือโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้มีการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างกลุ่ม เกิดความชัดเจนและเกิดผลในการปฏิบัติ สหกรณ์ทุกประเภทมีโอกาสพบปะศึกษาข้อมูลและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่การคิดร่วม ทำร่วม เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงธุรกิจที่มีความหลากหลายมากขึ้น <u>รูปแบบการเชื่อมโยงธุรกิจสหกรณ์</u> เป็นระหว่างจังหวัด ภายในจังหวัด เชื่อมโยงชุมชนระหว่างจังหวัด และระดับชาติ <u>วิธีการเชื่อมโยงธุรกิจของสหกรณ์/ชุมชน</u> ฝากขาย ขายสด แลกเปลี่ยนสินค้า รับฝากเงิน ให้กู้เงิน และการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน <u>จุดอ่อนและปัญหาอุปสรรค</u> - ขนาดของสหกรณ์ (ใหญ่ เล็ก) - ความต้องการไม่ตรงตามวัตถุประสงค์	1วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการประสานงานระหว่างสหกรณ์ด้วยกัน <p><u>จุดแข็ง</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์สามารถเพิ่มธุรกิจและลดต้นทุนการผลิตได้ - ทำให้สหกรณ์มีความมั่นคงทางธุรกิจและการเงิน - ทำให้เจ้าหน้าที่และผู้บริหารมีความรู้จกกันมากยิ่งขึ้น <p><u>ข้อเสนอแนะ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการจัดประชุมอย่างต่อเนื่องและจริงจังสม่ำเสมอ - โครงการต้องมีความชัดเจนและแน่นอน <p><u>นัดหมาย</u></p> <p>ประชุมครั้งต่อไปวันที่ 5 มิ.ย. 49</p>	
20.	3 พ.ค. 49	การส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการผลิตและการตลาดกลุ่มอาชีพระดับจังหวัด	ตัวแทนสหกรณ์/กลุ่มอาชีพในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เช่น กลุ่มแปรรูป กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ (35กลุ่ม/สหกรณ์) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และทีมวิจัย จำนวน 44 คน	สนง. สหกรณ์จังหวัดเชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - หาหรือการเชื่อมโยงธุรกิจ เช่น การรวมซื้อ การรวมขายระหว่างกลุ่ม <p><u>ปัญหาอุปสรรค</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดเงินทุนหมุนเวียนและขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ - คุณภาพสินค้า เก็บรักษาได้ไม่นาน - ต้นทุนการผลิตสูง - อำนจการตัดสินใจมีหลายขั้นตอน ค่าเช่า - คู่ค้าไม่รักษาวินัย (เงื่อนไขการชำระเงิน) - ขาดการติดต่อประสานงานและการประชาสัมพันธ์ 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> - ขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ - ความต้องการวัตถุดิบไม่ตรงกัน ไม่สามารถรวมซื้อได้ - ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิตสินค้า - บรรรจุภัณฑ์ไม่มีความสวยงาม <p><u>วิธีการเชื่อมโยงธุรกิจของสหกรณ์/กลุ่ม</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้วิทยุชุมชน แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต จัดนิทรรศการ ออกร้าน และจำหน่ายสินค้า - การร่วมกันออกร้านตามงานต่าง ๆ - มีการขายฝากสินค้าของสหกรณ์/กลุ่ม ตามจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ - มีการแลกเปลี่ยนสินค้า - มีการให้เงินกู้ ระดมทุนภายในสหกรณ์/กลุ่ม - มีการรวมซื้อ รวมขายวัตถุดิบในการผลิตสินค้าของสหกรณ์/กลุ่ม เพื่อลดต้นทุนการผลิต - ช่องทางขยายตลาด จัดหาช่องทางการตลาดเพิ่มเติม - จัดให้มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน <p><u>จุดแข็งการเชื่อมโยงธุรกิจ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สหกรณ์และกลุ่มสามารถขายสินค้าได้มากขึ้น - เพิ่มความเข้มแข็งให้กับสหกรณ์/กลุ่ม - เป็นการเพิ่มธุรกิจของสหกรณ์/กลุ่ม และลดต้นทุนการผลิตได้ - สร้างความสามัคคีระหว่างสหกรณ์/กลุ่มมากขึ้น 	

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					- ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ดีและรวดเร็ว	
21.	4 พ.ค. 49	ประชุมแกนนำกลุ่มอำเภอเมืองแม่ลาว เพื่อหาแนวทางการเชื่อมโยง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตัวแทนสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม อาชีพที่จดทะเบียน กับสหกรณ์ และทีม วิจัย จำนวน 16 คน	สกก.เมือง เชียงราย	- ได้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรม ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขร่วมกัน - เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม (ไม่เป็นทางการ) - เชื่อมโยงข้ามพื้นที่ เช่น กลุ่มสังกัดสหกรณ์เมือง ไปร่วมพื้นที่สหกรณ์เชียงแสน (กลุ่มปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์)	09.00- 12.00 น.
22.	4 พ.ค. 49	ประชุมแกนนำกลุ่มอำเภอเวียงชัย เพื่อหาแนวทางการเชื่อมโยง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตัวแทนสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม อาชีพที่จดทะเบียน กับสหกรณ์ และทีม วิจัย จำนวน 12 คน	สกก. เวียงชัย จำกัด	- ได้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรม ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขร่วมกัน - เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม (ไม่เป็นทางการ)	13.30 - 16.30 น.
23.	5 พ.ค. 49	ประชุมแกนนำกลุ่มอำเภอเชียงแสน เพื่อหาแนวทางการเชื่อมโยง	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ตัวแทนสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่ม อาชีพที่จดทะเบียน กับสหกรณ์ และทีม	สกก. เชียง แสน จำกัด	- ได้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กิจกรรม ปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไขร่วมกัน - เกิดการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม (ไม่เป็นทางการ) เช่น กลุ่มเกษตรกรทำนา มีการเชื่อมโยงด้านวัสดุการผลิต เช่น ปุ๋ย เงินทุน	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
			วิจัย จำนวน 31 คน		และด้านวิชาการความรู้ต่าง ๆ มีการเรียนรู้กลุ่มที่ประสบ ความสำเร็จ	
24.	6 มิ.ย. 49	ประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายฯ	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้แทนจากองค์กร สหกรณ์ กลุ่ม เกษตรกร (34 สหกรณ์/กลุ่ม) และ ทีมวิจัย 50คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทราบข้อมูลการดำเนินกิจกรรม ปัญหา และความต้องการของแต่ละกลุ่ม หรือการเสริมสร้าง เครือข่ายธุรกิจขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย - มีการนำเสนอข้อมูลการเชื่อมโยงธุรกิจ เช่น การฝากเงิน การซื้อ- ขาย	1 วัน
25.	3 ก.ค. 49	การสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ระดับจังหวัด	ตัวแทนสหกรณ์/ กลุ่มอาชีพในพื้นที่ จังหวัดเชียงราย เช่น กลุ่มแปรรูป กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ (11กลุ่ม/สหกรณ์) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ และทีมวิจัย 35คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - หรือการเชื่อมโยงธุรกิจ เช่น การรวมซื้อ การรวมขายระหว่าง กลุ่ม การเชื่อมโยงธุรกิจนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เช่น การ เชื่อมโยงด้านการรวมกันซื้อวัตถุดิบ ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง <u>ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ</u> - ขาดเงินทุนหมุนเวียน ในการพัฒนาสินค้า การจัดอบรมให้ ความรู้ที่ต้องใช้วิทยากร การจัดทำตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ - ขาดอุปกรณ์การแปรรูปที่ได้มาตรฐาน - เกิดการขัดแย้งกับกลุ่มบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่สมาชิก - กลุ่มอาชีพยังไม่มีความรู้ หรือความชำนาญด้านการผลิตสินค้า ความประณีต และการตลาดเท่าที่ควร โดยเฉพาะ โดยเฉพาะการ หาซื้อวัตถุดิบ	1 วัน

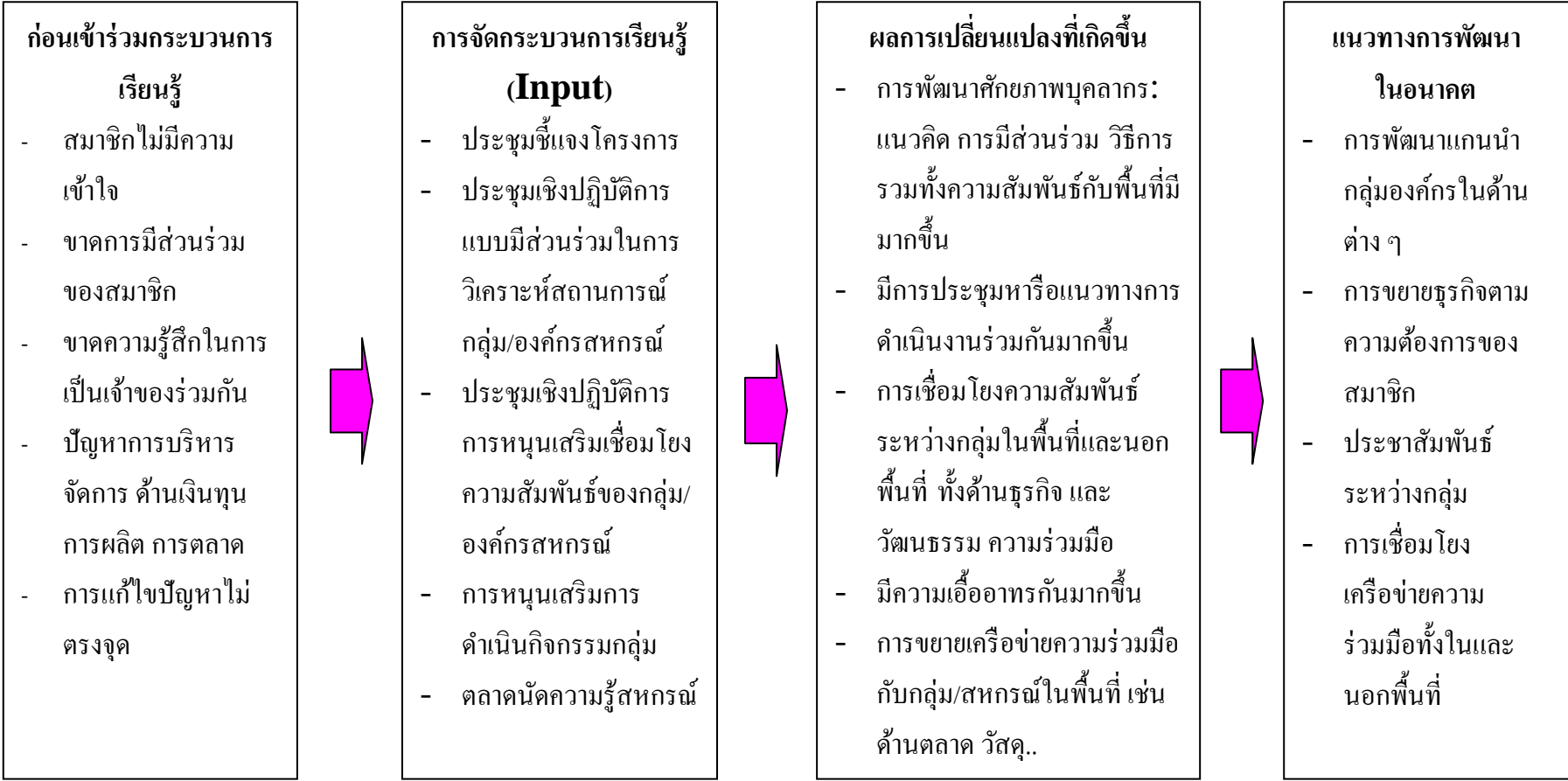
ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> - ขาดแคลนแรงงานและผู้ชำนาญในการผลิตสินค้า ขาดแคลนโรงเรียนสำหรับการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน <p><u>ข้อเสนอแนะ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการอบรมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ - มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารระหว่างกลุ่มอย่างต่อเนื่อง - หน่วยงานต้องมีการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง - จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งเวทีการพูดคุย และการศึกษา ดูงานระหว่างกลุ่ม หรือต่างพื้นที่ 	
26.	21 ก.ค. 49	ตลาดนัดความรู้สหกรณ์	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้แทนจากองค์กร สหกรณ์ กลุ่ม เกษตรกร (17 สหกรณ์/กลุ่ม) และ ทีมวิจัย จำนวน 49 คน	สกก.เมือง เขียงราย สาขา ป่าสัก	<p>แลกเปลี่ยนตัวแทนแต่ละสหกรณ์ โดยจัดเป็นลักษณะตลาดนัดความรู้ คือ การนำความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละคน ในแต่ละสหกรณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ในการดึงองค์ความรู้เหล่านั้น สามารถสรุปได้ดังนี้ (ดูMind Mapping ด้านล่างประกอบ)</p> <p><u>การเชื่อมโยงในอดีต/ปัจจุบัน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้านธุรกิจ มีการเชื่อมด้านการเงิน เงินฝาก เงินกู้ น้ำมัน ข้าวสาร ข้าวเปลือก เมล็ดพันธุ์ วัสดุการเกษตร(ปุ๋ย ยา อุปกรณ์การเกษตร) ผลิตภัณฑ์กลุ่ม - ด้านสังคม/วัฒนธรรม มีการจัดกีฬา การประชุมสัมมนาต่าง ๆ สมาคมฌาปนกิจเจ้าหน้าที่ ชมรมผู้จัดการ/ประธาน และการสังสรรค์นอกรอบ 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p>- ด้านความรู้ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน การอบรม สัมมนา การประชุมต่าง ๆ และการประชุมใหญ่ประจำปี</p> <p><u>การเชื่อมโยงในอนาคต (ภาพฝัน)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - การเชื่อมโยงด้านธุรกิจ <ul style="list-style-type: none"> ● ธุรกิจด้านน้ำดื่ม สกก.เชียงใหม่ ● ธุรกิจน้ำมัน สกก.เมือง สก.สาธาณสุข การใช้รถขนส่งน้ำมัน ร่วมกัน แม่สรวย เวียงป่าเป้า เมืองพาน และสกล.ลำไย ● ธุรกิจลำไย สกต. ● ธุรกิจข้าวโพด สกก.หางาว สกก.โคนม ● เงินกู้ สกก.เมืองพาน - การจัดตลาดนัดความรู้ระดับภาค - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง - นัดหารือเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในการเชื่อมโยงต่อไป <p><u>ปัจจัยเงื่อนไขการเชื่อมโยง</u></p> <p><u>เงื่อนไขการสร้างความร่วมมือ/เชื่อมโยง</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานสหกรณ์จังหวัดต้องการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง - ช่วยเหลือสหกรณ์ที่สถานะอ่อนแอ - มีชมรมผู้จัดการหนุนเสริม - ธรรมเนียมสหกรณ์เด่น - เข้าถึงผู้มีอำนาจสั่งการ 	

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<p><u>เงื่อนไขขาดการเชื่อมโยง</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการหนุนเสริมจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัด - ความต้องการไม่เหมือนกัน - ข้อมูลข่าวสาร - ไม่เปิดโอกาสให้รับสิ่งใหม่ ๆ - ขาดการติดต่อประสานงาน - นโยบายบริหาร ไม่สอดคล้องและเหมาะสม <p><u>ปัญหา/ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง - ในอดีตสหกรณ์เน้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัจจุบันเรื่องผลกำไร/รายได้ - การแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นการเติมความรู้ให้กัน - หลักการสหกรณ์กับการปรับใช้กับชีวิต <p><u>ผลที่ได้</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - แต่ละสหกรณ์ได้มีการเชื่อมโยงหนุนเสริมซึ่งกันและกัน - มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตร ทั้งเป็นเครือข่ายทางธุรกิจ เครือข่ายทางสังคม และเครือข่ายทางความรู้ - นำเสนอการสร้างความร่วมมือที่มีต่อกัน และวางทิศทางการสร้างความร่วมมือต่อกันเพื่อให้เกิดเครือข่ายที่แน่นแฟ้นมากขึ้น 	

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
27.	7 ส.ค.49	ประชุมเชื่อมโยงเครือข่ายฯ	เจ้าหน้าที่สหกรณ์ ผู้แทนจากองค์กร สหกรณ์ กลุ่ม เกษตรกร (17 สหกรณ์/กลุ่ม) และ ทีมวิจัย 22 คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทราบข้อมูลการดำเนินงาน ปัญหา และความต้องการของแต่ละกลุ่ม หรือการเสริมสร้างเครือข่ายธุรกิจขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย - มีการนำเสนอข้อมูลการเชื่อมโยงธุรกิจ เช่น การฝากเงิน การซื้อ-ขาย 	1 วัน
28.	11 ส.ค. 49	การสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ระดับจังหวัด	ตัวแทนสหกรณ์/ กลุ่มอาชีพในพื้นที่ จังหวัดเชียงราย เช่น กลุ่มแปรรูป กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ (15กลุ่ม/สหกรณ์) เจ้าหน้าที่สหกรณ์ จำนวน 36 คน	สนง.สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - ติดตามความเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่ม - หรือการเชื่อมโยงธุรกิจเช่นการรวมซื้อ / ขายระหว่างกลุ่ม <u>วัตถุประสงค์การเชื่อมโยงเครือข่าย</u> - เพื่อเกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิต การตลาดร่วมกัน - เพื่อให้เกิดการรวมกันซื้อ รวมกันขาย ฝากขาย ทำให้ลดต้นทุนการผลิตสินค้าของกลุ่ม - เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดการเชื่อมโยงธุรกิจของกลุ่มที่มีความหลากหลายรูปแบบมากขึ้น <u>วิธีการเชื่อมโยงเครือข่าย</u> - การร่วมกันออกร้านตามงานต่าง ๆ - มีการประชาสัมพันธ์ ใช้สื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุชุมชน แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต จัดนิทรรศการ และการออกร้านจำหน่ายสินค้า - มีการขายฝากสินค้าของสหกรณ์/กลุ่ม ตามจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ 	1 วัน

ลำดับ	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	ผลที่เกิดขึ้น	ระยะเวลา
					<ul style="list-style-type: none"> - มีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน - จัดให้มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน - จัดหาช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น - การรวมซื้อ รวมขายวัตถุดิบในการผลิตสินค้าของสหกรณ์/กลุ่ม เพื่อลดต้นทุนการผลิต - มีการให้เงินกู้ ระดมทุนภายในสหกรณ์/กลุ่ม เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน <p>คุณกำจรได้ให้ข้อเสนอแนะในการสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพระดับจังหวัด คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันคิดหาวิธีการสร้างเครือข่าย โดยเริ่มจากการทบทวนการดำเนินงานของตนเอง และหาแนวทางในการเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น ๆ 2) การจัดเวทีพบปะหารือร่วมกันเป็นประจำ 3) มีการวางแผนการผลิตร่วมกัน เพื่อหนุนเสริมซึ่งกันและกัน 	
29.	ม . ค . - ส.ค. 49	ประชุมประจำเดือน	ทีมวิจัย	สนง. สหกรณ์ จังหวัด เชียงราย	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นการพบปะพูดคุย เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานร่วมกัน การนำเสนอปัญหา บทเรียนที่ผ่านมา เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน - ได้แนวทางในการดำเนินงาน และแก้ไขปัญหา ทำให้ได้แนวทางที่หลากหลาย และครอบคลุมในการจัดการปัญหาที่ตรงประเด็นมากขึ้น 	

รูป สรุปลการดำเนินโครงการฯของพื้นที่จังหวัดเชียงราย

บทที่ 4

เครือข่ายที่เกิดขึ้น

การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันอยู่ แต่เป็นลักษณะหลวม ๆ หรือจัดตั้งจากนโยบาย การเชื่อมโยงความร่วมมือ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มยังมีน้อย หลังจากการนำกระบวนการวิจัยเข้าไป เป้าหมายหลักแล้ว พัฒนาหนุนเสริมเครือข่ายเดิมที่มีอยู่ให้มีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น มีการทบทวนกลุ่มตนเอง เกิดการช่วยเหลือเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เครือข่ายที่เกิดขึ้น มี 2 แบบ คือ เครือข่ายพันธมิตรสหกรณ์ และเครือข่ายระดับอำเภอ

1. เครือข่ายพันธมิตรสหกรณ์

1.1 เครือข่ายสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

จากเวทีการประชุมระดับพื้นที่ของคณะทำงานวิจัยตลอดระยะเวลาเดือนสิงหาคม 2548- สิงหาคม 2549 มีสถาบันเกษตรกร กลุ่มอาชีพสังกัดสถาบันเกษตรกรและองค์กรประชาชนในพื้นที่ที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้องค์กรทั้งหลายได้มีโอกาสประเมินศักยภาพของตนเอง ทบทวนถึงวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค เหมือนเป็นพลังกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก ผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม องค์กร ทั้งรูปแบบ ทิศทาง ความเข้มข้น และความต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานทางด้านสังคม และความสัมพันธ์ เช่น ความใกล้ชิด การมีกิจกรรมร่วมกัน การส่งเสริมให้มีความรู้สึกร่วมกันมีคุณค่าขององค์กรและสังคม อันเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา และรวมถึงการมีบารมีบนพื้นฐานหลักคุณธรรม สังฆะวัตถุ ความยุติธรรม โปร่งใส เป็นการรักษาความห่างของสังคม องค์กร มากกว่าการคำนึงถึงด้านเศรษฐกิจเป็นหลักเพียงด้านเดียว เช่น โครงสร้าง ขบวนการสหกรณ์ในแนวคิด ระดับอำเภอ จังหวัด และระดับชาติ การเชื่อมโยงธุรกิจ และเรื่องอื่น ๆ มีปัญหาอุปสรรคมากมาย

ตัวอย่างของพฤติกรรมองค์กรที่ปรับเปลี่ยนที่ขอขมาประกอบ ดังนี้

1. มีการเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสหกรณ์แนวราบมากขึ้น ในอดีตมีการเชื่อมโยงแนวตั้ง ใช้ชุมนุมสหกรณ์จังหวัดเป็นหลักและธุรกิจหลักจะเป็นธุรกิจสินเชื่อ

ธุรกิจสินเชื่อ ณ วันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2549

ผู้ฝาก	ผู้รับฝาก	จำนวนเงิน (บาท)
สหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงราย จำกัด	1. ชุมนุมสหกรณ์จังหวัดเชียงราย จำกัด	15,016,674.93
	2. สหกรณ์โคนมบ้านด้า จำกัด	2,093,783.00
	3. สหกรณ์การเกษตรจุน จำกัด	3,150,705.00
	4. สหกรณ์การเกษตรแม่ใจ จำกัด	7,166,811.00

	5. สหกรณ์การเกษตรเชียงของ จำกัด	9,214,142.00
	6. สหกรณ์การเกษตรเวียงชัย จำกัด	35,748,188.00
	7. สหกรณ์การเกษตรเมืองเทิง จำกัด	15,000,000.00
	8. สหกรณ์การเกษตรเวียงป่าเป้า จำกัด	10,249,859.00
	9. สหกรณ์การเกษตรหวาดทับเต่า จำกัด	10,076.71
	10. สหกรณ์การเกษตรป่าแดด จำกัด	10,122,123.00
	รวม	107,772,362.64

2. มีการเชื่อมโยงเฉพาะสถาบันเกษตรกรที่มีกิจกรรมลักษณะเดียวกัน ได้แก่ การบริหารจัดการลำไยสดออกนอก แหล่งผลิตและลำไยอบแห้ง ฤดูกาลผลิต 2548-2549 โดยมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีตัวแทนแต่ละองค์กรละ 1 คน เป็นชมรมเครือข่ายสถาบันเกษตรกรทำลำไยอบแห้งประชุมปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาทุกสัปดาห์ตลอดฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตเดือนกรกฎาคม 2548 – สิงหาคม 2549 เพื่อให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้ง ๆ ที่แต่ละสถาบันเกษตรกรอยู่ต่างพื้นที่กันเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นลักษณะกิจกรรม กลุ่มเป้าหมายดังกล่าว ประกอบด้วย

ชื่อสหกรณ์/กลุ่ม	ที่ตั้ง/ อำเภอ	ชื่อสหกรณ์/กลุ่ม	ที่ตั้ง / อำเภอ
1. สหกรณ์ลำไยเมืองเชียงราย จำกัด	อ.เมือง	10. สกก. เวียงป่าเป้า จำกัด	อ.เวียงป่าเป้า
2. สหกรณ์ สกต. ชกส. เชียงราย จำกัด	อ.เมือง	11. สก. ผู้ผลิตลำไย แม่สรวย จำกัด	อ.แม่สรวย
3. กลุ่มเกษตรกรทำนาสันตันเปา	อ.เมือง	12. กลุ่มเกษตรกรทำสวนป่าแดด	อ.แม่สรวย
4. กลุ่มเกษตรกรทำสวนสันตันเปา	อ.เมือง	13. กลุ่มเกษตรกรทำสวนเจดีย์หลวง	อ.แม่สรวย
5. กลุ่มเกษตรกรทำสวนห้วยสัก	อ.เมือง	14. สกก. เมืองเทิง จำกัด	อ.เทิง
6. กลุ่มเกษตรกรทำไร่ห้วยสัก	อ.เมือง	15. สก. ลำไยขุนตาล จำกัด	อ.ขุนตาล
7. กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ห้วยสัก	อ.เมือง	16. สก. การผลิตลำไยป่าแดด จำกัด	อ.ป่าแดด
8. กลุ่มเกษตรกรทำงานทานตะวัน	อ.พาน	17. สก. ผู้ปลูกลำไยสันมะค่า จำกัด	อ.ป่าแดด
9. สหกรณ์ลำไยเมืองพาน จำกัด	อ.พาน		

กิจกรรมมีการพบปะหรือติดตามผลการดำเนินงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จัดทุกวันจันทร์ของสัปดาห์ ทำให้เกิดแนวทางการจัดการขายลำไยอบแห้งกับพ่อค้าจีนให้เป็นไปในลักษณะเดียวกัน เริ่มตั้งแต่การกำหนดราคา การคัดคุณภาพ การจัดทำสัญญา การร่างมอบ หลักประกันสัญญา ให้เป็นไปลักษณะเดียวกัน แนวทางการดำเนินงานดังกล่าวได้นำมาใช้ร่วมกันแก้ไขปัญหาลำไยในปี 2549 ขับเคลื่อนโดยชมรมสถาบันเกษตรกรทำลำไยจังหวัดเชียงราย

3. เป็นการทำงานเชิงบูรณาการของแนวใหม่ของกลุ่มองค์กร เพื่อประสานประโยชน์และให้ปัจจัยที่มีอยู่ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ และองค์กรประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรง สามารถที่จะหนุนเสริมต่อกัน อย่างที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การเชื่อมโยงด้านแหล่งทุน ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มเกษตรกรทำนาป่าซาง กลุ่มเกษตรกรทำนาดงมหาวัน กิ่ง อ. เวียงเชียงรุ้ง
- 2) กลุ่มเกษตรกรเวียงเหนือ อ.เวียงชัย
- 3) กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านป่าอ้อ อ.เมืองเชียงราย
- 4) กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ป่าก่อดำ อ.แม่ลาว
- 5) กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษบ้านป่าดิ่ง อ.เมืองเชียงราย

กลุ่มเหล่านี้ได้ประสานกับแหล่งทุนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็น อบต. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล และได้ใช้บริการ เพื่อทำกิจกรรมช่วยเหลือสมาชิกในการแก้ไขปัญหาความยากจน

4. เป็นแนวทางเชื่อมยุทธศาสตร์จังหวัดเชียงราย

คณะทำงานปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน ในระดับอำเภอจะมีผู้แทนสถาบันเกษตรกรร่วมเป็นกรรมการพิจารณากิจกรรมกลุ่มเป้าหมาย ระยะเวลาดำเนินการ ปัจจัยการผลิต ตามรายละเอียดกลุ่มเป้าหมาย เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนคนจนกับกระทรวงมหาดไทยไว้

5. ปริมาณธุรกิจสถาบันเกษตรกรเพิ่มขึ้น

เป็นการหนุนเสริมให้โครงการเสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจสินค้าเชิงขบวนการสหกรณ์ที่มีอยู่ 2 เดือน/ครั้ง ทำให้เกิดผล

5.1 กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนจากเดิมสหกรณ์/กลุ่มละ 1 คน เป็นกลุ่มละ 2-3 คน

5.2 กำหนดให้มีวาระความต้องการการเชื่อมโยงธุรกิจไว้ล่วงหน้า เช่น ด้านสินเชื่อ ด้านการรับฝากเงิน ด้านการซื้อ ด้านการขาย อื่น ๆ

เพื่อเป็นเวทีเตรียมตัวหรือเตรียมการก่อนที่จะมีการเชื่อมคอง เริ่มมาจากสหกรณ์ก่อนว่าต้องการอะไร อาจเป็นมติของสหกรณ์ จึงจะนำเสนอในที่ประชุม

5.3 มีการเสนอแผนการดำเนินธุรกิจชัดเจน เป็นการแสดงความพร้อมหรือศักยภาพบนเวทีการประชุมการเชื่อมโยง เช่น

- สหกรณ์ประมงพาน จำกัด แจ้งราคาจำหน่ายปลานิลสดประจำวันให้ขบวนการสหกรณ์ทราบเป็นประจำ

- สหกรณ์ สกต. ชกส. เชียงราย จำกัด เสนอเป็นผู้มีความพร้อมจัดหาสินค้าและวัสดุแก่ขบวนการสหกรณ์ส่งถึงพื้นที่ โดยผ่านสหกรณ์ที่ตั้งอยู่ทุกอำเภอ

- สหกรณ์การเกษตรเชิงแสง จำกัด เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ และข้าวสารคุณภาพ

- สหกรณ์การเกษตรแม่จัน จำกัด เป็นแหล่งผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ จากผลสรุปการเชื่อมโยงธุรกิจและสินเชื่อขบวนการสหกรณ์สิ้นเดือนกรกฎาคม 2549 ปรากฏปริมาณการเชื่อมโยงเพิ่ม ดังนี้

การซื้อ-ขาย ระหว่างกันของขบวนการสหกรณ์ทั้งในและต่างจังหวัด รวม 89 คู่ มูลค่า 44,292,842.40 บาท เป็นการเชื่อมโยง จำนวนคู่เพิ่มขึ้นจากเดิม 50%

กิจกรรมในวงสัมพันธ์ในการร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือกัน สร้างความเข้าใจระหว่างผู้นำกลุ่มองค์กรในพื้นที่เป้าหมาย การร่วมประชุมเครือข่ายการเชื่อมโยงธุรกิจ การประชุมชมรมเครือข่ายสถาบันเกษตรกรที่ทำลำไย การจัดให้มีกีฬาสัมพันธ์สหกรณ์ รวมทั้งการจัดให้มีการประชุมชมรมผู้จัดการสหกรณ์ล้วนแต่เป็นประโยชน์ด้านสังคมเกิดความคุ้นเคย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การร่วมมือแก้ไขปัญหา เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องขององค์กร

1.2 การเสริมสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงธุรกิจสินเชื่อขบวนการสหกรณ์

ความเป็นมาของเครือข่าย

จากเดิมที่สหกรณ์ขาดการเชื่อมโยงด้านการเงิน และธุรกิจของสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์ขนาดเล็กที่ขาดสภาพคล่องในเงินทุน ในขณะที่สหกรณ์ขนาดใหญ่ มีทุนดำเนินการในจำนวนมากแต่ไม่สามารถช่วยเหลือสหกรณ์ขนาดเล็กได้ เนื่องจากติดขัดในเงื่อนไขข้อกำหนดตาม พรบ.สหกรณ์ ปี 2511 ต่อมา มีการแก้ไข พรบ.ให้มีการถือใช้ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงิน จากสหกรณ์อื่น ทำให้สหกรณ์ขนาดใหญ่ นำเงินไปฝากกับสหกรณ์ขนาดเล็กได้ โดยมีเงื่อนไขให้เป็นคณะกรรมการกำหนดไว้ในระเบียบ จึงทำให้สหกรณ์ขนาดใหญ่สามารถระบายนเงินของตนเอง ทำให้มีสภาพคล่องมากขึ้น และมีผลตอบแทน ทำให้สหกรณ์ขนาดเล็กซึ่งไม่สามารถกู้เงินจากธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ชกส.) ได้ ทำให้มีเงินทุนดำเนินงานในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ หรือบริการสมาชิกได้ทั่วถึง ทำให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างสหกรณ์ด้วยกัน

การดำเนินการของเครือข่ายในปัจจุบัน

จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาแนวทางความต้องการเชื่อมโยงธุรกิจอย่างสม่ำเสมอทุก 2 เดือน

วัตถุประสงค์เป้าหมาย

เพื่อให้สหกรณ์ทุกประเภทในจังหวัดมีโอกาสพบปะศึกษาข้อมูลและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน

แนวทางการดำเนินการ

แนะนำให้สหกรณ์ที่ประสงค์จะเชื่อมโยงธุรกิจต่อกัน นำข้อมูลหรือโครงการเสนอต่อที่ประชุม เพื่อให้สหกรณ์อื่นรับ ไปพิจารณาการเชื่อมโยงธุรกิจเรื่องดังกล่าว ควรผ่านมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์นั้นมาแล้ว

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- นโยบายการหนุนเสริมมาจากภาครัฐ ในการสนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่าย โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งที่ทำให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือมากขึ้น
- การสร้างความคุ้นเคย ความเชื่อมั่น ศรัทธาให้เกิดขึ้นต่อกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้การเชื่อมโยงความร่วมมือร่วมกันง่ายขึ้น มีความจริงใจ ตั้งใจจริงที่จะช่วยเหลือกันและกันมากขึ้น
- จิตสำนึกการมีส่วนร่วมของสมาชิกและองค์กร การดำเนินงานประสบความสำเร็จ หรือสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมได้ ต้องเกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิก กลุ่ม องค์กร ทุกฝ่าย ซึ่งสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน ทำให้เกิดการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมสรุปบทเรียน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

1.3 เครือข่ายกลุ่มอาชีพ

ความเป็นมา

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ดำเนินการตามโครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพสหกรณ์ ซึ่งได้แก่ กลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ กลุ่มอาชีพและกลุ่มผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในจังหวัดทั่วประเทศส่งเสริมสหกรณ์ได้วางกลยุทธ์ในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพในจังหวัด คือ กลุ่มอาชีพจะต้องร่วมคิด ร่วมซื้อ ร่วมทำ ร่วมใช้ และร่วมขายแต่ปัจจุบันการทำกิจกรรมของแต่ละกลุ่มจะอยู่ในลักษณะต่างคนต่างซื้อต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย ทำให้ขาดความร่วมมือในทุกด้าน ดังนั้นสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงราย ต้องมีบทบาทเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงให้อาชีพต่าง ๆ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมได้มีส่วนร่วมในการพบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เพื่อสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการทางการตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างโอกาสทางการแข่งขันให้กับกลุ่มอาชีพต่อไป

การดำเนินการของเครือข่ายในปัจจุบัน

- การรวมซื้อวัตถุดิบ บางกลุ่มมีการใช้วัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์เหมือนกัน จึงมีการรวมกลุ่มเพื่อซื้อวัตถุดิบ ทำให้ได้ราคาถูกลง ค่าใช้จ่ายในการผลิตต่ำลง
- การฝากขายกับภาคประชาชน นอกจากรวมขายในกลุ่มเครือข่ายอาชีพของสหกรณ์แล้ว ฝากขายกับภาคประชาชน ซึ่งเป็นภาคีเครือข่าย
- การรวมขาย ผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่ม บางกลุ่มไม่มีร้านค้าเป็นของตนเอง มีการรวมผลิตภัณฑ์กับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อขายในแหล่งเดียวกัน หรือนำไปขายพร้อม ๆ กัน
- การออกร้านตามงานเทศกาลต่างๆ
- เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นจุดสำคัญที่ทำให้แต่ละกลุ่มได้มาเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่ม และสร้างความร่วมมือ สร้างเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการให้กับกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่

วัตถุประสงค์/เป้าหมาย

- 1) หนุนเสริมและพัฒนาเครือข่ายการผลิตและการตลาดของกลุ่มอาชีพในจังหวัดเชียงราย
- 2) เพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือกลุ่มอาชีพสหกรณ์ต่าง ๆ ที่สังกัดสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร
- 3) เพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการตลาดกลุ่มอาชีพในจังหวัดเชียงราย
- 4) เพื่อประสานความร่วมมือกลุ่มอาชีพที่สังกัดสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรภายในจังหวัด เพื่อให้เกิดกิจกรรมทางธุรกิจหรือการผลิตร่วมกัน
- 5) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อันนำไปสู่การสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันในกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

แนวทางการดำเนินการ

การดำเนินงานกิจกรรมโครงการวิจัยได้เน้นเรื่องการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่มีส่วนได้ส่วนเสียในกลุ่มองค์กรของตนเอง ได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการดำเนินงานของกลุ่มองค์กร และเครือข่ายการเชื่อมโยงที่เน้นในเรื่องการเสริมสร้างผลประโยชน์ต่อกลุ่ม องค์กร ต่อครอบครัว และต่อตนเอง ทั้งนี้ในการกำหนดกรอบทิศทางหรือแผนการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรดังกล่าว ได้มีการกำหนดทั้งอย่างเป็นรูปแบบที่เป็นทางการ และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่ได้ทำการธุรกิจร่วมกันบางคู่ก็มีการทำสัญญาที่เป็นรูปธรรมบางกลุ่มก็มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนกันด้วยวาจา เช่น กลุ่มอาชีพผลิตถั่วลิสงกวาน ชื่อวัตถุประสงค์จากกลุ่มเกษตรกรทำสวน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแนวทางการดำเนินงานในการเชื่อมโยงดังกล่าว ไม่ได้ริเริ่มจากการดำเนินโครงการวิจัยแต่เป็นการหนุนเสริมกับกลุ่ม องค์กรเครือข่ายที่มีอยู่เดิมทั้งกลุ่มอาชีพ กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ การวางแผนการดำเนินงานร่วมกันจึงทำให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงรายที่มีบทบาทเป็นที่เล็ง โดยตรงได้กลับไปเป็นทิศทางการหนุนเสริมกิจกรรมของการเชื่อมโยงเครือข่ายได้อย่างเป็นระบบและแน่นแฟ้นมากขึ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้วางกลยุทธ์ในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพที่สังกัดสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไว้ดังนี้ กลุ่มอาชีพจะต้องร่วมคิด ร่วมซื้อ ร่วมทำ ร่วมใช้ ร่วมขาย แต่ปัจจุบันการทำกิจกรรมของแต่ละกลุ่มจะอยู่ในลักษณะต่างคนต่างซื้อ ต่างคนต่างผลิต ต่างคนต่างขาย ทำให้ขาดความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน รวมถึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ทำให้กลุ่มไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

หลังจากกลุ่มอาชีพได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ การส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายการผลิตและการตลาด ของกลุ่มอาชีพระดับจังหวัด และร่วมจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้ว กลุ่มมีความร่วมมือ มีการติดต่อประสานงานกันเพิ่มมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันในเครือข่ายกลุ่มอาชีพ ก่อให้เกิดการรวมซื้อ รวมขาย มีการออกร้านตามงานต่าง ๆ ตลอดจนมีการศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ และได้รับคำแนะนำในด้านบรรจุภัณฑ์ และตราสินค้า ทำให้กลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น

1. ด้านการรวมซื้อ กลุ่มที่มีการผลิตสินค้าเหมือนกัน มีการรวมกันซื้อวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์การผลิต ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตอีกทางหนึ่ง ในปี 2548 มีกลุ่มที่รวมกันซื้อวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ จำนวน 2 กลุ่ม มูลค่า 40,000 บาท ปี 2549 กลุ่มที่มีการรวมซื้อ วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ จำนวน 12 กลุ่ม มูลค่า 298,079 บาท

2. ด้านการรวมขาย กลุ่มที่ไม่มีความพร้อมในการนำสินค้าไปจำหน่ายในงานเทศกาลต่าง ๆ หรือจำหน่ายสินค้าตามจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งหากไปจำหน่ายเองแล้วรายได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย กลุ่มจะนำสินค้าไปนำสินค้าไปรวมหรือฝากกับกลุ่มที่มีความพร้อม มีรถยนต์ขนส่งสินค้าไปจำหน่าย ทำให้กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งได้เป็นอย่างดี และกลุ่มได้นำสินค้าไปฝากขายกับกลุ่มอาชีพอำเภอใกล้เคียง ร้านค้า ศูนย์การค้า สถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวกันมากขึ้น ปี 2548 จำนวน 18 กลุ่ม มูลค่า 313,500 บาท ปี 2549 จำนวน 45 กลุ่ม มูลค่า 1,013,879 บาท

4. การแลกเปลี่ยนความรู้ และการศึกษาดูงาน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ได้มีการไปศึกษาดูงาน กลุ่มอาชีพที่ประสบผลสำเร็จ ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ แนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มของตน ซึ่งเป็นการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์/สินค้า และพัฒนาผลิตภัณฑ์ / สินค้าให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามสะอาด เป็นที่ต้องการของตลาด อีกทั้งกลุ่มอาชีพในจังหวัดเชียงรายที่ประสบผลสำเร็จ และเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน มีกลุ่มอาชีพจากต่างอำเภอ และต่างจังหวัดมาศึกษาดูงาน ปี 2548 จำนวน 23 กลุ่ม 126 ครั้ง ปี 2549 จำนวน 42 กลุ่ม 154 ครั้ง

5. การออกร้านตามงานต่าง ๆ กลุ่มอาชีพได้มีการติดต่อประสานงาน มีการส่งข้อมูลในด้านต่าง ๆ มากขึ้น รวมถึงมีการแจ้งข่าวสารเรื่องการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ภายในจังหวัด และต่างจังหวัด เพื่อให้กลุ่มที่มีความพร้อมได้นำสินค้าไปร่วมจำหน่ายมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดอีกช่องทางหนึ่ง ปี 2548 จำนวน 35 กลุ่ม 126 ครั้ง มูลค่า 1,764,120 บาท ปี 2549 จำนวน 23 กลุ่ม 139 ครั้ง มูลค่า 5,454,102 บาท

6. การสร้างตราสินค้า และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ กลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และร่วมการจัดเวที ได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการมาตรฐานสินค้า ในด้านการสร้างตราสินค้า เพื่อให้กลุ่มมีเอกลักษณ์ มีตราสินค้าเป็นกลุ่ม และด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของกลุ่ม ทำให้บรรจุภัณฑ์มีความสวยงามสะอาดตาต่อผู้ซื้อ และเป็นที่ยอมรับของตลาดเพิ่มขึ้น ปี 2548 จำนวน 14 กลุ่ม 17 ผลิตภัณฑ์ ปี 2549 จำนวน 17 กลุ่ม 28 ผลิตภัณฑ์

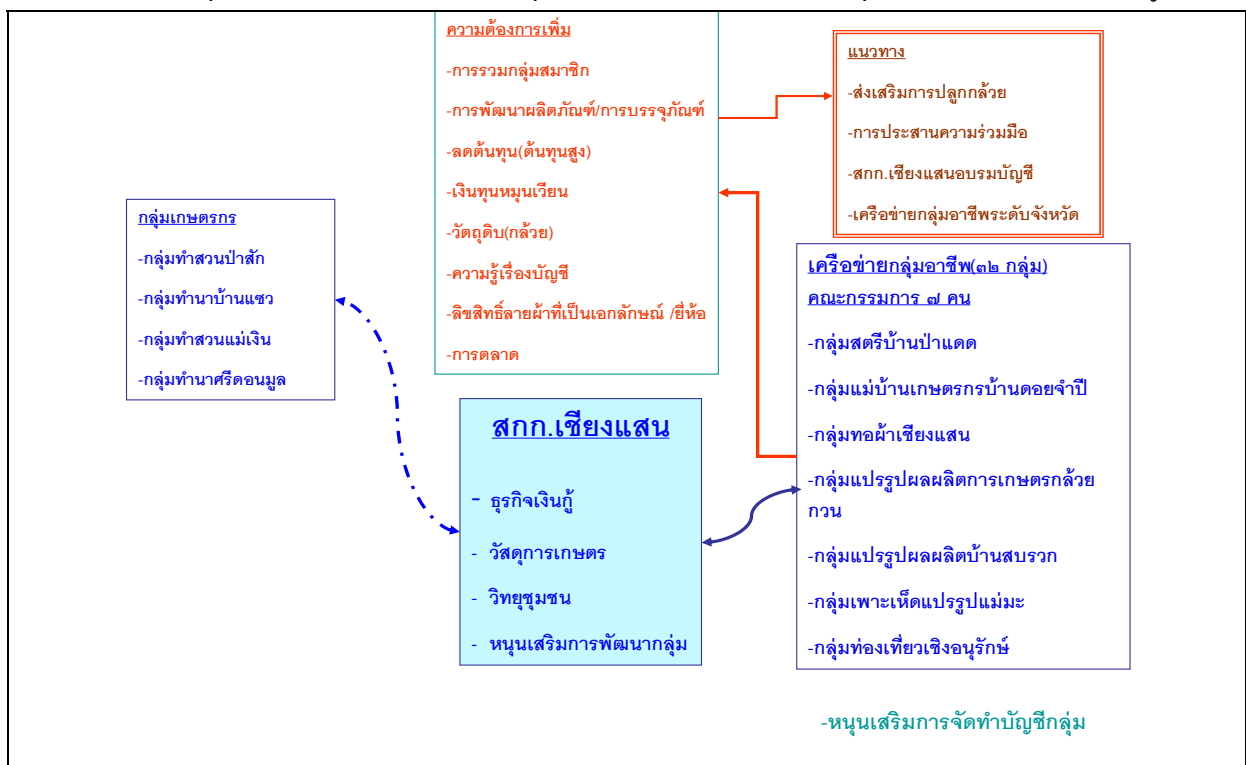
2. เครือข่ายระดับอำเภอ

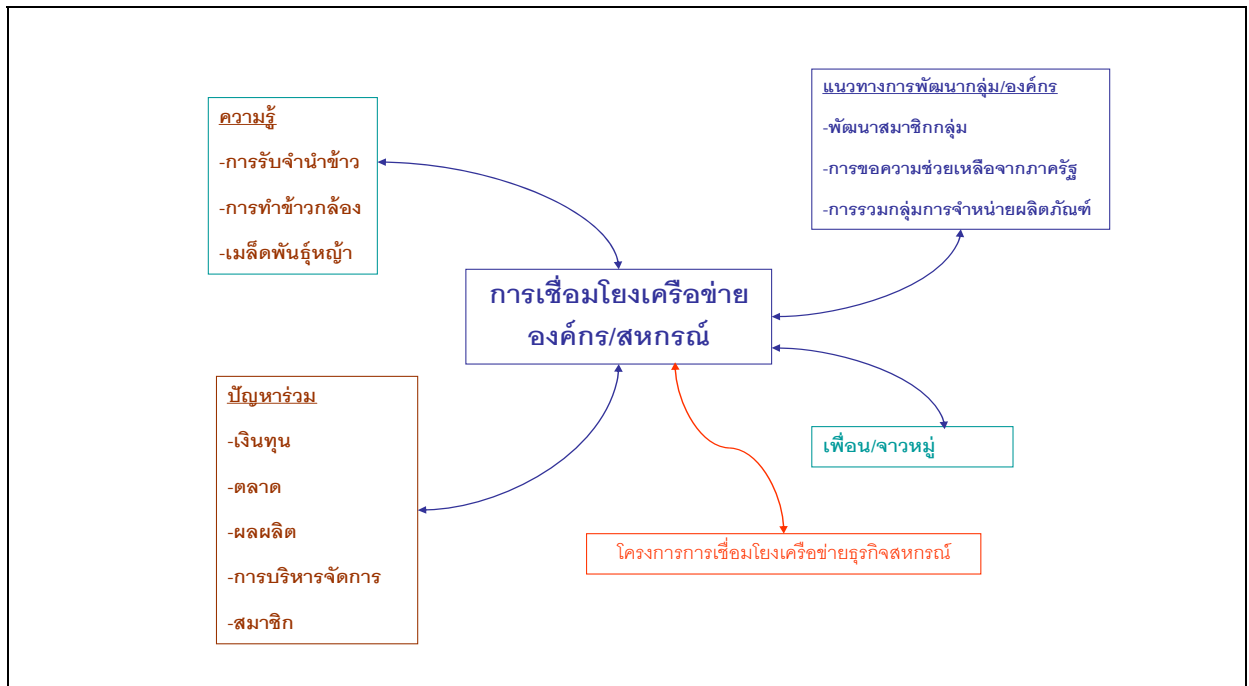
ในการทำโครงการการพัฒนาขบวนการกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด (จังหวัดเชียงราย) ได้คัดเลือกพื้นที่ในการหนุนเสริมกระบวนการ 5 อำเภอด้วยกัน คือ อำเภอเชียงแสน อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอเวียงชัย แบ่งพื้นที่การทำงาน เป็น 2 โซน คือ โซนที่ 1 อำเภอเชียงแสน ซึ่งมีจุดเด่นด้านกลุ่มอาชีพ มีเครือข่ายกลุ่มอาชีพอยู่แต่เป็นการรวมกลุ่มเบื้องต้น ต่างคนต่างทำงาน ไม่มีการ

เชื่อมโยง มีเพียงสำนักงานสหกรณ์ หรือ สหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่ซึ่งกลุ่มอาชีพได้ไปขึ้นทะเบียนไว้เข้าไปจัดเวทีแลกเปลี่ยนบ้าง แต่พูดในลักษณะเชิงธุรกิจ หรือตามภาระหน้าที่/นโยบายที่ได้รับมา การเชื่อมโยงกันจึงเป็นลักษณะหลวม ๆ ประชุมเสร็จต่างคนต่างทำ โชนที่ 2 อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอเวียงชัย พื้นที่ทั้ง 4 อำเภอนั้น เดิมเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง แต่ถูกแบ่งอำเภอออกไป ดังนั้นฐานเดิมของสหกรณ์ยังคงมีอยู่ มีการเชื่อมโยงกันอยู่ บ้างพื้นที่มีสมาชิกซ้ำซ้อน และใช้บริการทั้งสองทาง มีการเชื่อมโยงด้านการซื้อขายปัจจัยการผลิต การรวบรวมผลผลิต แต่เป็นการทำธุรกิจในแนวคิด ดังนั้นการนำกระบวนการพัฒนาขบวนการเครือข่ายสหกรณ์ เป็นเครื่องมือในการสร้างการเรียนรู้ให้กับพื้นที่ ทำให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น หลังจากที่น่ากระบวนการเข้าไป สามารถสรุปผลการเชื่อมโยงเครือข่ายแต่ละพื้นที่ ดังนี้

2.1 อำเภอเชียงใหม่

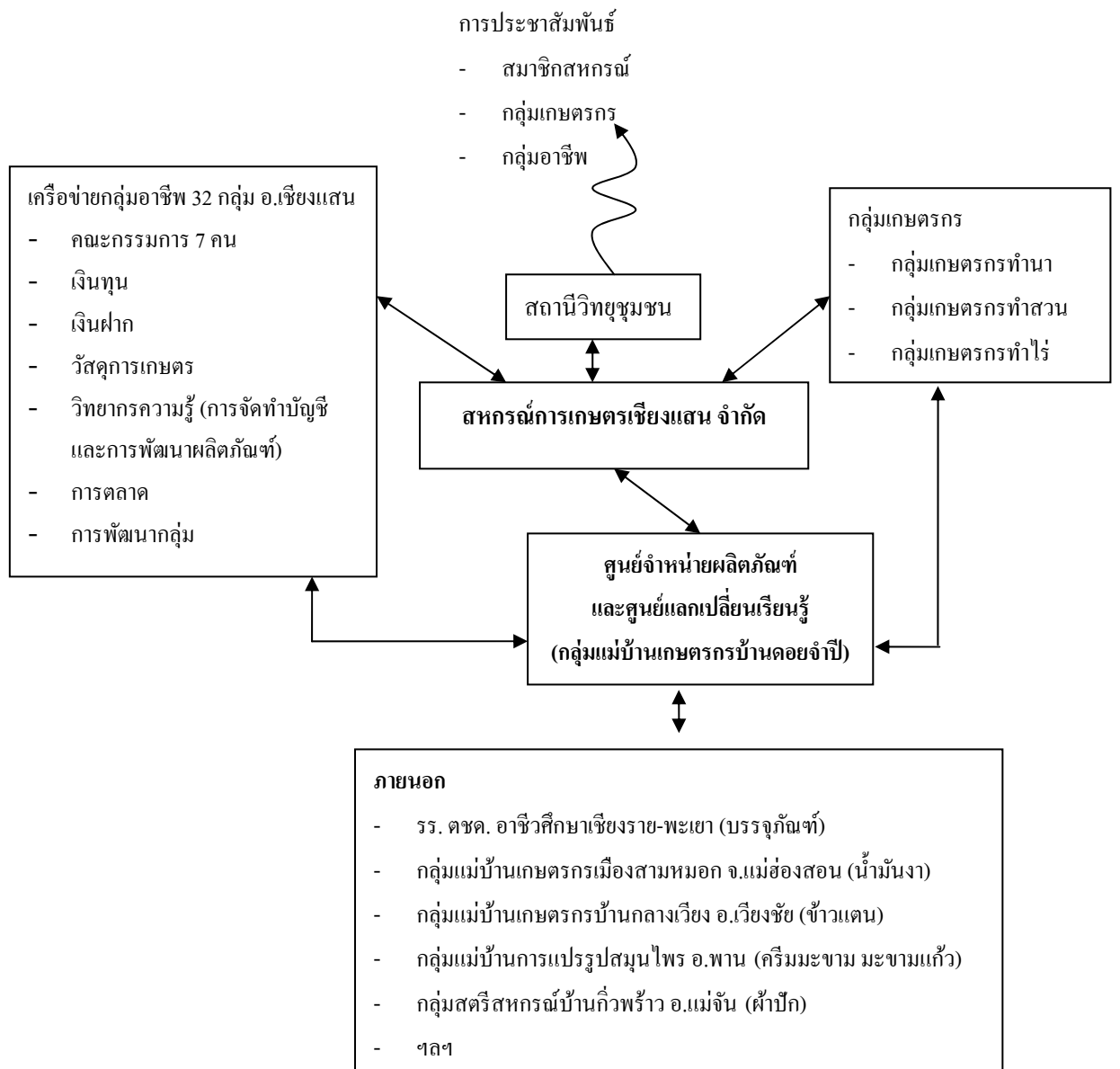
อำเภอเชียงใหม่ มีสหกรณ์การเกษตรเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางในการประสานเชื่อมโยงแต่ละกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มอาชีพซึ่งรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายกลุ่มอาชีพ มี 32 กลุ่ม และกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มเกษตรกรทำสวนป่าสัก กลุ่มเกษตรกรทำสวนแม่เงิน กลุ่มเกษตรกรทำนาบ้านแซว กลุ่มเกษตรกรทำนาศรีดอนมูล

หลังจากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ทำให้แต่ละกลุ่มมีการทบทวนการดำเนินงานของกลุ่ม โดยเฉพาะความสำเร็จ ความภาคภูมิใจของกลุ่ม (เห็นศักยภาพของแต่ละกลุ่ม) สภาพปัญหา ความต้องการ ซึ่งทำให้แต่ละกลุ่มเห็นช่องทางการเชื่อมโยงกัน เกิดการตื่นตัวในการเชื่อมโยงกันประสานกันมากขึ้น หลายกลุ่มที่มีปัญหาด้านการทำบัญชี จึงคิดร่วมกันที่จะประสานการจัดอบรมเรื่องการทำบัญชีและการสอนกันระหว่างกลุ่ม การซื้อวัตถุดิบ การตลาด และวางขายสินค้าร่วมกัน เช่น กลุ่มแปรรูปกล้วยนั้นขาดวัตถุดิบ (กล้วย) ในการทำผลิตภัณฑ์ มีบางกลุ่มที่มีวัตถุดิบ ก็เกิดแนวทางการเชื่อมโยงกันมากขึ้น นอกจากการได้เรียนรู้บทเรียนซึ่งกันและกันทำให้ได้แนวทางในการปรับใช้ในกลุ่มของตนเอง

จุดเด่นของสหกรณ์การเกษตรเชิงผสม คือ การใช้วิทยุชุมชนในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารให้กับสมาชิก ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถนำสินค้ามาประชาสัมพันธ์ได้ รวมทั้งมีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์และศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคอยจำปี) เป็นตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง

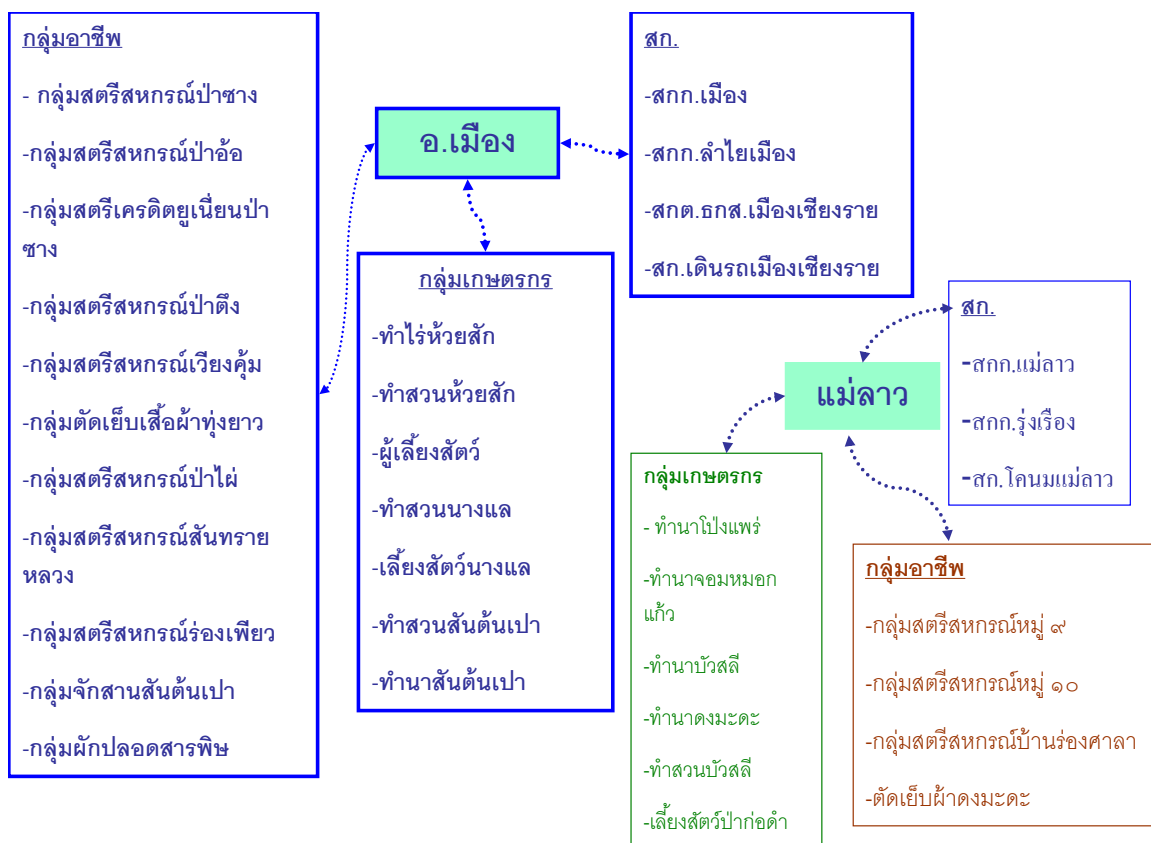

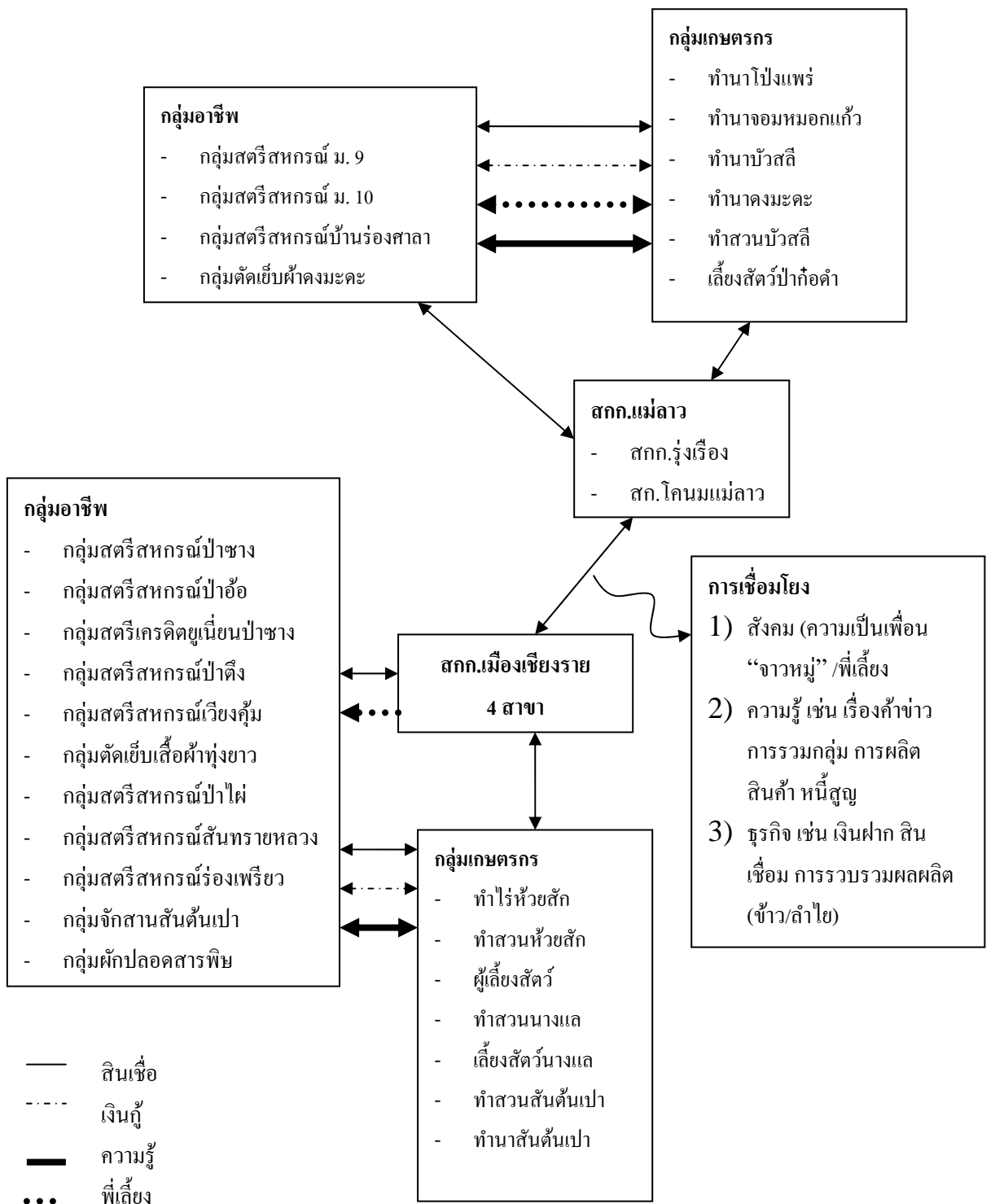
รูป เครือข่ายสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ อำเภอเชียงใหม่

2.3 อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาว

อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอเวียงชัย พื้นที่ทั้ง 4 อำเภอนั้น เดิมเป็นพื้นที่ อยู่ในเขตอำเภอเมือง แต่ถูกแบ่งอำเภอออกไป ดังนั้นฐานเดิมของสหกรณ์ยังคงมีอยู่ มีการเชื่อมโยงกันอยู่ บ้างพื้นที่มีสมาชิกเข้าช้อน และใช้บริการทั้งสองทาง มีการเชื่อมโยงด้านการซื้อขายปัจจัยการผลิต การ รวบรวมผลผลิต แต่เป็นการทำธุรกิจในแนวตั้ง ในการดำเนิน โครงการวิจัยนั้นเข้าไปพูดคุยกันเป็น 2 พื้นที่ คือ เขตอำเภอเมือง/แม่ลาว และเขตอำเภอเวียงเชียงรุ้ง/อำเภอเวียงชัย

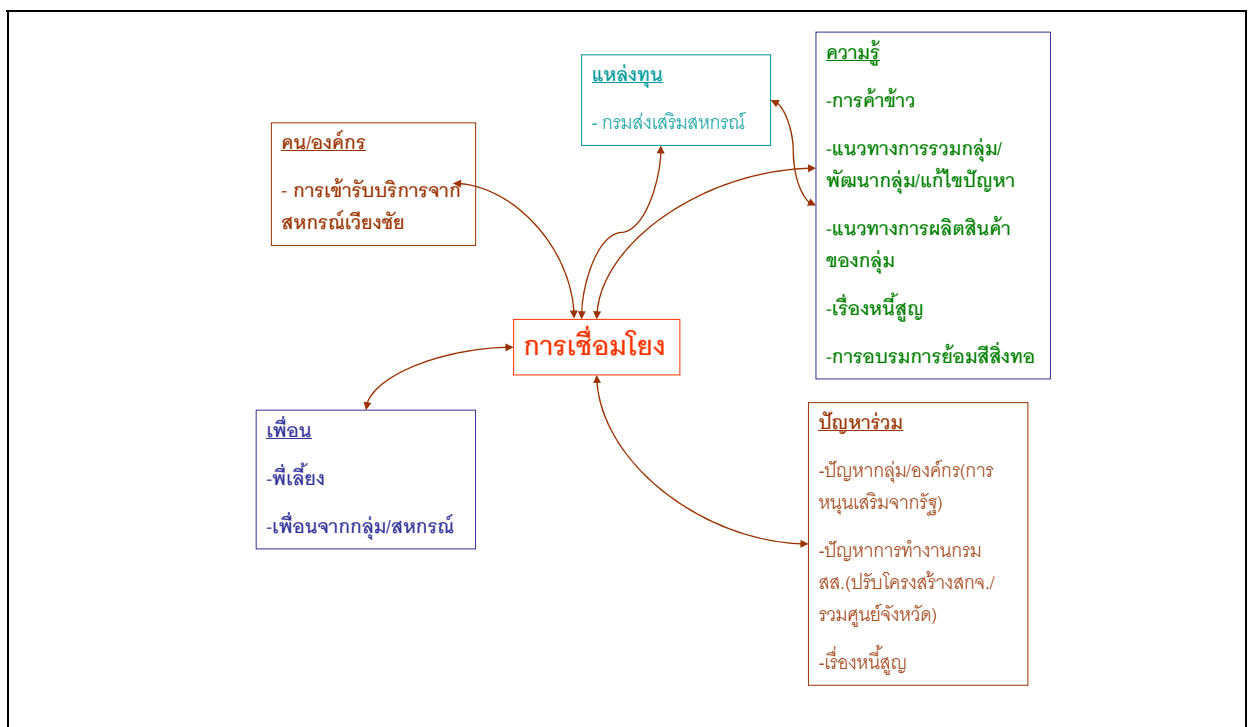
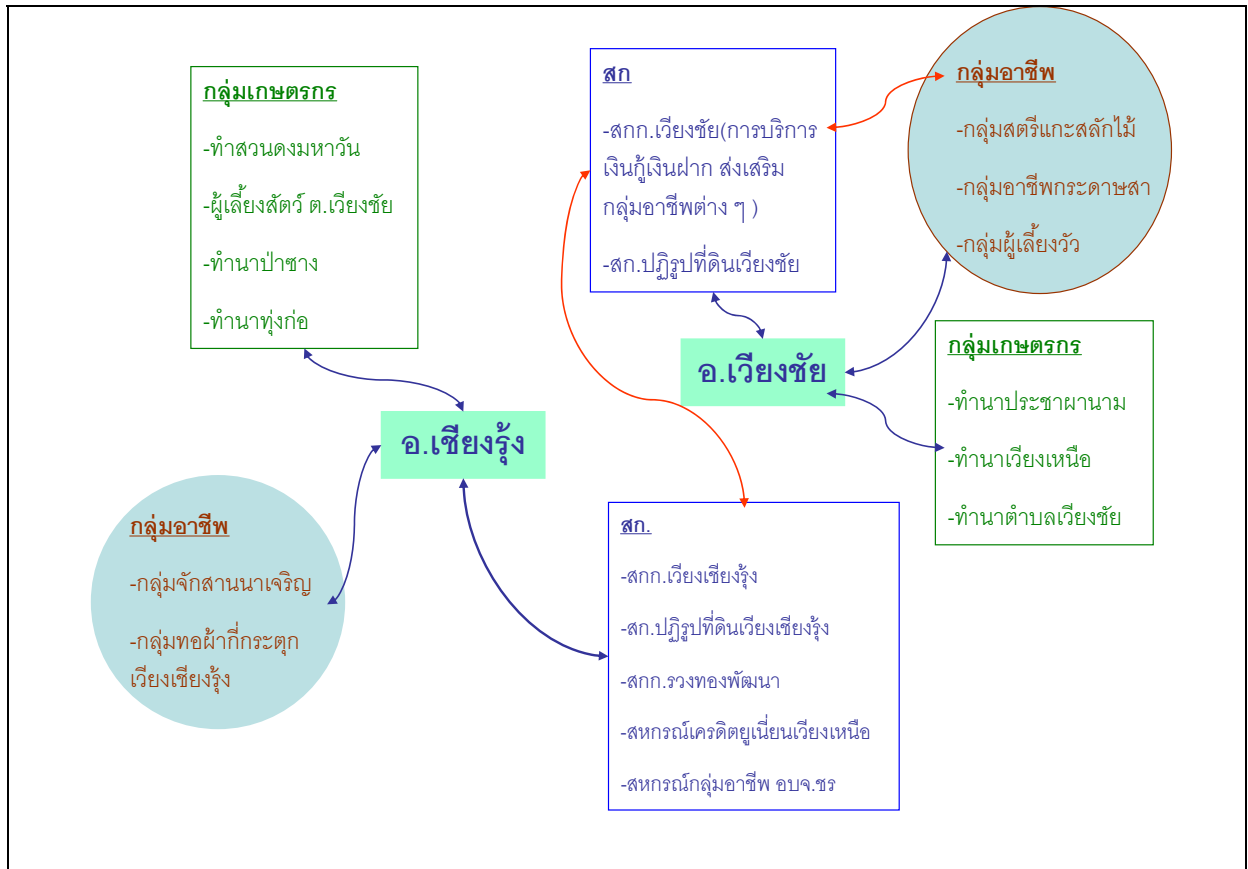
อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาวมีสหกรณ์การเกษตรเมืองเชียงราย เป็นจุดเชื่อมโยงในการเรียนรู้ร่วมกัน การเชื่อมโยงด้านสังคม (ความเป็นเพื่อน “จาวหมู” / พี่เลี้ยง) ด้านความรู้ เช่น เรื่องข้าว การรวมกลุ่ม การ ผลิตสินค้า หนี้สูญ และด้านธุรกิจ เช่น เงินฝาก สินเชื่อ การรวบรวมผลผลิต (ข้าว/ลำไย) หลังจากการจัด กระบวนการทำให้แต่ละกลุ่ม องค์กร สหกรณ์มีการทบทวนตนเอง และได้แนวทางการเชื่อมโยงกันมากขึ้น เช่น ธุรกิจน้ำมัน (รถขนส่งน้ำมัน) ธุรกิจข้าวโพด เป็นต้น

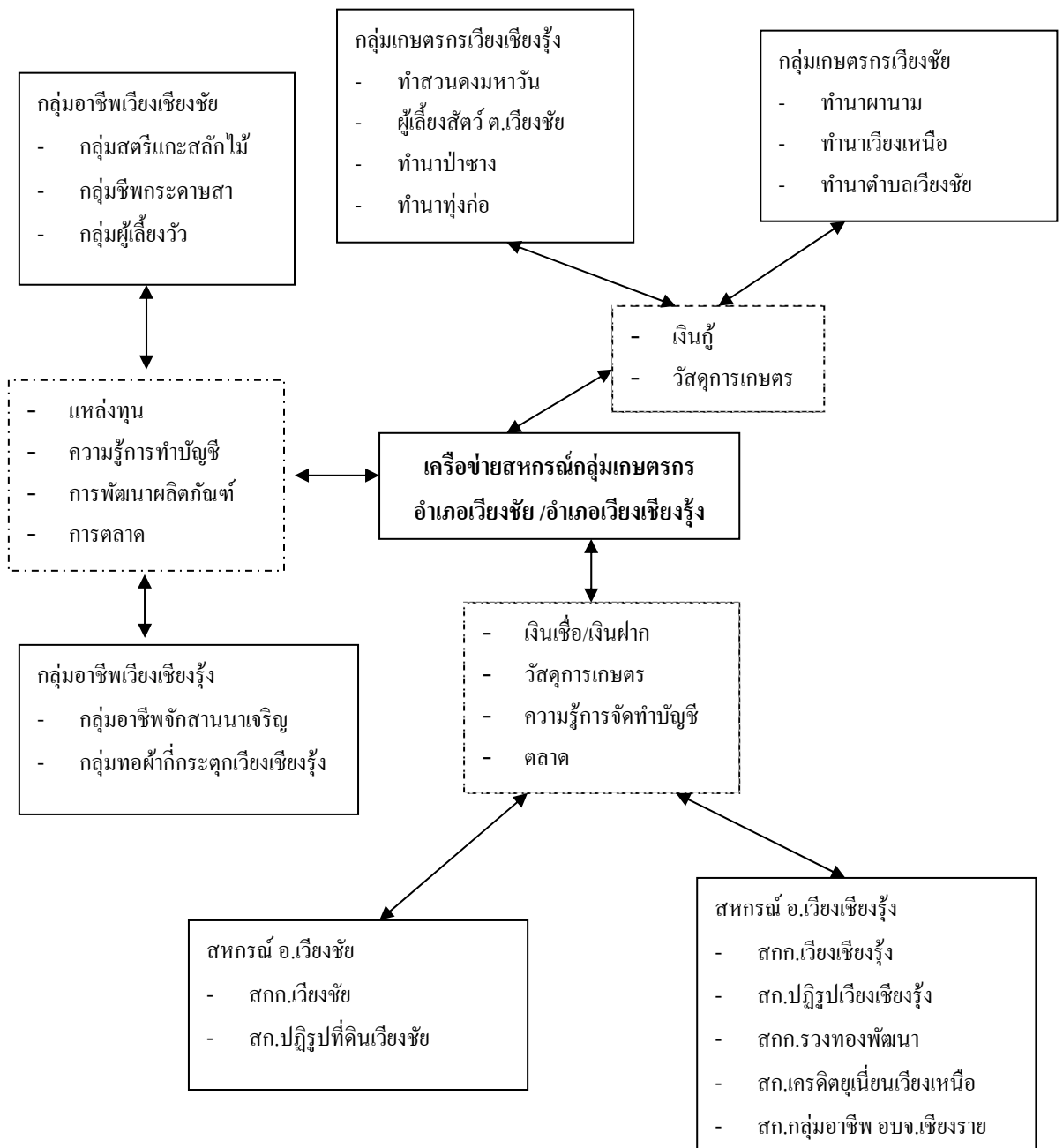

รูป เครือข่ายสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ อำเภอเมือง/อำเภอแม่ลาว

2.2 อำเภอเวียงชัย อำเภอเวียงเชียงรุ้ง

อำเภอเวียงเชียงรุ้ง และอำเภอเวียงชัย หลังจากการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้การเชื่อมโยงสหกรณ์ จากเดิมต่างคนต่างอยู่ มีการแลกเปลี่ยนพบปะกันมากขึ้น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่ม องค์กร และการช่วยเหลือระหว่างกลุ่ม มีการเชื่อมโยงด้านวัตถุดิบ แต่ละกลุ่ม และองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ซึ่งหากใคร มีข้อมูลที่น่าสนใจก็มีการประสาน ประชาสัมพันธ์ยังกลุ่มอื่นมากขึ้น และมีการเชื่อมประสานในระดับ จังหวัดมากขึ้น

รูป เครือข่ายสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ อำเภอเวียงชัย/อำเภอเวียงเชียงรุ้ง

บทที่ 5

บทสังเคราะห์เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ไขปัญหาความยากจน

5.1 ตัวแบบในการวิเคราะห์

การใช้จำนวนของหนี้สินและปัญหาของเกษตรกรหรือของสมาชิกกลุ่ม องค์กรที่มีอยู่ ก่อนเข้าร่วมโครงการ และหลังจากเข้าร่วมโครงการ เป็นตัวแบบที่จะสามารถใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัญหาความยากจนได้อย่างเป็นรูปธรรมทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับการเก็บข้อมูลของสมาชิกที่มีอยู่อย่างชัดเจนและเป็นระบบ ก็จะสามารถตรวจสอบและวิเคราะห์ปัญหาหนี้สินของสมาชิกกลุ่ม องค์กรได้ ขณะเดียวกันการวิเคราะห์ต้องนำเอาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นมาเป็นตัวแบบวิเคราะห์ร่วมกันด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม เป็นต้น

5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ที่ชี้ให้เห็นบทบาทของเครือข่ายคุณค่ากับการแก้ไขปัญหาความยากจน

การสร้างเครือข่ายกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน จากเดิมมีการแลกเปลี่ยนเฉพาะด้านเศรษฐกิจ หลังจากนั้นกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และเครื่องมือการจัดการความรู้ ทำให้เห็นการเชื่อมโยงเครือข่าย นอกจากด้านเศรษฐกิจ การกู้-ฝากเงิน การฝากขายสินค้า อื่น ๆ แล้วมีการเชื่อมโยงด้านสังคม การศึกษา วัฒนธรรม ไม่ว่าความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างกลุ่ม ระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนแนวความคิด วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ทำให้เห็นความแตกต่าง และความเหมือนระหว่างพื้นที่ กลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์

การมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยเฉพาะแนวคิด แนวปฏิบัติ แต่ละคน กลุ่ม องค์กร สหกรณ์นั้น มีการเติมเต็มให้เกกันและกัน และที่สำคัญ คือ การแลกเปลี่ยนแบบพี่แบบน้อง การเอื้อเพื่อแบ่งปันให้เกกันและการ เป็นการเสริมสร้างกำลังใจให้เกกันและกัน หนุนเสริมการทำกิจกรรม และช่วยเหลือซึ่งกันและกันอีกทางหนึ่ง ทำให้การดำเนินงานของแต่ละกลุ่มมีคุณภาพมากขึ้น มีการรวมซื้อรวมขาย รวมทั้งการแลกเปลี่ยนวัสดุระหว่างกลุ่ม การใช้วัสดุในท้องถิ่น เป็นการลดต้นทุนการผลิต สร้างรายได้ให้กับกลุ่มมากขึ้น และสามารถต่อรองกับหน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ได้ อันนำไปสู่ความเข้มแข็งของกลุ่ม และเกิดเครือข่ายความร่วมมือ และสามารถแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อไป

การนำเอาตัวเลขของหนี้สินของสมาชิกที่มีอยู่มาตรวจสอบเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าที่เกิดขึ้นนั้น ไม่สามารถบอกให้เห็นชัดได้เลยว่าหนี้สินของสมาชิกมีจำนวนลดลง จากสถิติที่ได้เห็นในภาพรวมของสมาชิกที่มีหนี้ในกลุ่ม องค์กรนั้น เช่น จำนวนเงินกู้ยืม และการชำระคืน ปี 2547 และปี 2548 ของสมาชิกสหกรณ์ในจังหวัดเชียงราย ในปี 2547 จำนวนเงินกู้ยืม 6108.93 ล้านบาท และในปี 2548 มีจำนวนเงินกู้ยืมจำนวน 7532.30 ล้านบาท และในขณะเดียวกันการชำระคืนเงินกู้กลับมีจำนวนลดลงจากปี 2547 จำนวน ร้อยละ 90.67 และในปี 2548 จำนวน ร้อยละ 66.12 สามารถสะท้อนให้เห็นแล้วว่า ปัจจัยภายนอกที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มุ่งเน้นให้เกิดการใช้จ่ายในภาคประชาชนอย่างกว้างขวาง “คนไม่กลัวการเป็นหนี้” ปริมาณของ “หนี้สิน” ไม่สามารถวัดถึงความยากจนได้ทั้งหมด คนเป็นหนี้ไม่ได้หมายความว่าต้องยากจนเหมือนกัน เครือข่ายคุณค่าที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นที่ไม่ต้องเน้นเรื่องการสร้างเครือข่ายเชิงธุรกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ทำอย่างไรที่จะทำให้สมาชิกในเครือข่ายพันธมิตรต้องกลับมาทบทวนตนเอง เพื่อให้มีคุณค่าในตัวเองด้วยเช่นกัน โดยเน้นเรื่องการหนุนเสริมช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างแท้จริง บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่มีอยู่เดิมทั้งในด้าน วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่เครือข่ายคุณค่าที่แท้จริงต่อไป

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานโครงการวิจัยการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ในช่วงระยะแรกเป็นการรวบรวมข้อมูล การเสาะแสวงหา กลุ่ม/องค์กร ที่คาดว่าจะเหมาะสมในการเชื่อมโยงความร่วมมือต่อกัน กระบวนการที่ใช้จึงเปรียบเสมือนตระแกรงที่ร่อนหากลุ่มเป้าหมายที่มีความพร้อม ในการเข้าร่วมการแลกเปลี่ยน และการนำไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรได้ในอนาคต มีการร่อนหาเฉพาะกลุ่มองค์กรที่มีความพร้อมในการจัดเวทีเพื่อสร้างเครือข่ายพันธมิตรร่วมกัน จึงได้ดำเนินกิจกรรมได้ในเฉพาะส่วนของกลุ่มองค์กรสหกรณ์ที่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ และเลือกคัดสรรกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรกันได้ ในระยะหลังเป็นการจัดเวทีเพื่อแต่ละกลุ่ม/องค์กร ได้ทบทวนตนเอง และการนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการเชื่อมโยงและพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการแต่ละกลุ่ม/องค์กรมากขึ้น

การดำเนินกิจกรรมที่ผ่านมา ได้ใช้เครื่องมือ “การจัดการความรู้ :KM” ซึ่งเป็นรูปแบบและวิธีการในการเข้าถึง และการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือเป็นการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการสกัดความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติของตัวแทนกลุ่มองค์กร โดยให้แต่ละกลุ่มองค์กรได้เล่าเรื่อง “ความภาคภูมิใจ / ความสำเร็จ” “ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ” “ปัญหาอุปสรรค” ในการดำเนินงานแต่ละกลุ่ม รวมทั้งจัดเวที “ตลาดนัดความรู้สหกรณ์” เพื่อถอดบทเรียน/องค์ความรู้ของสหกรณ์ ในอดีต/ปัจจุบันมีความเชื่อมโยงกันมากน้อยแค่ไหน อนาคตเราจะมีแนวทางในการเชื่อมโยงกันอย่างไรบ้าง เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาแต่ละกลุ่ม/สหกรณ์ และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ผลของการจัดเวทีแต่ละครั้ง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น จากเดิมที่การจัดกิจกรรมได้นำประเด็นปัญหามาแลกเปลี่ยนกันก่อนทำให้บรรยากาศตึงเครียด และผู้เข้าร่วมมีความรู้สึกไม่มีความสุข ในการใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ จำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมและทักษะของ “คุณอำนวย” และ “คุณบันทึก” ซึ่งทั้งสองคนนี้จะมบทบาทสำคัญในการสกัดความรู้จากตัวคนออกมา คุณอำนวยจะทำหน้าที่ในการซักไซ้ การตั้งคำถาม การจุดประกายความคิด ชวนพูดชวนคุย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันให้มากที่สุด หรือให้เกิดการเล่าเรื่อง ได้อย่างราบรื่นและให้ได้ข้อมูลตามประเด็นที่วางไว้ ส่วนคุณบันทึกทำหน้าที่ในการบันทึกข้อมูลความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนและการเล่าเรื่องไว้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เห็นข้อมูลร่วมกัน กระบวนการเน้นความเป็นกันเอง และจัดกิจกรรมที่ผ่อนคลาย เน้นการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน

จากการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่า สถานการณ์และบริบทของสหกรณ์ที่จดทะเบียน มีการเชื่อมโยงเฉพาะในด้านธุรกิจทั้งในด้านเงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ และมีการเชื่อมโยงเฉพาะกลุ่ม/สหกรณ์เท่านั้น และพบว่าบางพื้นที่ในส่วนของกลุ่มสตรีสหกรณ์ที่อยู่ภายใต้การหนุนเสริมของสหกรณ์การเกษตรได้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรกันบ้างแล้ว เช่น กลุ่มสตรีสหกรณ์ในเขตอำเภอเชียงแสน ภายใต้สังกัดสหกรณ์การเกษตรเชียงแสน จำกัด มีการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือกันอยู่ในส่วนของการ

แลกเปลี่ยนความรู้ ทั้งในด้านการผลิต และการตลาด แต่ยังเป็นลักษณะหลวม ๆ มีการเชื่อมโยงเฉพาะกลุ่มเท่านั้น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนของโครงการวิจัยที่ผ่านมา ทำให้เกิดแนวทางการเชื่อมโยงความร่วมมือหรือเกิดเครือข่ายพันธมิตรของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ และสหกรณ์ในแต่ละพื้นที่ โดยมีประเด็นที่สามารถก่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันได้แก่ ความต้องการวัสดุการผลิตแต่ละกลุ่ม การแลกเปลี่ยนสินค้าและวัสดุ สินเชื่อ รวมไปถึงการการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

ส่วนข้อดีหรือจุดแข็งของสหกรณ์ที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ คือ การหนุนเสริมจากหน่วยงานของภาครัฐ เช่น สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ในการส่งเสริมให้ความรู้ การตรวจสอบควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของแต่ละกลุ่ม/องค์กร รวมไปถึงการหนุนเสริมงบประมาณในการพัฒนาความรู้ และอาชีพ ส่วนข้อดีหรือจุดแข็งของกลุ่ม/องค์กรภาคประชาชน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเข้ามีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม/องค์กรถึงแม้จะยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ทั้งหมดแต่ก็ยังมีมากกว่าในส่วนของสหกรณ์ที่ได้จดทะเบียน โดยเงื่อนไขที่สำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมก็คือประเด็นปัญหาาร่วมกันของสมาชิก ที่สำคัญก็คือ จะทำอะไร จะใช้ขบวนการสหกรณ์ เครือข่ายความร่วมมือ หรือเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับสมาชิกกลุ่ม/องค์กรเหล่านี้ได้อย่างแท้จริง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสนับสนุนโครงการวิจัย

ปัจจัยที่เอื้อต่อการสนับสนุนโครงการวิจัย	ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการสนับสนุนโครงการวิจัย	แนวทางการแก้ไข และความต้องการการหนุนเสริม
<ul style="list-style-type: none"> - การหนุนเสริมจากองค์กรของภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงาน สหกรณ์จังหวัด - ความสนใจและความตั้งใจของทีมวิจัยในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมโครงการ - ศักยภาพของคน กลุ่มองค์กรเป้าหมาย ที่เข้าร่วมโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ขาดความเข้าใจ/ขาดทักษะในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(PAR) ของทีมวิจัย(การเก็บรวบรวมข้อมูล) การวิเคราะห์สถานการณ์กลุ่มองค์กร - ขาดการหนุนเสริมจากองค์กรภาคประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำวิจัย PAR/และการใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ - การจัดกิจกรรมการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือ - การสร้างความเข้าใจในการนำกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยไปปรับใช้และพัฒนา กลุ่มองค์กร และสหกรณ์

ประโยชน์ที่ตัวนักวิจัยและทีมวิจัยได้รับ

1) ชุดความรู้ใหม่

- บทเรียนการดำเนินงานแต่ละกลุ่ม/สหกรณ์ จากการดำเนินโครงการทำให้แต่ละกลุ่ม/สหกรณ์มีการวิเคราะห์ตนเอง ทำให้รู้จุดเด่น จุดด้อย ความสำเร็จ ความภาคภูมิใจ วิเคราะห์ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ กระบวนการทำงานที่ผ่านมา รวมทั้งการเชื่อมโยงภาคีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นบทเรียนที่มีคุณค่าสามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนงานของกลุ่ม/องค์กร หรือเป็นบทเรียนสำหรับพื้นที่อื่น ๆ ที่ต้องการเรียนรู้ หรือกำลังดำเนินกิจกรรม นำบทเรียนเหล่านี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาต่อต่อไป
- กระบวนการหนุนเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย การหนุนเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย ต้องใช้เวลา จุดเริ่มแรก คือ การสร้างความเข้าใจร่วมกันอย่างชัดเจนให้กับทุก ๆ ผ่าน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้แต่ละกลุ่มได้เรียนรู้กับกลุ่มอื่น ๆ แต่กระบวนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนนั้น ต้องมีการปรับเปลี่ยน และจัดให้ผู้เข้าร่วมมีความสุขและได้ประโยชน์มากที่สุด ต้องไม่ได้เน้นด้านวิชาการ มีการแลกเปลี่ยนโดยธรรมชาติแต่วิทยากรต้องคอยเติมเต็ม สรุปความคิดที่แต่ละคนเสนอให้กับเวทีได้เห็นภาพร่วมกัน และช่วยกันเติมเต็ม การหนุนเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การเสริมทักษะให้แก่นำไม่ว่าด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การวางแผน ด้านอื่น ๆ ต้องมีการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง

2) ทักษะและประสบการณ์ใหม่

- ทัศนคติที่กว้างขึ้นจากการเรียนรู้ระหว่างการทำงานโครงการทำให้นักวิจัยมีทัศนคติในการทำงานมากขึ้น เห็นมุมมองจากหลากหลายกลุ่ม/องค์กร เห็นการทำงานของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งได้เรียนรู้กับโครงการต่าง ๆ ทำให้ได้เรียนรู้บทเรียนจากพื้นที่ โครงการต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานของตนเองต่อไป
- การประสานงานและการเชื่อมโยงกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรประชาชน ต้องอาศัยกลไกของพื้นที่ที่มีอยู่ทั้งตัวบุคคลและองค์กร เพราะจะสามารถเข้าถึงและเข้าใจ และการใช้เส้นทางความสัมพันธ์เดิมที่มีอยู่ในตัวบุคคลและองค์กร ทำให้ “ง่าย” ต่อการเชื่อมประสาน และการสร้างความไว้วางใจได้มากขึ้น
- ทักษะการเป็นวิทยากรกระบวนการ การหนุนเสริมการสร้างเครือข่าย ทักษะที่สำคัญมาก คือ การเป็นวิทยากรกระบวนการ ในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตั้งคำถาม การดึงประเด็นจากผู้เข้าร่วม การสรุปประเด็น รวมทั้งการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ จากการเข้าร่วมเวทีหลาย ๆ ครั้ง การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ทำให้มีแนวคิดและทัศนคติในการดำเนินชีวิตและการทำงานมากขึ้น
- การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา/เครือข่าย ผู้เข้าร่วมมีความแตกต่างกันหลาย ๆ ด้าน ทั้ง เพศ วัย อาชีพ และประสบการณ์การทำงาน ดังนั้นต้องทำความเข้าใจและมีการเตรียมแผนงานที่ดี ความชัดเจนของงาน การทำความเข้าใจในทิศทางการทำงานเพื่อทำความเข้าใจแก่ผู้ร่วมโครงการ ต้องตั้งอยู่บนฐานความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สมาชิกกลุ่ม/องค์กรกำลังทำอยู่จะทำให้การทำงานง่ายขึ้นรวมทั้งต้องมีการประสานประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเน้น

กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ๆ ทำให้เกิดความร่วมมือ และมีทิศทางการทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

- เครื่องมือ KM คือ การจัดการความรู้ ซึ่งทำให้นักวิจัยมีทักษะในการวางกระบวนการเพื่อดึงความรู้จากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการวางแผนการทำงาน และที่สำคัญที่สุดทำให้กลุ่มเป้าหมายเห็นชุดข้อมูล ชุดความรู้ของตนเองเพื่อนำกลับไปปรับปรุงการทำงานของกลุ่ม/องค์กรตนเองต่อไป รวมทั้งเห็นช่องทางในการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มมากขึ้น นอกจากนี้การสรุปบทเรียนจะเป็นการย้ำ กระตุ้นให้นักวิจัย และกลุ่ม/องค์กรเกิดการเรียนรู้ โดยบทบทวนผลจากการทำงาน เป็นการเติมเต็มในบางเรื่องที่ไม่เข้าใจ สามารถมองเห็นทิศทางการทำงานต่อไป
- รู้จักการวางแผนในการทำงาน มีความมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมมากขึ้น เกิดการทำงานแบบบูรณาการเชื่อมโยงกันมากขึ้น มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีการติดตามประเมินผลกิจกรรมทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงกระบวนการวิจัย

- การดำเนินโครงการการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่ 36 จังหวัด พื้นที่จังหวัดเชียงราย ระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 ปี ถือว่าค่อนข้างสั้นในการดำเนินกิจกรรมการเชื่อมโยงเครือข่าย รวมทั้งการเตรียมทีมในพื้นที่ การสร้างความเข้าใจร่วมกันแกนหลักในการขับเคลื่อน กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการนำเรื่องความภาคภูมิใจเป็นตัวเริ่ม ทำให้ผู้เข้าร่วมมีความสุข
- ทีมวิจัย ต้องเข้าใจ และเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ชัด กระบวนการสหกรณ์เดิมมองแต่ฐานของสหกรณ์เอง การเจอกันรู้จักกันในพื้นที่ การได้บทบทวนตนเอง การรับรู้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ทำอย่างไรให้คนในสหกรณ์บทบทวนจุดยืนของตนเอง การพัฒนาตนเองภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ วิธีการสหกรณ์ที่ดีที่สุดแต่ปัญหาอยู่ที่คน ดังนั้นการทำงานต้องมีการเตรียมคน โดยเฉพาะคนชนวนพูดชวนคุยควรเป็นคนภายในพื้นที่ คนนอกเพียงกระตุ้นให้แนวคิดเท่านั้น มีการเชื่อมโยงด้านวิถีวัฒนธรรม เชื่อมโยง หลอมรวมกับวัฒนธรรม สังคมปัจจุบัน และควรมีคนกลางในการกรองข้อมูลอีกกรอบหนึ่ง

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการต่อยอดโครงการวิจัยในอนาคต

- การจัดกิจกรรมในการสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในการสร้างความร่วมมือที่ดีต่อกันของกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ เครือข่ายต่าง ๆ ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม จะนำไปสู่การสร้างมิติใหม่ของการสร้างความร่วมมือของกลุ่มองค์กรเครือข่ายได้อย่างต่อเนื่อง
- การจัดตลาดนัดความรู้ คือ การจัดเวทีสรุปบทเรียนแต่ละระยะ เพื่อเป็นการถอดองค์ความรู้ในการดำเนินกิจกรรมแต่ละกลุ่ม/องค์กร/สหกรณ์ หรือจัดเวทีตามประเด็นเด่นของแต่ละพื้นที่ เป็นการได้มาเรียนรู้ร่วมกัน แบ่งปันข้อมูล แนวคิด กระบวนการ อันนำไปสู่การเชื่อมโยงความร่วมมือต่อไป